

CENTRUL DE DREPT
AL FEMEILOR

Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova

În baza metodologiei IMAGES

Studiul "Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova" a fost realizat de către Centrul de Investigații și Consultanță "SocioPolis" la cererea Centrului de Drept al Femeilor în cadrul Proiectului "IMAGES în Moldova" finanțat de către Fundația OAK.

Coordonator studiu: Diana CHEIANU-ANDREI

Grupul de autori:

Diana CHEIANU-ANDREI, Iurie PEREVOZNIC,
Angelina ZAPOROJAN-PÎRGARI, Eleonora GROSU

Redactor: Diana SENIC

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova: În baza metodologiei IMAGES / Diana Cheianu-Andrei, Iurie Perevoznic, Angelina Zaporojan-Pîrgari [et al.]; coord.: Diana Cheianu-Andrei; Centrul de Drept al Femeilor, Centrul de Investigații și Consultanță "SocioPolis". - Chișinău : S. n., 2015 (Tipogr. "Bons Offices"). - 128 p.

200 ex.

ISBN 978-9975-87-025-2.

305(478)

B 29

Centrul de Drept al Femeilor

Chișinău, MD-2012

Str. Sfatul Țării 27, of. 4

Republica Moldova

Tel./fax: +(373) 22 237 306

Mobil: +(373) 68 855 050

e-mail: office@cdf.md

www.cdf.md

Centrul de Investigații și Consultanță

„SocioPolis”

Chișinău, MD-2064,

Str. Ion Creangă, 39/2

Republica Moldova

Tel.: +(373) 22 582 983;

Fax: +(373) 22 582 983

e-mail: info@sociopolis.md

www.sociopolis.md

CUPRINS

LISTA TABELELOR	5
LISTA FIGURILOR	8
SUMAR EXECUTIV	9
INTRODUCERE	24
METODOLOGIA DE CERCETARE	26
I. EGALITATE DE GEN: CONTEXTUL LEGAL, INSTITUȚIONAL ȘI DE POLITICI	33
1.1. Cadrul legislativ existent în Republica Moldova privind egalitatea de gen	36
1.2. Cadrul instituțional existent în Republica Moldova privind egalitatea de gen	41
1.3. Politici. De la prezent la viitor	44
II. EXPERIENȚE DIN COPILĂRIE	51
2.1. Creșterea și educația băieților în familia de origine	51
2.2. Relațiile între parteneri în familia de origine	51
2.3. Deprinderile formate în familia de origine privind activitățile din gospodărie	52
2.4. Procesul de luare a deciziilor în familia de origine	53
2.5. Mediul școlar în perioada copilăriei	54
III. RELAȚIILE DINTRE BĂRBAȚI ȘI FEMEI	56
3.1. Percepția egalității de gen	56
3.2. Atitudini privind egalitatea de gen	61
IV. VIAȚA FAMILIALĂ CURENTĂ	67
4.1. Creșterea și educația copiilor	67
4.2. Activitățile realizate în gospodărie	71
4.3. Procesul de luare a deciziilor	73
4.4. Relația bărbaților cu piața forței de muncă	76
4.5. Relațiile din cadrul familiei/cuplului	77
4.6. Sănătatea și comportamentul sexual	80
V. VIOLENȚA	86
5.1. Violența în copilărie	86
5.2. Violența în mediul școlar, în perioada copilăriei	87
5.3. Violența în familie/cuplu	87

5.4. Violența în societate	90
5.5. Cunoașterea serviciilor adresate victimelor violenței și aprecierea acestora	91
5.6. Toleranța față de violența împotriva femeii	93
VI. DEVIANȚA ȘI DELINCVENȚA SOCIALĂ	95
6.1. Infracționalitatea	95
6.2. Consumul de alcool.....	95
6.3. Utilizarea forței pentru a întreține relații sexuale	96
6.4. Experiențe sexuale ale bărbaților cu alți bărbați.....	97
VII. ATITUDINEA FAȚĂ DE PROSTITUȚIE ȘI SERVICIILE SEXUALE CONTRA PLATĂ	98
7.1. Atitudinea față de prostituție	98
7.2. Accesarea serviciilor sexuale contra plată.....	99
VIII. APRECIEREA POLITICILOR ADRESATE FAMILIEI.....	102
8.1. Politicile privind creșterea și îngrijirea copilului/lor	102
8.2. Cadrul legal referitor la divorț și stabilirea paternității copilului.....	105
8.3. Politicile privind violența în familie	106
8.4. Politicile privind nondiscriminarea gaylor și lesbienele.....	109
CONCLUZII	111
RECOMANDĂRI	119
ANEXE.....	125
Anexa 1. Date sociodemografice despre experții intervievați în cadrul studiului calitativ	125
Anexa 2. Date despre persoanele participante la discuțiile de grup	126

LISTA TABELELOR

Tabelul 1. Eșantionul cercetării (bărbați)

Tabelul 2. Sursa principală de venit în gospodărie, % (în opinia bărbaților)

Tabelul 3. Eșantionul cercetării (femei)

Tabelul 4. Sursa principală de venit în gospodărie, % (în opinia femeilor)

Tabelul 5. Tatăl sau alt bărbat care locuia împreună cu mama o trata cu respect, % (opinia bărbaților)

Tabelul 6. Mama îl trata cu respect pe tatăl meu sau alt bărbat cu care locuia împreună, % (opinia bărbaților)

Tabelul 7. Activitățile pe care le realiza în gospodărie tatăl biologic sau alt bărbat cu care locuia mama, % (opinia bărbaților)

Tabelul 8. Cine avea ultimul cuvânt de spus în luarea deciziilor, în cadrul familiei (perioada copilăriei), % (opinia bărbaților)

Tabelul 9. Atitudini și practici față de fete în mediul școlar, în perioada copilăriei, % (bărbații)

Tabelul 10. Percepția egalității de gen, %

Tabelul 11. Percepția egalității de gen și a beneficiilor acesteia, %

Tabelul 12. Atitudini privind obligațiunile în cadrul familiei, %

Tabelul 13. Atitudini privind masculinitatea, %

Tabelul 14. Atitudini privind sănătatea reproductivă, %

Tabelul 15. Atitudini privind sexualitatea și relațiile sexuale, %

Tabelul 16. Atitudini privind violența, %

Tabelul 17. Atitudini privind diversitatea sexuală, %

Tabelul 18. Distribuția sarcinilor privind creșterea și educarea copiilor, %

Tabelul 19. Acceptarea următoarelor situații, %

Tabelul 20. Responsabilitățile în cadrul gospodăriei, %

Tabelul 21. Evaluarea responsabilităților din gospodărie, %

Tabelul 22. Ultimul cuvânt de spus în luarea deciziilor în cadrul familiei (familia de origine și familia/cuplul nou format, % (opinia bărbaților)

Tabelul 23. Ultimul cuvânt de spus în luarea deciziilor în cadrul familiei (perioada copilăriei și prezent), % (opinia femeilor)

Tabelul 24. Cine și-a dorit mai mult ultimul copil, %

- Tabelul 25. Unde se afla soțul/partenerul la nașterea ultimului copil, %
- Tabelul 26. În ce măsură activitățile realizate împreună cu soția/partenera le aduce satisfacție, % (opinia bărbaților)
- Tabelul 27. În ce măsură activitățile realizate împreună cu soțul/partenerul vă aduce satisfacție, % (opinia femeilor)
- Tabelul 28. Discutarea problemelor cu care se confruntă partenera/ul, %
- Tabelul 29. Discutarea de către bărbați a problemelor cu care se confruntă, în dependență de statutul marital declarat, % (opinia bărbaților)
- Tabelul 30. Când respondenții au beneficiat ultima dată de servicii de sănătate la o clinică sau la un spital, %
- Tabelul 31. Momentele trăite în ultima luna, % (bărbații)
- Tabelul 32. Utilizarea prezervativului, pe parcursul ultimului an, % (bărbații)
- Tabelul 33. Utilizarea prezervativului, pe parcursul ultimului an, % (femeile)
- Tabelul 34. Gradul de mulțumire față de viața sexuală
- Tabelul 35. Violența în mediul școlar, % (bărbații)
- Tabelul 36. Incidența violenței în familie/cuplu, %
- Tabelul 37. Acțiunile bărbaților în cazurile când ar vedea o persoană care aplică violența împotriva femeii, % (opinia bărbaților)
- Tabelul 38. Atitudini privind violența, inclusiv violul
- Tabelul 39. Consumul de alcool la școală, % (bărbații)
- Tabelul 40. Consumul de băuturi alcoolice, %
- Tabelul 41. Consumul a 5 pahare de alcool la o petrecere, %
- Tabelul 42. Frecvența următoarelor situații, % (bărbați)
- Tabelul 43. Opinii privind persoanele adulte care practică prostituția, %
- Tabelul 44. Opiniile privind persoanele minore care practică prostituția, %
- Tabelul 45. Atitudinea față de bărbații care plătesc pentru a avea servicii sexuale, %
- Tabelul 46. Persoanele ce trebuie trase la răspundere pentru prostituție, %
- Tabelul 47. Opinii privind durata concediului de îngrijire a copilului, după naștere, %
- Tabelul 48. Cunoașterea campaniilor dedicate implicării bărbaților în rolul de părinte, % (bărbații)
- Tabelul 49. Opinii privind persoanele pe care le favorizează legile, în cazul unui divorț, %
- Tabelul 50. Aprecierea cadrului normativ care reglementează violența față de femeie, %

Tabelul 51. Cunoașterea campaniilor dedicate prevenirii violenței împotriva femeilor, % (bărbații)

Tabelul 52. Aprecierea cadrului normativ care protejează persoanele homosexuale de discriminare, %

Tabelul 53. Cunoașterea campaniilor în care s-a discutat despre homofobie sau discriminare împotriva homosexualilor, % (bărbații)

LISTA FIGURILOR

Figura 1. Prezența unei parteneri stabile, bărbații, %

Figura 2. Prezența unui partener stabile, femeile, %

Figura 3. Acceptarea unui sistem de cote pentru femei care să le garanteze un număr fix de locuri la guvernare, %

Figura 4. Acceptarea unui sistem de cote pentru femei care să le garanteze un număr fix de locuri în posturi de conducere, %

Figura 5. Rata de percepție pozitivă a echității de gen (GEM), ratele comparate ale bărbaților și ale femeilor, %

Figura 6. Cât de frecvent bărbații fac următoarele lucruri împreună cu copiii sau pentru copiii de vârstă 0-4 ani, %

Figura 7. Cât de frecvent bărbații fac următoarele lucruri împreună cu copiii sau pentru copiii de vârstă 5-13 ani, %

Figura 8. Aprecierea relației din cadrul cuplului, %

Figura 9. Violența în copilărie, % (bărbații)

Figura 10. Au văzut că mama a fost bătută de soț/partener¹, bărbații, %

Figura 11. Cauzele violenței în familie, %

Figura 12. Serviciile de care are nevoie o femeie, în cazul violenței în familie, %

---

¹ Diferența până la 100% o reprezintă respondenții care nu au dorit să răspundă la întrebare

SUMAR EXECUTIV

Republica Moldova și-a asumat asigurarea egalității de gen. Astfel, eforturile întreprinse de autoritățile naționale au inclus o serie de acțiuni, precum ratificarea convențiilor internaționale, adoptarea planurilor și strategiilor naționale. Printre aceste acțiuni, cele mai importante sunt: ratificarea CEDAW (Convenția privind Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare față de Femei) în 1994, ratificarea Convenției ILO privind interzicerea Discriminării (la angajare și ocupare), 1958 (Nr.111) în 1996 și Convenția ILO privind Remunerarea Egală, 1951 (Nr.100). Autoritățile naționale și-au asumat realizarea Obiectivelor de Dezvoltare a Mileniului (în special, obiectivul 3, privind promovarea egalității de gen și abilitarea femeilor), a fost ratificată Convenția ILO privind Protecția Maternității, 2000 (Nr.183) și în 2006 a fost adoptată Legea Nr.5 privind asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați.² De asemenea, Guvernul Republicii Moldova a adoptat o serie de strategii naționale și planuri de acțiune pentru a promova egalitatea de gen (în 1998, 2003 și 2009).

În pofida acestor reglementări, progresul în domeniul asigurării egalității de gen se lasă așteptat. În Observațiile³ Finale ale CEDAW privitor la Moldova, Comitetul și-a exprimat îngrijorarea privitor la persistența atitudinilor patriarhale și stereotipurilor adânc înrădăcinate, cu privire la rolurile și responsabilitățile femeilor și bărbaților în familie și în societate (CEDAW/C/MDA/CO/3, paragraful 18). Se observă că astfel de atitudini și stereotipuri sunt cauzele profunde ale (1) poziției dezavantajate a femeilor din Statul parte în viața politică și publică; (2) violenței împotriva femeilor în Statul parte; și (3) ale segregării de gen, așa cum se reflectă în alegerile educaționale ale femeilor și fetelor și opțiunile de încadrare în muncă.

În septembrie 2014, Centrul de Drept al Femeilor în cadrul proiectului, finanțat de Fundația OAK, a selectat compania SOCIOPOLIS (Centrul de Investigații și Consultanță „SocioPolis”) pentru a desfășura Sondajul „Bărbații și egalitatea de gen” în Republica Moldova, în baza Sondajului Internațional „Bărbații și egalitatea de gen” (IMAGES) elaborat de Promundo.

Sondajul Internațional „Bărbații și egalitatea de gen” (IMAGES) este coordonat de organizația Promundo și Centrul Internațional de Cercetare privind Femeile (ICRW), fiind unul dintre cele mai cuprinzătoare studii, care oferă o imagine holistică despre viața bărbaților și femeilor, atitudinile și comportamentele bărbaților și femeilor cu privire la egalitatea de gen, relațiile de familie, rolul și implicarea bărbatului în viața de familie, inclusiv implicarea bărbaților în creșterea și educația copiilor, experiențele din copilărie

² Legea privind asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați Nr. 5 din 09.02.2006, Monitorul Oficial Nr.47-50/200, 24.03.2006

³ Observații finale cu privire la raportul periodic combinat al patrulea și al cincilea al Republicii Moldova

legate de violență, egalitatea de gen din familie, stres, migrație, șomaj etc. Din 2014, acest sondaj a fost utilizat în 10 țări ca instrument pentru evaluarea atitudinilor și comportamentelor bărbaților și femeilor în procesul de implementare a politicilor sau inițiativelor de programe în domeniul egalității de gen. Datele și recomandările studiului IMAGES au servit în aceste țări drept baza pentru lansarea discuțiilor la nivel național, în vederea elaborării unor politici noi, dezvoltării unor inițiative, în scopul promovării egalității de gen și prevenirea violenței în bază de gen.

Scopul cercetării „Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova” a urmărit cunoașterea și înțelegerea comportamentului, atitudinilor bărbaților și femeilor, a schimbărilor care se produc în atitudinile și comportamentul acestora pentru a dezvolta, direcționa și monitoriza politicile în domeniul egalității de gen. Realizarea cercetării a permis colectarea unor date la nivel național care servesc drept referință pentru monitorizarea schimbărilor care se vor produce în atitudinile și comportamentul femeilor și bărbaților, ca rezultat al implementării politicilor, programelor întru promovarea egalității de gen.

Metodologia cercetării „Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova” este una complexă, bazată pe diverse metode de investigare a realității sociale. Cercetarea s-a bazat pe surse de date primare și secundare. La prima etapă, s-a realizat o analiză a cadrului legal, instituțional și a studiilor existente în domeniul echității de gen în Republica Moldova. Ulterior, datele secundare au fost completate cu informația primară colectată prin metode sociologice cantitative și calitative. La cercetarea cantitativă, au participat 2018 persoane cu vârsta 18-59 de ani. În conformitate cu metodologia propusă de Centrul Internațional de Cercetări despre Femei și Institutul Promundo, s-au extras 2 eșantioane distincte: unul pentru bărbați (1515 persoane) de bază și altul de control pentru femei (503 persoane), pentru a cunoaște diferențele de percepții, atitudini, practici. Eșantioanele au fost stratificate, probabiliste, fiind reprezentative la nivel național, cu o eroare maximală de $\pm 2.5\%$, în cazul bărbaților și $\pm 4.3\%$, în cazul femeilor și cu un nivel de încredere de 95%. Datele obținute în cadrul studiului cantitativ au fost completate cu datele culese, prin intermediul interviurilor individuale aprofundate și a discuțiilor focus grup. Eșantionul intervievaților a cuprins 10 persoane, reprezentanți ai autorităților publice centrale, reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale și a organizațiilor internaționale. Au fost realizate, ulterior, 4 discuții focus grup - 3 cu bărbați și 1 cu femei.

Experiențe din copilărie

Familia de origine este o unitate de măsură relevantă pentru a înțelege procesele, tendințele și transformările sociale, inclusiv schimbările în domeniul egalității de gen. În familia de origine, au loc primele acțiuni în domeniul educației, formării personalității și se interiorizează valorile familiale și sociale. În familiile de origine, bărbații au văzut un

respect mai mare din partea mamei față de tată/alt bărbat cu care locuia împreună, decât al tatălui/altui bărbat față de mamă.

Bărbații au semnalat că tații lor se implicau în realizarea unor activități, în cadrul familiei. Fiecare al patrulea tată se implica în îngrijirea copiilor, zilnic. Prepararea bucatelor, curățenia în casă, spălarea hainelor erau realizate însă foarte rar de bărbați, iar 5,9% dintre tați nu s-au implicat niciodată în îngrijirea copiilor, 18,9% - în prepararea bucatelor, 29,6% - în realizarea ordinii și 44,9% - în spălarea hainelor.

În familiile de origine, mamele i-au învățat pe 82,2% dintre băieți să facă ordine în casă, pe 76,8% să aibă grijă de frații/surorile mai mici, pe 74,7% să prepare mâncare și 64,8% să spele hainele.

Procesul de luare a deciziilor în familiile de origine a bărbaților nu era unul participativ. 1/3 dintre bărbați luau singuri deciziile referitoare la investițiile de lungă durată, iar femeilor li se oferea posibilitatea să decidă în privința cheltuielilor de consum curent și în luarea deciziilor referitoare la copii.

Viața familială curentă

Ponderea bărbaților care, actualmente, se ocupă zilnic de îngrijirea copiilor este foarte mică. Conform relatărilor bărbaților, aceasta este o activitate realizată, *de obicei*, sau *întotdeauna* de parteneră. Totuși 1/4 dintre bărbați consideră că participă în egală măsură la îngrijirea copilului, pe când doar 15,7% dintre femei au semnalat acest fapt, ceea ce înseamnă că deși unii bărbați au declarat că participă la îngrijirea copilului, ei percep îngrijirea într-un mod reducăționist, dat fiind faptul că femeile nu semnalează activitatea acestora drept participare.

Cu toate că unii bărbații au menționat că au fost învățați în familiile de origine să realizeze unele activități în cadrul gospodăriei, totuși împărțirea responsabilităților în familiile/cuplurile nou create relevă aspectele familiei tradiționale. Astfel, responsabilitățile femeii se referă la spălarea hainelor, prepararea mâncării și curățenia casei. Responsabilitățile ce țin de cumpărarea produselor alimentare și achitarea facturilor sunt realizate împreună, iar bărbații, cel mai frecvent, în cadrul familiei rămân cu responsabilitatea de a realiza reparațiile minore ale casei. S-a constatat, că în cazul bărbaților cu vârsta de 18-29 de ani, procesul de realizare a activităților în gospodărie este mai participativ. De exemplu, în cazul spălării hainelor, aproape fiecare al patrulea bărbat cu vârsta de 18-29 de ani a semnalat că face acest lucru împreună cu partenera, comparativ cu aproximativ fiecare al 10-lea în cazul celorlalte grupe de vârstă. Este important însă să semnalăm că schimbările respective sunt determinate și de dezvoltarea tehnologiilor care au ușurat cu mult acest proces.

43,6% dintre bărbați au afirmat că responsabilitățile soției/partenerii, în cadrul gospodăriei, sunt mai mari decât ale lor, față de 29,7%, care consideră că implicarea ambilor este la fel și 13,5% care au evidențiat că ei au mai multe responsabilități.

Datele cercetării relevă că procesul de luare a deciziilor în familie/cuplu devine mai participativ. În familiile/cuplurile nou formate a crescut ponderea ambilor parteneri implicați în procesul decizional referitor la investiții de la 52,3% la 68,0%, dar și a deciziilor referitoare la consumul curent de la 41,1% la 47,2%. Analiza corelațională relevă că, în mare parte, bărbații preiau paternul care a existat în familia de origine privind luarea deciziilor atât în procurarea bunurilor de consum curent, cât și a celor de durată.

Procesul de luare a deciziilor privind petrecerea timpului liber este cel mai participativ. 74,7% din respondenții care au declarat că trăiesc cu partenera/partenerul iau aceste decizii împreună. Luarea deciziilor de petrecere a timpului liber este dependentă de vârstă. Cu cât vârsta bărbaților este mai mică, cu atât ponderea celor ce iau astfel de decizii este mai mare.

Prezența bărbaților la nașterea copiilor este o practică rar întâlnită în Republica Moldova. Doar 18,1% dintre bărbați au semnalat că au asistat la nașterea ultimului copil. Totuși numărul bărbaților care își susțin femeia la naștere este în creștere în rândul generațiilor tinere. 30 la sută dintre bărbații cu vârsta de 30-39 de ani au asistat la nașterea ultimului lor copil. Datele cercetării relevă că au tendința de a asista la naștere tații cu vârsta de 30-39 de ani, cu studii superioare și din mediul urban.

Utilizarea metodelor contraceptive nu este o practică frecventă în Moldova. 37,4% dintre bărbați au declarat că *nu au folosit* prezervativul pe parcursul ultimului an, față de doar 22,4% - care-l folosesc *ocasional*, 15,4% - care-l folosesc *deseori* și 16,9% - care-l folosesc *întotdeauna*. Răspunsurile femeilor denotă aceeași tendință - 45,5% dintre femei au declarat că *nu au folosit* prezervativul pe parcursul ultimului an. Analiza răspunsurilor, în dependență de vârstă, relevă că prezervativele sunt utilizate de bărbații și femeile în vârstă de 18-29 de ani într-o măsură mai mare decât cei cu vârsta peste 30 de ani. Totuși 18 la sută dintre tineri și 34 la sută dintre tinere, deși au raporturi sexuale, nu folosesc niciodată prezervativul. Nu în ultimul rând, semnalăm că la vârsta de 18-29 de ani s-a constatat schimbarea cea mai frecventă a partenerelor sexuali. Analiza practicii de utilizare a prezervativului în corelare cu numărul de persoane cu care bărbații au avut raporturi sexuale pe parcursul ultimului an relevă că 11,4% dintre cei care au avut 4 parteneri și mai mult, 11,3% dintre cei care au avut 3 parteneri și 23,8% care au avut 2 parteneri nu utilizează prezervativul.

Percepția egalității de gen

Sintagma „egalitate de gen” este înțeleasă și interpretată diferit de cetățenii Republicii Moldova. 43% dintre bărbați și 33,8% dintre femei consideră că acordarea drepturilor pentru femei înseamnă că bărbații au de pierdut (*acord total* și *acord parțial*), iar 46,5% dintre bărbați și 37% dintre femei consideră că atunci când femeile obțin drepturi, ele iau din drepturile bărbaților (*acord total* și *acord parțial*). Percepția

greșită a egalității de gen crește atunci când discutăm despre egalitatea de gen pe piața forței de muncă. Astfel, 60,8% dintre bărbați și 60,2% dintre femei consideră că atunci când femeile sunt angajate în câmpul muncii, ele iau din posturile de muncă ale bărbaților (*acord total și acord parțial*).

În Republica Moldova predomină încă stereotipurile conform cărora responsabilitățile ce țin de familie sunt cele ale femeii și aceasta „*trebuie să-și facă timp pentru familie și să renunțe la carieră*”, iar bărbatul trebuie să asigure partea financiară. Adesea se neglijează contribuția financiară a femeii la bugetul gospodăriei, faptul că și ea este angajată în câmpul muncii și că responsabilitățile în familie trebuie împărțite egal.

59,7% dintre bărbați și 64,4% dintre femei nu văd beneficiile egalității de gen pentru persoanele vulnerabile. În opinia acestora, activitățile de realizare a egalității de gen aduc beneficii în mare parte persoanelor cu un nivel de bunăstare mai înalt.

Doar 53,7% dintre bărbați sunt de acord să fie instituit un sistem de cote pentru femei ca acesta să le garanteze un număr fix de posturi la guvernare femeilor și 55,3% un sistem de cote și pentru posturile de conducere. O parte dintre bărbați au motivat nedorința introducerii sistemului de cote pentru ca femeile să ajungă la guvernare sau în posturile de conducere prin faptul că, în aceste poziții, trebuie să ajungă „*persoane cu capacități*”, „*nu avem nevoie de femei necapabile la conducere*”. Ponderea femeilor care sunt pentru un sistem de cote care să le garanteze un număr fix de locuri la guvernare este mai mare decât cea a bărbaților - 72,6%. Același lucru s-a constatat și referitor la introducerea unui sistem de cote care să le garanteze un număr fix de locuri pentru posturile de conducere - 73,2%.

90,5% dintre bărbați și 81,5% dintre femei consideră că pentru o femeie cel mai important lucru este a avea grijă de casă și de a găti pentru familia ei. Ponderea bărbaților care consideră că schimbarea scutecelor, spălarea și alimentarea copiilor sunt responsabilitățile femeii este și mai mare - 95%. Acest indicator este destul de mare și printre femei - 75,1% (3 din 4 femei) sunt de acord cu această afirmație.

Deși 67 la sută dintre bărbați sunt *totalmente de acord* că bărbatul și femeia trebuie să hotărască împreună ce metodă de contracepție să utilizeze, 23,3% consideră că ține de responsabilitatea femeii de a se proteja de a nu rămâne însărcinată, iar 17,4% sunt *totalmente de acord* că s-ar simți ofențați dacă soția le-ar cere să utilizeze prezervativul. Ponderea femeilor care consideră că ambii parteneri trebuie să hotărască împreună ce metodă de contracepție să utilizeze este puțin mai mare în rândul femeilor - 73 la sută. Cu toate acestea, ponderea femeilor care sunt *totalmente de acord* și *parțial de acord* că este responsabilitatea femeii de a nu rămâne însărcinată se egalează cu cea a bărbaților.

Opiniile bărbaților privind sexualitatea și relațiile sexuale nu se deosebesc semnificativ de cele ale femeilor. Bărbații consideră, într-o mai mare măsură, că sunt

întotdeauna pregătiți pentru a face sex - 77,9%, în comparație cu doar 63,2% dintre femei.

În opinia a 27,7% dintre bărbați femeia trebuie să tolereze violența pentru a-și păstra familia. Această opinie este împărtășită însă doar de 17,5% dintre femei. 41,1% dintre bărbați susțin că sunt momente când femeia trebuie bătută. Numărul femeilor care sunt de acord cu această afirmație este de peste 2 ori mai mic decât cel al bărbaților. Datele cercetării relevă că 7 femei din 100 sunt dispuse să accepte utilizarea forței de către parteneri atunci când ele nu ar dori să facă sex cu acesta.

Datele cercetării relevă că în Republica Moldova femeile au o rată de percepție corectă a echității de gen într-o măsură mai mare decât bărbații. Din cele 4 domenii analizate (responsabilitățile în gospodărie, violența, sănătatea reproductivă și relațiile intime), **cea mai bună situație privind percepția corectă a echității de gen este în domeniul violenței, urmat de cel al sănătății reproductive, relațiile intime, pe ultimul loc plasându-se domeniul responsabilităților casnice.** Astfel, 82,5% dintre femei și 66 % dintre bărbați au o percepție corectă a echității de gen în domeniul violenței față de 73,2% dintre femei și 60,9% dintre bărbați în domeniul sănătății reproductive, doar 63,3% dintre femei și 52,2% dintre bărbați în domeniul relațiilor sexuale și 59,4% dintre femei și 52,5% dintre bărbați în domeniul responsabilităților casnice în viața de zi cu zi. Situația dată se explică prin campaniile informaționale împotriva violenței în familie, cele în domeniul sănătății reproductive care au avut impact asupra populației, determinând schimbări în percepția acestora. La ora actuală, datele cercetării relevă necesitatea unor campanii informaționale privind rolurile femeii și ale bărbatului în sfera familială, și responsabilitățile casnice în viața de zi cu zi.

Violența

Datele relevă prezența violenței fizice în aproape 50 la sută din familiile de origine a bărbaților care au participat la sondaj, iar a violenței sexuale în peste 3 la sută din acestea.

11,2% dintre bărbați au evidențiat prezența *permanentă* a unei atmosfere de intimidare în instituția de învățământ atunci când erau copii, alți 28,3%, *uneori*, prezența unei astfel de atmosfere. Respectiv, 11,9% au evidențiat că au fost tachinați la școală și 12,7% că au tachinat și ei alte persoane. 38 la sută dintre bărbații chestionați au semnalat abuzul fizic în cadrul instituției de învățământ, în perioada copilăriei.

Violența nu lipsește nici în familie. Femeile au declarat diferite forme de violență fizică din partea soțului/partenerului. În urma utilizării violenței fizice, 21,9% au menționat că s-au ales cu vânătăi și dureri, 2,5% cu leziuni și luxații etc. Datele cercetării relevă că ponderea violenței fizice, dar și psihologice crește odată cu vârsta. Totodată, violența este mai frecventă în mediul rural, în familiile în care bărbații au un nivel de instruire jos, iar veniturile sunt mici. Principalele cauze ale violenței în familie

cuprind: consumul de alcool, gelozia, lipsa locului de muncă, infidelitatea, lipsa de educație, incapacitatea de a soluționa pe cale pașnică conflictele. Datele cercetării relevă însă că, în cazurile de violență, o parte dintre parteneri văd cauza violenței doar în partener. Astfel, 1/3 dintre bărbați au indicat, în calitate de cauze ale violenței, consumul de alcool al femeii, infidelitatea femeii, iar peste 2/3 dintre femei - consumul de alcool al bărbatului și gelozia.

Doar 8,4% dintre femeile abuzate în cadrul familiei/cuplului au semnalat cazul la poliție. Numărul mic al femeilor care apelează la poliție este determinat de gradul de mulțumire redus față de intervenția poliției.

Prezența unor discuții anterioare a bărbaților cu fiii lor sau cu alți băieți aflați în îngrijire despre violența împotriva femeii relevă că astfel de discuții au avut lor doar în 45,3% dintre cazuri.

Dacă ar vedea un prieten care utilizează violența fizică împotriva unei femei, 61,1% dintre bărbați au relatat că ar interveni în momentul de violență, 10,7% - ar discuta cu prietenul după producerea actului de violență, 6,5% - ar anunța poliția și 2,6% - ar evita pe viitor un astfel de prieten, față de 10,6% care nu ar interveni, pentru că nu este problema lui și alți 8,5% nu au răspuns.

19,5% dintre bărbați au menționat că au fost în ultimele 3 luni victime ale violenței fizice în afara casei, iar 4,6% că au fost amenințați cu cuțitul, pistolul sau altă armă.

61,4% dintre bărbați și 67,6% dintre femei cunosc că în Republica Moldova există servicii sociale de suport pentru femeile victime ale violenței în familie. Gradul de cunoaștere despre existența acestor servicii este mai mare printre persoanele din mediul urban, cu un nivel ridicat de studii, dar și cu venituri mai mari în cadrul familiei. Deși marea majoritate a populației cunoaște despre serviciile existente, doar 2,7% dintre femeile care se află/au fost în relație cu un bărbat au apelat la aceste servicii. 42,2% dintre femei au auzit despre serviciile de consiliere a agresorilor familiari, în comparație cu 38,1% dintre bărbați și marea majoritate a acestora consideră că serviciile acestora sunt *utile* sau *foarte utile*.

41,1% dintre bărbații care au participat la cercetare și 19,1% dintre femei sunt de *acord (total sau parțial)* cu faptul că sunt momente când o femeie merită să fie bătută, iar 27,7% dintre bărbați și 17,5% dintre femei consideră că femeia trebuie să tolereze violența pentru a-și păstra familia.

Femeia este responsabilă în opinia a peste 40 la sută dintre bărbați și pentru cazurile de viol, iar dacă aceasta are o reputație proastă sau nu opune rezistență fizică când este violată, aceste cazuri nu pot fi considerate drept viol.

Devianța și delincvența socială

46,3% dintre bărbați au declarat că au săvârșit o infracțiune de furt cel puțin o dată (6,7% - des, 19,6% - de 2-3 ori, 20% - o dată). 17,3% din eșantionul bărbaților au semnalat că au fost arestați, iar 4,3% că au stat la închisoare.

73,1% dintre bărbații care au participat la cercetare sunt consumatori de băuturi alcoolice. Frecvența consumului este diferită - 33,4% consumă alcool o dată în lună sau mai rar, 25,5% - 2-4 ori pe lună, 11,4% - 2-3 ori pe săptămână, 2,8% - de 4 și mai multe ori pe săptămână. Numărul femeilor care consumă alcool este cu 10 la sută mai mic decât al bărbaților - 63%. Peste jumătate dintre acestea consumă băuturi alcoolice mai rar decât o dată pe lună.

Dintre bărbații care consumă băuturi alcoolice 81,5%, uneori, consumă mai mult de 5 pahare de alcool pe seară. Acest lucru se întâmplă în 50,5% de cazuri mai rar de o dată în lună, în 21,9% - lunar, 7,7% - săptămânal. Consumul a 5 pahare de alcool pe seară este caracteristic, într-o măsură mai mare celor care nu au o parteneră stabilă, au venituri mici și nivel de educație redus. Datele cercetării relevă că, odată cu creșterea frecvenței consumului de alcool, crește și frecvența consumului a câte 5 pahare la o petrecere. Dintre femeile care consumă alcool, 56,8%, uneori, consumă mai mult de 5 pahare de alcool la o petrecere/seară. 45,1 % dintre acestea fac acest lucru mai rar de o dată în lună, 8,2% - lunar, 3,2% - săptămânal.

Datele cercetării relevă că unii bărbați, uneori, utilizează forța pentru a avea relații sexuale cu o persoană de sex feminin. Aproape fiecare al cincilea bărbat a făcut sex cu o fată/femeie, fără ca aceasta să-și dorească, iar aproape fiecare al patrulea bărbat cu o fată/femeie care era prea beată ca să spună că nu-și dorește acest lucru.

18 la sută dintre bărbați au recunoscut utilizarea forței pentru a întreține relații sexuale și cu actuala prietenă/soție, iar 14 la sută dintre bărbații au utilizat forța pentru a face sex cu fosta prietenă/soție.

Și cazurile de abuz sexual în grup al fetelor/femeilor se întâlnesc în Republica Moldova. Aproximativ 5 la sută dintre bărbați au săvârșit astfel de acțiuni.

Aprecierea politicilor adresate familiei

Politicile privind creșterea și îngrijirea copilului/lor

Un element important în politicile de creștere și îngrijire a copilului îl constituie creșterea implicării taților în procesul de creștere și educație a copiilor. Opiniile bărbaților dacă, concediul paternal, cu o durată de 3 zile calendaristice, trebuie să fie asigurat prin lege sunt împărțite - 61,9% au menționat *da*, 22,6% - *nu* și alții 15,5% - *nu știu*. Pledează pentru concediul paternal, mai frecvent, bărbații cu studii superioare și cu venituri înalte. Nu cunosc despre aceste posibilități, cel mai frecvent, bărbații cu vârsta de 18-29 de ani, studii gimnaziale și cu venituri mici. 74,6% dintre femei au

menționat necesitatea asigurării concediului paternal prin lege, față de 15,5%, care au negat acest lucru și 9,9% care - nu știu.

Datele cercetării relevă că 72,7% dintre bărbați și 75,5% dintre femei doresc să fie concediul de îngrijire 3 ani. Într-o măsură mai mare, pledează pentru concediul de îngrijire a copilului de 1 an de zile bărbații și femeile cu vârsta de 18-29 de ani. Acest fapt relevă schimbările care au loc în viziunea generațiilor tinere, care acordă o atenție mai mare carierei profesionale și încearcă să îmbine armonios rolul matern cu cel profesional.

Politicile privind violența în familie

Datele cercetării relevă că o parte a populației nu cunoaște prevederile legale referitoare la violența în familie. Doar 63,6% dintre bărbați cunosc că există o lege referitoare la violența în familie, față de 7,3% care au negat existența acesteia și 29,1% - nu cunosc dacă avem o astfel de lege. În cazul femeilor, s-a constatat aproximativ același nivel de cunoaștere - 62,4% dintre femei cunosc despre legile referitoare la violența împotriva femeilor, 9,1% - au negat existența acestora și 28,4% - nu cunosc despre existența acestora.

31,4% dintre bărbați și 44,9% dintre femei nu sunt de acord că, în conformitate cu reglementările normative referitoare la violența față de femeie, unei femei îi este ușor să aducă acuzații împotriva unui bărbat pe motiv de violență.

46,7% dintre bărbați și 64,6% dintre femei nu consideră că prevederile normative actuale sunt prea aspre pentru agresori. 58,7% dintre bărbați și 69,1% dintre femei au semnalat însă că normele legale actuale, referitoare la violența față de femei, expun femeile la o mai mare stigmatizare și rușine.

Gradul de cunoaștere a posibilității emiterii de către instanțele de judecată a ordonanței de protecție pentru femeile victime ale violenței în familie puțin mai mare printre bărbați (49,6%), decât printre femei (43,8%). În același timp, între 24-39 la sută dintre bărbați au evidențiat că nu ar respecta sau nu știu cum ar proceda cu unele prevederi ale ordonanței de protecție emise pe numele lor. Experții au semnalat că nerespectarea ordonanțelor de protecție este determinată de lipsa de informații și de „lipsa unor sancțiuni clare și dure atât pentru agresor, cât și pentru polițiștii responsabili de verificarea respectării ordonanței de protecție”.

Politicile privind nondiscriminarea gay-ilor și lesbienelelor

Datele cercetării relevă un nivel redus de cunoștințe referitor la legile referitoare la nondiscriminarea homosexualilor. Aceasta înseamnă că este necesar să informăm corect populația. 32,2% dintre bărbați și 28,2% dintre femei au semnalat existența în Republica Moldova a politicilor care protejează persoanele homosexuale de discriminare,

față de 43,0% și, respectiv, 46,9% care nu știu și 24,8% și 24,9% au semnalat lipsa unor astfel de politici.

Din cei 32,2% bărbați care au menționat că în Moldova există astfel de legi, 1/3 și-au manifestat acordul cu aceste legi, peste 1/2 - și-au manifestat dezacordul. Datele cercetării relevă un grad mai înalt de toleranță al femeilor față de legile care protejează persoanele homosexuale de discriminare, în comparație cu bărbații.

Rezultatele studiului prezintă succesele și lacunele în domeniul asigurării egalității între femei și bărbați în Republica Moldova. Aceste rezultate permit înaintarea următoarelor **recomandări**, în scopul îmbunătățirii situației în domeniul egalității de gen.

Pentru autoritățile guvernamentale:

Asigurarea egalității de gen

- Realizarea de către Republica Moldova a angajamentelor naționale și internaționale asumate, în domeniul asigurării drepturilor omului, cu accent prioritar asupra asigurării egalității de gen;
- Elaborarea noului Program de asigurare a egalității de gen pentru anii 2016-2020, care să răspundă tendințelor de dezvoltare în plan internațional și național, care să cuprindă acțiuni concrete pentru autoritățile guvernamentale și locale, societatea civilă, organizațiile internaționale în domeniul promovării și asigurării egalității de gen în Republica Moldova;
- Introducerea și implementarea dimensiunii egalității de gen în documentele de politici din toate domeniile, la toate nivelurile de luare a deciziilor;
- Creșterea nivelului de conștientizare publică prin organizarea continuă a campaniilor de informare a populației cu referire la aspectele egalității de gen în viața publică și privată, valoarea maternității și paternității, reconcilierea vieții de familie cu cea profesională etc., lichidarea lacunelor în cunoștințe și a stereotipurilor de gen, care au repercusiuni negative atât asupra femeilor, cât și a bărbaților, promovarea ideii de egalitate dintre femei și bărbați, prin diversitate și complementaritate;
- Dezvoltarea și organizarea, în parteneriat cu societatea civilă, a campaniilor de schimbare a atitudinilor și comportamentelor populației privind rolul femeii și a bărbatului în familie și societate;
- Adoptarea unor politici centrate pe asigurarea egalității între femei și bărbați, prin asigurarea condițiilor pentru abilitarea economică și politică a femeilor;
- Instituirea sistemelor de cote pentru femei ca acestea să beneficieze de un număr fix de posturi la guvernare și la conducere;

- Eliminarea tuturor formelor de discriminare pe piața muncii, în bază de gen, prin organizarea campaniilor de informare și conștientizare privind drepturile femeilor și a bărbaților pe piața muncii;
- Monitorizarea angajatorilor privind respectarea drepturilor femeilor în câmpul muncii;
- Asigurarea condițiilor care să permită femeilor să armonizeze rolul de mamă cu cel profesional, prin dezvoltarea ofertei de servicii de îngrijire și educație a copiilor până la 3 ani, verificarea angajatorilor privind prezența unor programe flexibile (parțiale) de muncă etc.;
- Integrarea dimensiunii de gen în politicile educaționale, inclusiv revizuirea manualelor școlare și instruirea cadrelor didactice pentru a exclude stereotipurile existente;
- Dezvoltarea unor programe pentru facilitarea implicării bărbaților în exercitarea rolului de părinte (implicarea acestuia în primele zile de viață a copilului, participarea la educația acestuia, petrecerea timpului liber etc.);
- Colectarea regulată a datelor statistice, realizarea studiilor aprofundate, care să identifice în profunzime problemele reale ce țin de egalitatea de gen, și să sporească gradul de conștientizare a urgenței realizării unor politici, programe naționale eficiente.

Asigurarea dimensiunii de gen în implementarea politicilor privind creșterea și îngrijirea copilului

- Organizarea, în parteneriat cu societatea civilă și mass-media, a campaniilor de informare a populației privind posibilitățile taților de a beneficia de concediu la nașterea copilului (3 zile), inclusiv de creștere și îngrijire a copilului și a modului de petrecere al acestora (1,5/3 ani);
- Elaborarea politicilor de reconciliere a vieții profesionale cu cea de familie, cu elemente clare de stimulare a paternității;
- Încurajarea aplicării programelor cu grafic flexibil de muncă, care ar permite salariaților, femei și bărbați, să îmbine obligațiunile de serviciu cu obligațiunile familiale și să încurajeze bărbații să-și asume responsabilități de îngrijire a copiilor egale cu cele ale femeilor.

Asigurarea politicilor de sănătate, inclusiv sănătate reproductivă

- Dezvoltarea în parteneriat cu societatea civilă și mass-media a unui program de formare a unui comportament responsabil față de sănătatea proprie a cetățenilor, prin explicarea importanței vizitelor regulate la medicul de familie, a controlului profilactic al sănătății etc.;
- Dezvoltarea, în parteneriat cu societatea civilă și mass-media, a unor programe de reducere a consumului de alcool de către populație, în mod special, de către tineri;

- Eficientizarea acțiunilor în domeniul sănătății reproductive a tinerilor realizate de Centrele de Sănătate Prietenoase Tinerilor, prin acțiuni concentrate pe tinerii din mediul rural, tinerii din familii vulnerabile etc.

Asigurarea politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței

- Elaborarea și adoptarea unei Strategii sectoriale privind Prevenirea și combaterea violenței în familie și a violenței față de femei, cu acțiuni concrete, prin alocarea resurselor necesare implementării acțiunilor respective;
- Adoptarea de urgență a proiectului de Lege privind modificarea și completarea unor acte legislative în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie (la moment, în a doua rundă de consultări), care asigură racordarea legislației naționale la normele europene (include introducerea ordinului de restricție de urgență; atragerea la răspundere penală pentru încălcarea ordonanței de protecție etc.);
- Ratificarea și implementarea Convenției Europene privind Prevenirea și Combaterea Violenței față de Femei și Violenței în Familie (Convenția de la Istanbul);
- Dezvoltarea standardelor minime de calitate a serviciilor adresate victimelor violenței în familie, în colaborare cu prestatorii de servicii, ținând cont de drepturile omului și necesitățile beneficiarilor. Acestea trebuie să asigure prezența unor servicii de lungă durată pentru victimele violenței în familie și a unor programe de reabilitare pentru agresori;
- Dezvoltarea, în parteneriat cu autoritățile locale și societatea civilă, a unui plan de acțiuni de schimbare a stereotipurilor și a atitudinilor de acceptare a violenței de către populație (femei, bărbați, copii etc.);
- Perfecționarea actelor legislative în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, prin asigurarea unui mecanism mai eficient de eliberare a ordonanțelor de protecție în caz de urgență, prin acordarea polițistului de sector a dreptului de eliberare a acestora;
- Dezvoltarea, în parteneriat cu societatea civilă, a unui mecanism de monitorizare a executării ordonanțelor de protecție.

Pentru autoritățile publice locale:

Asigurarea egalității de gen

- Introducerea dimensiunii de gen în politicile și documentele elaborate, la nivel local și asigurarea implementării acestora, inclusiv prin alocarea resurselor necesare.

Asigurarea politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței

- Participarea, în parteneriat cu autoritățile guvernamentale și societatea civilă, la elaborarea unui plan de acțiuni de schimbare a stereotipurilor și a atitudinilor de acceptare a violenței de către populație (femei, bărbați, copii etc.);
- Implicarea în acțiunile de stopare și combatere a violenței în familie, în instituțiile de învățământ și în comunități;
- Asigurarea respectării prevederilor ordonanței de protecție emise în cazurile de violență în familie;
- Asigurarea finanțării serviciilor care oferă asistență și reabilitare victimelor violenței în familie, dar și serviciilor de reeducare a agresorilor.

Pentru societatea civilă:

Asigurarea egalității de gen

- Organizarea campaniilor de promovare continuă și constantă a drepturilor femeilor și a principiului egalității de șanse;
- Diseminarea informațiilor/studiilor/analizelor despre egalitatea de gen, pentru informarea publicului general;
- Dezvoltarea și organizarea, în parteneriat cu autoritățile guvernamentale, a campaniilor de schimbare a atitudinilor și comportamentelor populației privind rolurile femeilor și bărbaților în familie și societate;
- Instruirea reprezentanților mass-media pentru a fi sensibili, la dimensiunea de gen, și a reflecta corect informațiile;
- Implicarea bărbaților în promovarea principiului de șanse egale pentru femei și bărbați;
- Creșterea importanței paternității, promovarea participării bărbaților în procesul de îngrijire a copiilor, vârstnicilor, promovarea repartizării egale a responsabilităților familiale de către bărbați și femei.

Asigurarea dimensiunii de gen în implementarea politicilor privind creșterea și îngrijirea copilului

- Organizarea, în parteneriat cu mass-media, a campaniilor de informare a populației privind posibilitățile taților de a beneficia de concediul la nașterea copilului (3 zile), inclusiv de creștere și îngrijire a copilului și a modului de petrecere a acestuia (1,5/3 ani).

Asigurarea politicilor de sănătate, inclusiv sănătate reproductivă

- Elaborarea și orientarea politicilor de sănătate spre necesitățile femeilor și bărbaților, condiționate atât de aspectele biologice, cât socioeconomice și culturale, asigurarea accesului la informații cu privire la sănătatea sexuală și

reproductivă, a accesului la informație privind metodele de contracepție și a numărului mare de sarcini neintenționate și nedorite;

- Dezvoltarea, în parteneriat cu autoritățile guvernamentale, a unui program de formare a unui comportament responsabil față de sănătatea proprie a cetățenilor, prin explicarea importanței vizitelor regulate la medicul de familie, a controlului profilactic al sănătății etc.;
- Dezvoltarea, în parteneriat cu autoritățile guvernamentale și cele locale, mass-media, a unor programe de reducere a consumului de alcool de către populație, o problemă de importanță crescândă, în mod special, în rândul tinerilor.

Asigurarea politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței

- Pilotarea unor modele de intervenție, în parteneriat cu autoritățile responsabile, în baza legii și în baza bunelor practici existente;
- Informarea populației despre politicile existente în domeniul combaterii violenței, serviciile dezvoltate pentru victimele violenței și posibilitățile de accesare a acestora;
- Instruirea polițiștilor în domeniul acțiunilor care trebuie întreprinse în cazurile de violență în familie;
- Dezvoltarea, în parteneriat cu autoritățile guvernamentale și locale, a unui plan de acțiuni de schimbare a stereotipurilor și a atitudinilor de acceptare a violenței de către populație (femei, bărbați, copii etc.);
- Elaborarea unui plan de acțiuni privind eliminarea violenței în cadrul instituțiilor de învățământ și monitorizarea situației;
- Mediatizarea serviciilor sociale existente pentru victimele violenței în familie și a modalității de accesare a acestora.

Asigurarea diversității

- Informarea populației despre diversitatea sexuală și educarea spiritului de toleranță față de diversitate.

Pentru mass-media:

Asigurarea egalității de gen

- Promovarea și asigurarea realizării drepturilor și responsabilităților egale a femeilor și bărbaților, în relațiile familiale;
- Implicarea mass-media în reflectarea problemelor de gen, informarea, educarea și promovarea egalității de gen prin emisiuni televizate, reportaje, articole la tema responsabilităților din gospodărie, sănătatea reproductivă, relațiile intime, violența în familie;

- Mediatizarea bunelor practici în domeniul egalității de gen în familie, la locul de muncă, în societate, pentru a arăta beneficiile și a elimina stereotipurile care domină la marea majoritate a populației;
- Promovarea modelelor unui proces participativ de luare a deciziilor în familie;
- Interzicerea și evitarea imaginilor sexiste a femeilor, care perpetuează stereotipurile față de rolul femeilor în societate și în familie.

Asigurarea dimensiunii de gen în implementarea politicilor privind creșterea și îngrijirea copilului

- Implicarea în acțiunile de informare a populației privind posibilitățile taților de a beneficia de concediu la nașterea copilului (3 zile), inclusiv de creștere și îngrijire a copilului (1,5/3 ani).

Asigurarea politicilor de sănătate, inclusiv sănătate reproductivă

- Dezvoltarea, în parteneriat cu autoritățile guvernamentale și societatea civilă, a programului de formare a unui comportament responsabil față de sănătatea cetățenilor, prin explicarea importanței vizitelor regulate la medicul de familie, a controlului profilactic etc.;
- Organizarea unor campanii, în parteneriat cu autoritățile guvernamentale și societatea civilă, de reducere a consumului de alcool de către populație, în mod special, al tinerilor.

INTRODUCERE

Egalitatea dintre femei și bărbați este o valoare fundamentală care asigură egalitatea în drepturi, responsabilități și oportunități, în plan familial și profesional, prin plata egală pentru munca de valoare egală, independența economică egală a femeilor și a bărbaților, egalitatea în luarea deciziilor, contribuind la eradicarea violenței pe criterii de gen și îmbunătățirea calității vieții. Deși în unele țări se înregistrează progrese, egalitatea de gen devenind parte a actelor normative, a politicilor publice și a unor măsuri specifice de promovare a femeilor, în altele inegalitatea de gen continuă să existe.

Scopul cercetării „Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova” a urmărit cunoașterea și înțelegerea comportamentului, atitudinilor bărbaților și femeilor, a schimbărilor care se produc, pentru a dezvolta, direcționa și monitoriza politicile în domeniul egalității de gen.

Obiectivele cercetării au cuprins:

- Evaluarea atitudinilor și a comportamentului curent al bărbaților, pe diverse aspecte referitoare la egalitatea de gen (timpul petrecut cu copiii, activitățile realizate în gospodărie, manifestarea violenței, accesarea serviciilor de sănătate, comunicarea/negocierea cu partenera/soția asupra dimensiunii familiei, relațiile sexuale etc.);
- Compararea atitudinilor și a comportamentului bărbaților cu cel al femeilor, pe aspectele nominalizate;
- Analiza factorilor ce pot explica schimbările în comportamentul și atitudinile bărbaților referitoare la egalitatea de gen;
- Evaluarea cunoștințelor și atitudinilor bărbaților și femeilor față de politicile care promovează egalitatea de gen.

Cercetarea care s-a realizat a fost una complexă, bazată pe analiza cadrului normativ și instituțional, dar și pe cunoașterea opiniei populației prin metode sociologice cantitative și calitative.

Cercetarea cantitativă s-a realizat după principiile și regulile stabilite în **Sondajul Internațional „Bărbații și Egalitatea de Gen” (IMAGES)**. Sondajul cuprinde cele mai comprehensive instrumente dezvoltate la tema echității de gen, care sunt utilizate pentru evaluarea atitudinilor și comportamentului bărbaților și femeilor, înainte de implementarea unor politici sau inițiative de programe. În plan internațional, datele cercetării IMAGES sunt utilizate pentru (i) activități de advocacy; (ii) dezvoltarea unei baze de date la nivel global în evaluarea comportamentului și atitudinilor bărbaților cu un instrument standardizat; (iii) oferirea de date pentru monitorizarea comportamentului și atitudinilor bărbaților, conform proceselor internaționale.

Chestionarul care stă la baza cercetării IMAGES se bazează pe următoarele instrumente: (i) „Chestionarul Egalității de Gen și Calității Vieții” elaborat de Ministerul Egalității de Gen și a Copiilor din Norvegia, (ii) itemii dezvoltati de Organizația Mondială a Sănătății pentru studierea violenței împotriva femeilor în diferite țări, (iii) Scala Echității de Gen (GEM) dezvoltată de Consiliul Populației și Promundo, (iv) cercetările privind violența fizică și sexuală împotriva femeii realizate de Consiliul de Cercetări Medicale din Africa de Sud.

Datele obținute în cadrul sondajului au fost completate cu datele culese prin intermediul a 10 interviuri individuale aprofundate cu reprezentanți ai autorităților publice centrale, reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale și ai organizațiilor internaționale, precum și 4 discuții focus grup (3 cu bărbați și 1 cu femei).

METODOLOGIA DE CERCETARE

Cercetarea s-a bazat pe surse de date primare și secundare. Astfel, s-a realizat o analiză a cadrului legal, instituțional și a studiilor existente în domeniul echității de gen în Republica Moldova. Datele secundare au fost completate cu informația primară colectată prin metode sociologice cantitative și calitative.

La cercetarea cantitativă au participat 2018 persoane cu vârsta 18-59 de ani. În conformitate cu metodologia propusă de Centrul Internațional de Cercetări despre Femei și Institutul Promundo, s-au extras 2 eșantioane distincte: unul pentru bărbați (1515 persoane) de bază și altul de control pentru femei (503 persoane), pentru a cunoaște diferențe de percepții, atitudini, practici. Eșantioanele au fost stratificate, probabiliste, bazate pe următoarele criterii de stratificare: (i) 35 de unități teritorial administrative ale Republicii Moldova, (ii) mediul de reședință, (iii) numărul de populație a localităților rurale (2 tipuri de localități rurale). Ambele eșantioane sunt reprezentative, la nivel național, cu o eroare maximală de $\pm 2.5\%$, în cazul bărbaților și $\pm 4.3\%$, în cazul femeilor, cu un nivel de încredere de 95%.

Volumele straturilor urbane și rurale pentru fiecare unitate teritorial-administrativă au fost calculate proporțional cu numărul populației pe vârste și sexe, în conformitate cu datele Biroului Național de Statistică privind populația stabilă pe raioane, vârste, medii și sexe de la 1 ianuarie 2015.

Colectarea datelor în teren s-a efectuat în perioada 13 aprilie - 31 mai 2015. Interveniile s-au realizat la domiciliul respondenților.

Chestionarele elaborate, la nivel internațional, au fost adaptate la realitatea din Republica Moldova cu ajutorul specialiștilor din diferite instituții publice și al societății civile. Ulterior, acestea au fost tipărite în limba română și limba rusă, oferindu-le respondenților posibilitatea de a alege limba de comunicare.

Chestionarul aplicat bărbaților a avut 10 secțiuni⁴: 1. Caracteristici sociodemografice și activitatea profesională; 2. Experiențe din copilărie; 3. Relațiile dintre bărbați și femei; 4. Diversitatea sexuală; 5. Relații familiale; 6. Politici; 7. Părinții, relațiile taților cu copiii; 8. Relații și violență; 9. Sănătatea și calitatea vieții; 10. Finală (autocompletată de respondent).

Chestionarul aplicat femeilor a fost mai simplu și a cuprins 9 secțiuni (el a omis experiențele femeilor din copilărie, iar secțiunea a 6 prevedea: Părinții, relațiile mamelor cu copiii).

Datele obținute în cadrul studiului cantitativ au fost completate cu datele culese în cadrul studiului calitativ de la reprezentanți ai autorităților publice centrale,

---

⁴ Chestionarul cuprinde în jur de 250 de itemi.

reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale și ai organizațiilor internaționale⁵. **Eșantionul intervievaților a cuprins 10 persoane** (a se vedea Anexa 1. Date sociodemografice despre experții intervievați în cadrul studiului calitativ).

Studiul calitativ a cuprins și metoda discuțiilor de grup. În cadrul discuțiilor focus grup, s-a urmărit cercetarea aprofundată a unor aspecte identificate în cadrul studiului cantitativ. Au fost realizate 4 discuții focus-grup - 3 cu bărbați și 1 cu femei (a se vedea Anexa 2. Date despre persoanele participante la discuțiile de grup). Participanții la discuțiile de grup au fost selectați ținându-se cont de următoarele criterii: sex, vârstă, studii, statut ocupațional (angajat/ă în diferite domenii, neangajat/ă).

Structura sociodemografică a eșantioanelor

Eșantionul bărbaților

Eșantionul bărbaților a cuprins 1515 bărbați din 35 de unități teritoriale administrative ale Republicii Moldova și este reprezentativ, la nivel național (a se vedea Tabelul 1). 55,6% dintre bărbați sunt din mediul rural și 44,4% din mediul urban. După variabila vârstă, 37,0% dintre bărbați au de la 18 la 29 de ani, 23,3% - de la 30 la 39 de ani, 20,1% - de la 40 la 49 de ani și 19,7% - de la 50 la 59 de ani.

Tabelul 1. Eșantionul cercetării (bărbați)

		Număr	Procent
		BĂRBAȚI	
Total		1515	100,0%
Vârsta	18-29 ani	560	37,0%
	30-39 ani	353	23,3%
	40-49 ani	304	20,1%
	50-59 ani	298	19,7%
Mediul de reședință	urban	672	44,4%
	rural	843	55,6%
Nivelul de studii	Studii secundare incomplete (<i>gimnaziu</i>)	240	15,8%
	Studii medii (<i>liceu</i>)	276	18,2%
	Studii vocaționale (<i>profesionale, colegiu</i>)	574	37,9%
	Studii superioare incomplete sau complete	425	28,1%
Etnia	Moldovean / Român	1284	84,8%
	Altă etnie	231	15,2%
Mărimea venitului mediu lunar	Până la 2000 lei	233	15,4%
	2001-3000 lei	262	17,3%
	3001-4000 lei	287	18,9%
	4001-5000 lei	251	16,6%

⁵ Persoanele interviuate sunt experți în domeniul gender (reprezentanți al Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, ai societății civile, care contribuie la dezvoltarea, promovarea și asigurarea politicilor de gen, dezvoltarea serviciilor pentru diferite categorii vulnerabile ale populației).

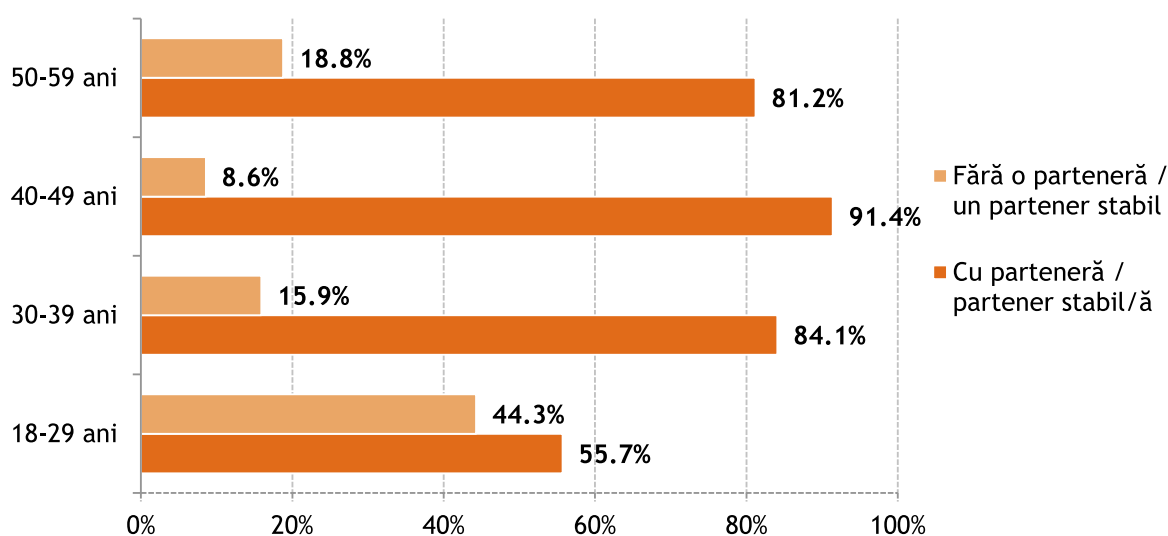
	Mai mult de 5000 lei	346	22,8%
	Nu răspund	136	9,0%
Prezența unei relații	Da	1407	92,9%
	Nu	108	7,1%
Prezența unei partenere stabile	Da	1129	74,5%
	Nu	386	25,5%

73,2% dintre bărbații care au participat la sondaj sunt căsătoriți oficial, 10,6% sunt în relații de concubinaj, 16,2% au o prietenă, dar nu locuiesc împreună.

92,9% dintre bărbați au semnalat prezența unei relații, iar 74,5% existența unei relații cu o parteneră stabilă. Relațiile sunt, de obicei, între bărbați și femei. În cadrul eșantionului de cercetare, a fost un singur caz când respondentul a declarat un partener stabil bărbat.

Datele cercetării relevă prezența unei partenere stabile la 55,7% dintre bărbații cu vârsta de 18-29 de ani, la 84,1% - de 30-39 de ani, la 91,4% - de 40-49 de ani și la 81,2% - de 50-59 de ani (a se vedea Figura 1). Prezența unei partenere stabile are cea mai înaltă valoare la vârsta de 40-49 de ani, după care se constata descreșterea acestui indicator.

Figura1. Prezența unei partenere stabile, bărbații, %

Analiza statutului ocupațional al bărbaților, care au participat la cercetare, relevă că 39,9% sunt angajați oficial în câmpul muncii, 15,6% sunt angajați neoficial, 11,5% sunt migranți de muncă, 9,2% sunt neangajați, dar în căutare de lucru, 6,9% își fac studiile, 5,4% sunt neangajați, dar nu-și caută de lucru, 3,2% sunt autoangajați, 3,0% lucrează și studiază concomitent, ceilalți sunt pensionari, persoane cu dizabilități etc.

Numărul mediu de ore de muncă pe săptămână pentru cei 58,6% bărbați din eșantion care sunt încadrați în câmpul muncii - 45 de ore (minim - 8 ore și maxim - 120

ore). 28,7% dintre bărbații angajați în câmpul muncii lucrează mai mult de 40 de ore pe săptămână. Motivele principale ale depășirii orelor de muncă săptămânale sunt cerințele de la locul de muncă, necesitatea de a menține standardele de viață ale familiei, necesitatea de a avea mai mulți bani, mai rar pentru că lucrul este important pentru cariera profesională.

Datele cercetării relevă că bărbații în mare parte sunt cei care asigură principala sursă de venit în cadrul gospodăriei. 69,9% dintre bărbații au indicat că ei sunt sursa principală de venit în gospodărie, 17,1% - părinții, 5,4% - soția/partenera, 4,2% - ambii, 2,3% - rudele de peste hotare și restul - altceva. Există unele diferențe semnificative privind sursa de venit în gospodărie, în dependență de vârstă. În grupa de vârstă 18-29 de ani în 44,1% din cazuri părinții sunt sursa principală de venit în gospodărie. Rolul partenerei/soției în calitate de sursă de venit în gospodărie crește odată cu vârsta de la 1,6%, în cazul bărbaților de 18-29 ani care au o parteneră la 11,7%, în cazul celor de 50-59 de ani (a se vedea Tabelul 2). Tendința de creștere se constată și în cazul când ambii parteneri sunt surse principale de venit în gospodărie.

În 73,2% din gospodăriile bărbaților intervievați sursa principală de venit o constituie salariul, în 18,2% - activitatea proprie, în 2,5% - pensia, în 1,5% - ajutorul social și 4,6% au alte situații. Odată cu înaintarea în vârstă, se constată reducerea rolului salariului ca sursă principală de venit în gospodărie și creșterea rolului pensiei și a ajutorului social. 18,5% dintre bărbații intervievați au relatat că cineva din familia lor primește ajutor lunar din partea statului. Este mai mare ponderea gospodăriilor care primesc ajutor lunar din partea statului în categoria bărbaților cu vârsta de 50-59 de ani și a celor care au studii gimnaziale (fiecare a patra gospodărie). Valoarea lunară a ajutorului primit din partea statului este de 730 de lei pentru 60 la sută din cei care primesc ajutor, de 731-1500 lei pentru 36 la sută și pentru restul mai mare de 1500 de lei.

Tabelul 2. Sursa principală de venit în gospodărie, % (în opinia bărbaților)

		Eu	Părinții	Partenera	Eu și partenera (Ambii)	Rudele de peste hotare	Altceva
Total		69,9	17,1	5,4	4,2	2,3	1,1
Vârsta	18-29 ani	48,4	44,1	1,6	1,8	2,9	1,2
	30-39 ani	87,5	3,1	3,1	3,4	1,7	1,2
	40-49 ani	83,2	0,3	8,9	5,9	1,0	0,7
	50-59 ani	75,8	0	11,7	7,7	3,4	1,3

Peste 20 la sută dintre bărbații cu vârsta de 30-39 de ani și 21 la sută dintre cei cu vârsta de 40-49 de ani, au semnalat că sursa principală de venit în gospodărie o constituie afacerea proprie. În celelalte grupe de vârste afacerea proprie, în calitate de sursă principală de venit, este într-o măsură mai mică.

12,5% dintre bărbații care au participat la cercetare au grad de dizabilitate datorat unei probleme de sănătate sau în rezultatul unui accident.

8,8% dintre bărbații care au participat la cercetare dețin o armă de foc autorizată, 2,7% - una neautorizată. Dețin arme, într-o măsură mai mare, bărbații cu vârsta de peste 40 de ani, reprezentanți ai altor etnii decât etnia majoritară, cu venituri medii și înalte.

Eșantionul femeilor

Eșantionul femeilor a cuprins 503 persoane din 35 de unități teritorial administrative ale Republicii Moldova și este reprezentativ la nivel național (a se vedea Tabelul 3). 53,3% dintre femei sunt din mediul rural și 46,7% din mediul urban. După variabila vârstă, 38,6% dintre femei au vârsta de la 18 la 29 de ani, 21,8% - de la 30 la 39 de ani, 20,2% - de la 40 la 49 de ani și 19,2% - de la 50 la 59 de ani.

Tabelul 3. Eșantionul cercetării (femei)

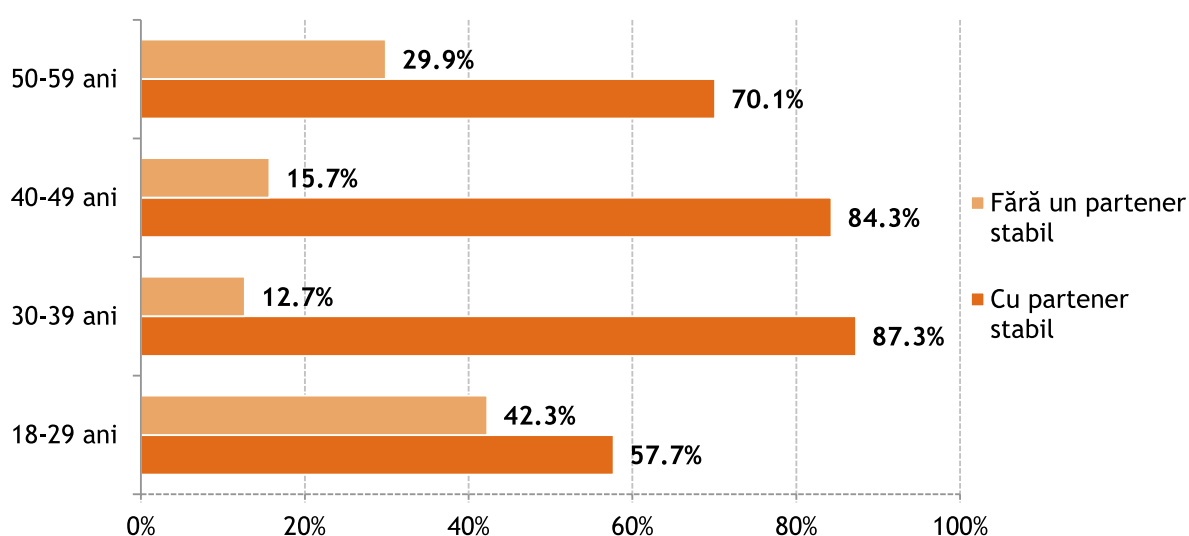
		Număr	Procent
		FEMEI	
Total		503	100,0%
Vârsta	18-29 ani	194	38,6%
	30-39 ani	110	21,9%
	40-49 ani	102	20,3%
	50-59 ani	97	19,3%
Mediul de reședință	urban	235	46,7%
	rural	268	53,3%
Nivelul de studii	Studii secundare incomplete (<i>gimnaziu</i>)	51	10,1%
	Studii medii (<i>liceu</i>)	101	20,1%
	Studii vocaționale (<i>profesionale, colegiu</i>)	181	36,0%
	Studii superioare incomplete sau complete	170	33,8%
Etnia	Moldovean / Român	420	87,7%
	Altă etnie	83	12,3%
Mărimea venitului mediu lunar	Până la 2000 lei	112	22,3%
	2001-3000 lei	85	16,9%
	3001-4000 lei	86	17,1%
	4001-5000 lei	84	16,7%
	Mai mult de 5000 lei	100	19,9%
	Nu răspund	36	7,2%
Prezența un partener stabil	Da	362	72,0%
	Nu	141	28,0%
Prezența unei relații	Da	438	87,1%
	Nu	65	12,9%

87,1% dintre femei au semnalat prezența unei relații, iar 72,0% existența unei relații cu un partener stabil (62,8% sunt căsătorite și 9,1% locuiesc cu un bărbat, dar nu

sunt căsătorite oficial). Dintre cele 72 la sută dintre femeile care au o relație stabilă - aproape jumătate au același nivel de studii ca și cu partenerul, 1/3 au un nivel mai ridicat de studii decât al partenerului, iar 1/5 - un nivel mai jos decât cel al partenerului.

Și în cazul femeilor, prezența unei relații actuale sau precedente cu un bărbat crește odată cu vârsta. Astfel, 71,6% dintre femeile cu vârstă de 18-29 de ani au semnalat prezența unei relații, acest indicator crescând la 96,4% la vârsta de 30-39 ani, 96,1% la vârsta de 40-49 de ani, 97,9% la vârsta de 50-59 de ani.

Figura 2. Prezența unui partener stabil, femeile, %

Datele cercetării relevă prezența un partener stabil la 57,7% dintre femeile cu vârsta de 18-29 de ani, 87,3% - la 30-39 de ani, 84,3% - la vârsta de 40-49 de ani și 70,1% - la vârsta de 50-59 de ani (a se vedea Figura 2). Prezența unui partener stabil are cea mai înaltă valoare la vârsta de 30-39 de ani, după care se constată descreșterea acestui indicator. Situația se explică prin mortalitatea înaltă a bărbaților după vârsta de 40 și mai mulți ani.

Analiza statutului ocupațional al femeilor care au participat la cercetare relevă că 45,3% sunt angajate oficial în câmpul muncii, 11,1% sunt neangajate, dar nu caută de lucru, 9,3% își continuă studiile, 8,3% sunt neangajate, dar în căutare de lucru, 4,8% - sunt în concediul de maternitate, 3,6% sunt la pensie, pe motiv de vârstă sau dizabilitate, 3,4% - lucrează și studiază concomitent, restul - alte situații mai puțin relevante.

Numărul mediu de ore de muncă pe săptămână pentru cele 56,4% dintre femeile din eșantion, care sunt încadrate în câmpul muncii, este de 42 de ore (minim - 4 ore și maxim - 99 ore). Astfel, s-a constatat, că pe săptămână, în mediu, la locul de muncă femeile angajate lucrează cu 2 ore mai puțin decât bărbații.

32% dintre femei au menționat că principala sursă de venit în cadrul gospodăriei este asigurată de ambii parteneri, 26 % - de bărbat, 24,5% - de femeie, 14,7% - de părinți etc. Există diferențe cine este sursa principală de venit în gospodărie, în dependență de vârstă. În grupa de vârstă 30-39 de ani, 40% dintre femei au semnalat contribuția ambilor parteneri și 39,1% - a bărbatului. Rolul bărbatului în calitate de sursă de venit în gospodărie se diminuează, în cadrul grupelor de vârstă 40-49 de ani și 50-59 de ani (a se vedea Tabelul 2).

Tabelul 4. Sursa principală de venit în gospodărie, % (în opinia femeilor)

		Eu	Părinții	Partenerul	Eu și partenerul (Ambii)	Altceva ⁶
Total		24,5	14,7	26,0	32,0	2,0
Vârsta	18-29 ani	16,0	36,6	24,7	21,1	0,5
	30-39 ani	18,2	0,9	39,1	40,0	1,8
	40-49 ani	34,3	2,0	21,6	40,2	1,0
	50-59 ani	38,1	0	18,6	36,1	6,2

Sursa principală de venit în cadrul gospodăriei, conform relatării femeilor, o constituie salariul în 82,7% din cazuri, pensia - în 4,2 % de cazuri, afacerea proprie - în 3,4% cazuri, remitențele - în 3,2% cazuri, alocațiile, ajutorul social - în 2,8% cazuri etc. Afacerile proprii sunt mai frecvente în mediul rural (4,9%), în comparație cu mediul urban (1,7%).

Ajutor din partea statului au declarat 17,9% dintre femei (90 de gospodării). Marea majoritate a gospodăriilor primesc un ajutor din partea statului de până la 730 de lei (63 de gospodării), mai rar de la 731 la 1500 lei (20 gospodării) și, foarte rar, mai mare de 1500 de lei (7 gospodării). Numărul gospodăriilor cu ajutor din partea statului este mai mare, în cadrul gospodăriilor cu venituri de până la 3000 de lei - practic 25 la sută, dar și din mediul rural - 22 la sută.

10,3% dintre femeile care au participat la cercetare au grad de dizabilitate datorat unei probleme de sănătate sau în rezultatul unui accident.

⁶ Diferanța până la 100% o constituie femeile care nu au răspuns la această întrebare.

I. EGALITATE DE GEN: CONTEXTUL LEGAL, INSTITUȚIONAL ȘI DE POLITICI

Cadrul juridic care determină politicile publice și acțiunile de promovare a egalității de gen în Republica Moldova se bazează pe instrumente internaționale, cum ar fi: Declarația universală a drepturilor omului (1948), Convenția asupra drepturilor politice ale femeii (1952), Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (1966), Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (1979), Platforma și Planul de acțiuni de la Beijing (1995), Declarația Mileniului (2000) etc.

Republica Moldova a ratificat în 1994 Convenția cu privire la eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW)⁷ - document de referință la nivel internațional, care pune accent pe crearea condițiilor de realizare a unei egalități eficiente pentru femei în toate domeniile vieții și obligațiile statelor de a respecta aceste condiții, fără întârziere, și a asigura drepturi egale, *de jure* și *de facto*. Ratificarea CEDAW a însemnat pentru Republica Moldova asumarea obligației de a promova în legislația națională principiul egalității bărbaților și a femeilor și asigurarea aplicării efective a acestui principiu.

În septembrie 2000, la New York, la Summit-ul Mileniului, statele lumii, inclusiv Republica Moldova a semnat Declarația Mileniului Națiunilor Unite. Declarația a cuprins 8 Obiective de Dezvoltare ale Mileniului. Al 3-lea Obiectiv a vizat promovarea egalității de gen și abilitarea femeilor. Prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.288, din 15.03.2005, au fost aprobate Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului în Republica Moldova, până în 2015 și Primul Raport Național "Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului în Republica Moldova"⁸.

Principiul egalității gender include protecția, promovarea și respectarea drepturilor umane ale bărbaților și ale femeilor, asigurarea și oferirea șanselor egale pentru femei și bărbați, în toate sferele vieții. Echitatea gender se exprimă printr-un șir de acțiuni concrete, prin intermediul cărora sunt eliminate disparitățile dintre genuri, stereotipizarea și discriminarea pe genuri.

În perioada de raport, constată Guvernul, au fost aprobate mai multe acte de promovare a egalității genurilor, inclusiv:

---

⁷ Convența ONU asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei din 18.12.1979// Ediție specială "Tratate internaționale",1998,Volumul 1,pag.114.//în vigoare pentru Republica Moldova din 31.07.1994.

⁸ Monitorul Oficial Nr.46-50/2005, art.340.

- Planul Național "Promovarea egalității genurilor umane în societate pentru perioada 2003-2005", aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.218, din 28.02.2003⁹;

- Planul Național de acțiuni în domeniul drepturilor omului, care include și compartimentul asigurării drepturilor femeii, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr.415-XV din 24.10.2003¹⁰.

În mai 2003, cu suportul UNIFEM a fost lansat proiectul "Promovarea drepturilor și oportunităților egale în Moldova, prin susținerea legislației în egalitatea gender și fortificarea mecanismului de implementare a acesteia", prin care a fost efectuată analiza gender a legislației naționale și elaborat proiectul de lege cu privire la asigurarea șanselor egale pentru femei și bărbați.

Pentru perioada 2005-2015, au fost puse sarcinile de extindere a participării femeilor în viața socială, prin eliminarea stereotipurilor de gen cu privire la locul și rolul femeii în societate și în familie și fortificarea mecanismelor de asigurare a parității de gen, la toate nivelurile de luare a deciziilor.

La 10 ani de la asumarea angajamentelor de realizare a Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului, Republica Moldova a prezentat cel de-al Doilea Raport Național privind Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului. În acest raport, Guvernul Republicii Moldova a recunoscut că progresul obținut în promovarea Obiectivului al 3-lea - promovarea egalității de gen și împuternicirea femeilor a fost neuniform și, uneori, accidental. În raport, se menționează că legislația națională prevede drepturi egale, însă mai există o serie de provocări în ceea ce privește asigurarea egalității genurilor. Cele mai mari discrepanțe țin de segregarea gender, orizontală și verticală:

(i) femeile din Moldova sunt, în mare parte, angajate în sectoare cu salarii mici și ocupă posturi inferioare, în mai toate domeniile;

(ii) în Moldova, reprezentarea femeilor în procesul de luare a deciziilor este sporadică;

(iii) discrepanțele dintre salariile femeilor și cel al bărbaților s-au diminuat în ultimii ani, salariul mediu al femeilor constituind 76,4% din cel al bărbaților, în 2009. Această diferență se păstrează deoarece, în cele mai multe cazuri, femeile, fie lucrează în domenii plătite mai puțin (considerate, în mod tradițional, ocupații pentru femei) - educație, sănătate sau servicii, fie ocupă posturi remunerate mai prost.

Chiar dacă Guvernul a depus eforturi pentru a îmbunătăți performanța statului în domeniul egalității gender și al împuternicirii femeilor, este în continuare dificilă identificarea unui progres tangibil. Femeile beneficiază de aceleași drepturi de angajare ca și bărbații, ele însă sunt un grup relativ vulnerabil pe piața muncii.

⁹ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.30-37, art.230.

¹⁰ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.235-238, art.950.

Ținând cont de faptul că egalitatea genurilor și promovarea femeilor nu sunt incluse în toate fazele proceselor de nivel național, Moldova are nevoie de o abordare mai intensă, mai coerentă și mai fermă din partea tuturor participanților implicați în procesul decizional. În acest context, au fost recomandate următoarele acțiuni:

- implementarea angajamentelor asumate, prin semnarea acordurilor internaționale, legate de problemele gender, inclusiv a concluziilor Comitetului CEDAW pentru integrarea egalității genurilor, în calitate de aspect central și indispensabil în planificarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea politicilor publice de acordare a sprijinului special pentru femei;

- implementarea eficace a Programului Național pentru Asigurarea Egalității de Gen și a Planului de Acțiuni pentru anii 2010-2013;

- consolidarea mecanismelor instituționale din domeniul egalității genurilor (Direcția pentru politici de prevenire a violenței și asigurare a egalității de gen din cadrul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, crearea unităților gender la nivel local);

- amendarea legislației muncii, pentru a garanta drepturi egale femeilor, inclusiv în domeniul protecției muncii;

- cooperarea dintre Guvern și societatea civilă, inclusiv reprezentanții organizațiilor specializate în promovarea egalității de șanse, în procesul dezvoltării politicilor publice, precum și a implementării activităților din domeniu;

- intensificarea sensibilizării populației Moldovei în legătură cu angajamentele asumate de către Guvern, în contextul Obiectivelor de Dezvoltare a Mileniului, în special a celor referitoare la egalitatea de genuri;

- aplicarea măsurilor afirmative, pentru a spori reprezentarea femeilor în organele de luare a deciziilor, la nivel local și central;

- dezvoltarea politicilor sociale concentrate pe reconcilierea vieții de familie cu cea profesională, în special, pe creșterea numărului de bărbați care îngrijesc de copii;

- acordarea asistenței temporare, care să ajute femeile și bărbații în anumite aspecte ale angajării în câmpul muncii, și, ulterior, în procesul de muncă¹¹.

În cele ce urmează, ne propunem să prezentăm succint modul cum a evoluat cadrul național, legislativ și instituțional, în domeniul egalității genurilor, documentele de politici adoptate după anul 2010 și impactul lor în procesul de asigurare a șanselor egale pentru femei și bărbați în sferele vieții sociale.

---

¹¹ Al Doilea Raport cu privire la Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului.2010, www.undp.md

1.1. Cadrul legislativ existent în Republica Moldova privind egalitatea de gen

Constituția Republicii Moldova afirmă egalitatea între cetățeni, fără deosebire de sex. Cadrul legislativ al Republicii Moldova, de asemenea, stabilește, în principiu, drepturi egale femeii și bărbatului de a participa la viața economică și socială, de a se forma într-o anumită profesie, de a se angaja, promova și participa la distribuirea beneficiilor, de a beneficia de protecție socială în anumite situații etc.

Adoptarea Legii nr.5-XVI din 09.02.2006, cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați¹², a făcut posibilă includerea dimensiunii de gen în „politici, strategii și programe publice, în acte normative și investiții financiare”.

Cu toate acestea, realitatea vieții scoate în evidență foarte multe probleme. Rămâne problematică abilitarea femeilor în domeniile politic, economic și social, prevenirea violenței față de femei.

Pentru depășirea dificultăților existente, Republica Moldova continuă promovarea institutului egalității de șanse a femeii și a bărbatului în procesul de elaborare a documentelor de politici, precum și la perfecționarea cadrului legislativ național.

Prin Hotărârea Guvernului nr.933 din 31.12.2009, cu modificări și completări, a fost aprobat Programul național de asigurare a egalității de gen pe anii 2010-2015 și Planurile de acțiuni pentru implementarea, respectiv, în perioadele 2010-2012 și 2013-2015, a Programului național de asigurare a egalității de gen pe anii 2010-2015¹³.

Programul Național este cuprinzător și prevede un “mainstreaming” comprehensiv în egalitatea de gen în documentele de politici din toate domeniile și la toate nivelurile de luare a deciziilor și de implementare. Documentul analizează detaliat domeniul egalității de gen, formulează obiective generale și specifice de îmbunătățire, cu descrierea activităților concrete, a responsabililor și partenerilor pentru realizarea acestora. Astfel, Programul național de asigurare a egalității de gen specifică 8 domenii prioritare:

1) Sfera ocupării forței de muncă și migrației de muncă, care se caracterizează prin posibilități limitate de participare a femeilor pe piața muncii (insuficiența serviciilor pentru femeile cu copii mici, discriminarea după criteriul de vîrstă și sex la angajare), discrepanța între salariile femeilor și bărbaților, numărul în creștere a persoanelor care pleacă la lucru peste hotare, acestea fiind expuse riscului de discriminare, în special, femeile tinere, confruntându-se cu riscul de a deveni victime ale violenței sau traficului de ființe umane.

¹² Monitorul Oficial 47-50/200, 24.03.2006.

¹³ Hotărâre cu privire la aprobarea Programului național de asigurare a egalității de gen pe anii 2010-2015 nr. 933 din 31.12.2009, Monitorul Oficial nr.5-7/27 din 19.01.2010.

2) Sfera bugetară, care se caracterizează prin conștientizarea slabă a populației și a specialiștilor, a esenței bugetului sensibil la dimensiunea de gen.

3) Sfera participării la procesul decizional public și politic, caracterizată prin sub-reprezentarea femeilor în funcții decizionale în viața politică și publică și existența barierelor de natură culturală, economică și socială în promovarea lor.

4) Sfera protecției sociale și a familiei, care se caracterizează prin sarcină dublă a femeilor în viața de familie și cea profesională, discrepanța între pensiile bărbaților și ale femeilor.

5) Sfera sănătății, care se caracterizează prin rata înaltă a mortalității bărbaților din cauza traumatismelor și intoxicațiilor, rata mai înaltă a avorturilor, complicațiilor după naștere și a deceselor materne în spațiul rural.

6) Sfera educațională, caracterizată prin feminizarea sistemului educațional, persistența stereotipurilor de gen în sistemul și procesul educațional.

7) Sfera violenței, care reprezintă o încălcare gravă a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și o irosire a capacității și resurselor umane pentru dezvoltarea economică și socială.

8) Sfera creșterii nivelului de conștientizare publică, care se caracterizează prin reprezentarea dezechilibrată a femeilor și bărbaților în presă, utilizarea unei imagini sexiste, stereotipe a femeii în publicitate.

Programul stabilește un complex de măsuri menite să asigure mediul favorabil pentru un tratament corespunzător în societate al femeilor și al bărbaților, printre cele mai relevante fiind:

- elaborarea și implementarea strategiei de comunicare a Guvernului privind promovarea egalității de gen, cu participarea activă a bărbaților și băieților ca mijloc de continuare a unei politici de egalitate de gen, în contextul dinamic al societății;

- integrarea dimensiunii egalității de gen în politicile educaționale și în procesul educațional, revizuirea curriculumului național, din perspectiva dimensiunii de gen, reflectarea dimensiunii de gen în conținutul manualelor școlare;

- creșterea importanței maternității și paternității și promovarea repartizării egale a responsabilităților familiale de către bărbați și femei;

- organizarea campaniilor de informare la nivel național și local pentru promovarea taților-model, în contextul asigurării responsabilităților egale între părinți în cadrul familiei;

- promovarea profesiilor "ne-tradiționale" pentru femei și bărbați pe piața muncii cu scopul redresării segregării ocupaționale bazate pe gen;

- organizarea campaniilor de informare și conștientizare pentru publicul larg, în particular, în zonele rurale, privind dreptul femeilor și bărbaților la tratament egal pe piața muncii și în viața economică etc.

În același timp, Programul național identifică unele riscuri de ordin social-economic și managerial, care pot afecta implementarea acțiunilor preconizate: (i) condițiile social-economice nefavorabile; (ii) nivelul de pregătire insuficient al managerilor pentru promovarea și implementarea Programului național; (iii) prejudecățile și stereotipurile de gen în societate; (iv) rezistența la schimbare a unor factori de decizie; (v) insuficiența de date statistice și studii aprofundate în domeniile ce țin de egalitatea de gen.

Confirmă prezența unora din aceste riscuri raportul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei din 2012, de monitorizare a implementării Programului național de asigurare a egalității de gen, care constată că, deși a fost adoptat în decembrie 2009, Programul Național nu a fost încă evaluat în Cadrul Bugetar pe Termen Mediu. Lipsa legăturii clare dintre prioritățile politicilor și alocarea resurselor din bugetul de stat este una dintre deficiențele majore care afectează procesul de implementare a măsurilor planificate în mai multe sectoare.

Abordarea din perspectiva egalității de gen reprezintă unul din principiile fundamentale care au guvernat procesul de elaborare a Strategiei naționale de descentralizare și a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de descentralizare pentru anii 2012-2015, aprobate prin legea nr.68 din 05.04.2012¹⁴.

Documentul menționat oferă o analiză a principalelor probleme ce apar, inclusiv în domeniul asigurării egalității între femei și bărbați și soluții fezabile, cu planuri clare de realizare a acestora, în vederea sporirii eficienței și responsabilizării administrației publice în raport cu populația. În acest fel, Guvernul s-a pronunțat ferm în favoarea unei abordări bazate pe egalitatea de gen în elaborarea și implementarea Strategiei.

Integrarea dimensiunii de gen implică asigurarea ca perspectivele de gen și atenția pentru obiectivul egalității femeilor și bărbaților să fie determinant în activitatea de dezvoltare a capacităților Guvernului, ale APL și ale comunităților, alocarea resurselor, planificarea și implementarea măsurilor.

Instrumente importante pentru promovarea politicilor publice de integrare a dimensiunii de gen, în procesul descentralizării, sunt analiza din perspectiva de gen și bugetarea sensibilă la dimensiunea de gen. Statisticile dezagregate după gen reprezintă cheia pentru planificarea bugetară sensibilă la dimensiunea de gen și, ca urmare, se impune o îmbunătățire a colectării și analizei datelor la nivel local.

Prin Hotărârea Guvernului nr.768 din 12 octombrie 2011, a fost aprobat Programul național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-

---

¹⁴ Monitorul Oficial nr.143-148/465 din 13.07.2012.

2025)¹⁵. Acest document apreciază capacitatea sindicatelor și altor reprezentanți ai intereselor salariaților de a participa activ la realizarea măsurilor de protecție a drepturilor angajaților, asigurarea condițiilor de combinare a muncii cu obligațiile familiale, coeziunea socială și asigurarea oportunităților egale pe piața muncii. Programul propune promovarea politicilor sociale destinate satisfacerii cerințelor ce țin de: salarizarea suficientă, siguranța reintegrării rapide pe piața muncii a femeilor după perioada de maternitate, funcționarea în regim adaptat a instituțiilor pentru îngrijirea temporară a copiilor ș.a.

Întru asigurarea cadrului necesar pentru aplicarea Directivei 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane¹⁶ și Directivei 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă¹⁷, a fost adoptată Legea nr.121 din 25.05.2012 cu privire la asigurarea egalității¹⁸. Scopul legii este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire, inclusiv de sex, vârstă sau orice alt criteriu.

Trebuie de menționat că, odată cu adoptarea Legii nr.121 cu privire la egalitate, care stabilește procedura de constatare a discriminării, a apărut posibilitatea solicitării reparării prejudiciului (conform unor informații prealabile, deja a fost adoptată o hotărâre, de către Judecătoria sectorului Botanica, mun.Chișinău, de recuperare a prejudiciului cauzat prin acțiuni discriminatorii). Dreptul la repararea prejudiciului, de regulă, este posibil de realizat după ce decurge examinarea circumstanțelor unei pretinse situații discriminatorii în condiții și conform unei proceduri stabilite. Legea nr.5 nu prevedea o asemenea procedură, fapt ce lipsea de substanță norma art.24 al Legii nr.5, care stabilește dreptul de reparare a prejudiciului în condițiile stabilite de legislație.

Pentru îmbunătățirea mecanismului de aplicare a Legii nr.121 cu privire la egalitate, prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr.306 din 26.12.2012¹⁹, au fost operate modificări și completări într-un șir de acte legislative²⁰,

---

¹⁵ Monitorul Oficial nr.182-186/851 din 28.10.2011.

¹⁶ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr.L180 din 19 iulie 2000.

¹⁷ Publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene nr.L303 din 2 decembrie 2000.

¹⁸ Monitorul Oficial 103/355, 29.05.2012.

¹⁹ Monitorul Oficial 27-30/104, 08.02.2013.

²⁰ Art.4 alin.(1) din Legea taxei de stat nr.1216-XII din 3 decembrie 1992 (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, nr.53-55, art.302), a fost completat cu punctul 7³) reclamanții - în acțiunile privind faptele de discriminare;

Art.85 alin.(1) litera a) din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225-XV din 30 mai 2003 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr.111-115, art.451), a fost completat în final cu o nouă liniuță:- privind faptele de discriminare;

care facilitează situația persoanei care se pretinde discriminată, iar pe de altă parte stabilesc măsuri cu caracter punitiv pentru comportament discriminatoriu.

În vederea implementării Observațiilor finale ale Comitetului pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale, adoptate la Geneva la 20 mai 2011, pe marginea celui de-al doilea Raport periodic al Republicii Moldova de implementare a Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale²¹ a fost acceptată necesitatea unor pași concreți și eficienți, inclusiv în cadrul Programului național de asigurare a egalității de gen 2010-2015, pentru a asigura atitudine egală pentru femei și

---

Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.72-74, art.195), cu modificările ulterioare, a fost completat:

- dispoziția art.173 CP (Hărțuirea sexuală) a fost completată cu cuvântul „, discriminatorie”;

- art 176 CP adoptat în redacție nouă:

“Articolul 176. Încălcarea egalității în drepturi a cetățenilor

(1) Orice deosebire, excludere, restricție sau preferință în drepturi și în libertăți a persoanei sau a unui grup de persoane, orice susținere a comportamentului discriminatoriu în sfera politică, economică, socială, culturală și în alte sfere ale vieții, bazată pe criteriu de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vîrstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau pe orice alt criteriu:

- a) săvârșită de o persoană cu funcție de răspundere;
- b) care a cauzat daune în proporții mari;
- c) săvârșită prin amplasarea de mesaje și simboluri discriminatorii în locurile publice;
- d) săvârșită în baza a două sau mai multe criterii;
- e) săvârșită de două sau de mai multe persoane,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 400 la 600 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 240 de ore, sau cu închisoare de pînă la 2 ani, în toate cazurile cu (sau fără) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani.

(2) Promovarea ori susținerea acțiunilor specificate la alin.(1), săvârșită prin intermediul mijloacelor de informare în masă,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 600 la 800 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 160 la 240 de ore, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 3 ani.

(3) Acțiunile specificate la alin.(1) și (2) care au provocat din imprudență decesul persoanei ori sinuciderea acesteia

se pedepsesc cu închisoare de la 2 la 6 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 1 la 5 ani sau cu lichidarea persoanei juridice.

Codul contravențional al Republicii Moldova nr.218-XVI din 24 octombrie 2008 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.3-6, art.15), cu modificările ulterioare, a fost completat cu:

Articolul 54². Încălcarea egalității în domeniul muncii;

Articolul 65¹. Discriminarea în domeniul învățămîntului;

Articolul 71¹. Discriminarea privind accesul la serviciile și bunurile disponibile publicului.

²¹ Hotărârea Guvernului nr.974 din 21.12.2012 privind aprobarea Planului de acțiuni pentru implementarea Observațiilor finale ale Comitetului pentru Drepturile Economice, Sociale și Culturale, adoptate la Geneva la 20 mai 2011, pe marginea celui de-al doilea Raport periodic al Republicii Moldova de implementare a Pactului internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale //Monitorul Oficial 270-272/1049, 25.12.2012.

bărbați pe piața muncii, inclusiv salarii egale pentru munca de valori egale, în toate sectoarele.

E de menționat că, în pofida progreselor înregistrate la adoptarea cadrului normativ cu privire la asigurarea egalității genurilor, se atestă încă o multitudine de probleme ce vizează implementarea în practică a acestuia. Elaborarea și adoptarea cadrului legislativ necesar în domeniul egalității de șanse între femei și bărbați este crucială pentru asigurarea de jure a tratamentului egal al femeilor și al bărbaților, însă asigurarea de facto a acestei egalități este un proces care trebuie susținut în continuare prin suport consistent și eforturi conjugate din partea structurilor guvernamentale și non-guvernamentale, precum și a altor actori sociali și parteneri de dezvoltare.

1.2. Cadrul instituțional existent în Republica Moldova privind egalitatea de gen

Legea cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați²² prevede autoritățile (și competențele lor) care formează cadrul instituțional în componența mecanismului național de prevenire și eliminare a tuturor formelor de discriminare după criteriul de sex și implementarea în societate a conceptului egalității genurilor umane, în toate sferile vieții publice și private. Aceste autorități sunt: Parlamentul, Guvernul, Comisia guvernamentală pentru egalitate între femei și bărbați, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei (organ specializat), ministerele și alte autorități centrale de specialitate (unitățile gender), autoritățile administrației publice locale (unitățile gender).

De asemenea, Legea nr.5 atribuie Avocatului Poporului garantarea și respectarea egalității între femei și bărbați ca parte integrantă a drepturilor și libertăților constituționale ale omului,²³ iar Biroului Național de Statistică să colecteze, prelucreze și generalizeze informațiile statistice dezagregate pe sexe²⁴.

Întru executarea prevederilor Legii nr.5, a fost instituită Comisia Guvernamentală pentru egalitate între femei și bărbați,²⁵ care activează în baza Regulamentul aprobat prin Hotărâre de Guvern.²⁶ Încadrul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei activează Direcția pentru politici de prevenire a violenței și asigurare a egalității de gen. Într-un șir de organe centrale de specialitate au fost create unități gender.

---

²² Capitolul V al Legii cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați.

²³ Art.21 al Legii cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați.

²⁴ Ibidem, art.22.

²⁵ Hotărârea Guvernului cu privire la instituirea Comisiei guvernamentale pentru egalitate între femei și bărbați 350/07.04.2006, MO 59-62/392, 14.04.2006.

²⁶ Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Regulamentului Comisiei guvernamentale pentru egalitate între femei și bărbați 895/07.08.2006, MO 134-137/988, 25.08.2006.

La nivel local însă situația este mai dificilă. Nu funcționează unități gender în cadrul autorităților administrației publice locale, respectiv în bugetele raionale nu sunt prevăzute alocații financiare pentru activitatea lor. În lipsa unităților gender, activitatea de promovare a egalității genurilor în comunitate este pusă în seama specialistului în domeniul problemelor familiilor în situații de risc din cadrul Direcției/Secției asistență socială și protecție a familiei a Consiliului raional, care are un șir de alte responsabilități (traficul de ființa umane, persoane din categorii social vulnerabile etc.).

În Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011-2014²⁷ a fost preconizată consolidarea capacităților unităților gender în cadrul autorităților administrației publice centrale și locale, în vederea asigurării condițiilor necesare pentru promovarea egalității în drepturi a femeilor și bărbaților în sferile politică, economică, socială, culturală și în alte sfere ale vieții, precum și pentru prevenirea tuturor formelor de discriminare după criteriul de sex. Planul național de acțiuni prevede necesitatea îmbunătățirii situației sociale și economice a femeilor, în special, în localitățile rurale, pentru reducerea vulnerabilității lor, conform recomandărilor Comitetului ONU privind drepturile economice, sociale și culturale.

La 25.05.2012, a fost adoptată Legea nr.121 cu privire la asigurarea egalității²⁸. Subiecții cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității, potrivit art.10 al legii sunt: a) Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității; b) autoritățile publice; c) instanțele judecătorești.

Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității este un organ colegial cu statut de persoană juridică de drept public, instituit în scopul asigurării protecției împotriva discriminării și al asigurării egalității tuturor persoanelor care se consideră a fi victime ale discriminării. Consiliul acționează în condiții de imparțialitate și independență față de autoritățile publice. Consiliul este constituit din 5 membri, care nu au apartenență politică, 3 dintre membri fiind reprezentanți ai societății civile. Componența Consiliului trebuie să răspundă cerințelor de asigurare a echilibrului de gen și reprezentării grupurilor etnice și minoritare din societate.

Pentru asigurarea funcționalității mecanismului de prevenire și eliminare a discriminării și asigurarea egalității, a fost adoptată Legea cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității nr.298 din 21.12.2012²⁹. Potrivit Regulamentului, Consiliul, în conformitate cu Legea cu privire la asigurarea egalității, exercită atribuțiile de perfecționare a legislației în domeniul prevenirii și combaterii discriminării; contribuie la sensibilizarea și conștientizarea societății în vederea eliminării tuturor formelor de discriminare în contextul valorilor democratice, inclusiv prin organizarea de campanii pentru asigurarea promovării

²⁷ Hotărârea Guvernului nr.90 din 12.05.2011 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011-2014 //Monitorul Oficial 118-121/331, 22.07.2011.

²⁸ Monitorul Oficial 103/355, 29.05.2012.

²⁹ Monitorul Oficial nr.48/148 din 05.03.2013.

toleranței zero față de discriminare; asigură informarea societății despre subiecții cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii discriminării și asigurării egalității, precum și despre modul de realizare a restabilirii dreptului încălcat prin discriminare. Consiliul are atribuții legale pentru a asigura restabilirea în drepturi a persoanei care se consideră discriminată și sancționarea faptelor discriminatorii.

Prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr.306 din 26.12.2012³⁰, au fost operate modificări și completări într-un șir de acte legislative³¹, în vederea asigurării funcționalității Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității.

În același scop, a fost completat Codul contravențional al Republicii Moldova nr.218-XVI din 24 octombrie 2008³² cu norme³³ de contracarare a încercărilor de a împiedica activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității.

Trebuie de menționat că Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității a examinat și pronunțat, în 2013, 2 decizii în baza plângerilor de discriminare pe criterii de gen, în anul 2014, 13 decizii, iar în 5 luni ale anului curent - 2 decizii. În majoritatea cazurilor deciziile au constatat existența faptei discriminatorii³⁴.

---

³⁰ Monitorul Oficial 27-30/104, 08.02.2013.

³¹ Legea nr.355 din 23.12.2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.35-38, art.148); Legea nr.158-XVI din 4 iulie 2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr.230-232, art.840); anexa la Legea nr.199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr.194-196, art.637); anexa nr.2 la Legea nr.48 din 22 martie 2012 privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr.63, art.213).

³² Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr.3-6, art.15.

³³ „Articolul 71². Împiedicarea activității Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității.

Împiedicarea activității Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității cu scopul de a influența deciziile acestuia, neprezentarea în termenul prevăzut de lege a informațiilor relevante solicitate pentru examinarea plîngerilor, ignorarea intenționată și neexecutarea recomandărilor date de consiliu, împiedicarea sub orice altă formă a activității acestuia

se sancționează cu amendă de la 50 la 100 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 75 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

Articolul 423⁵. Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității

(1) Contravențiile specificate la art.54², 65¹ și 71¹ se constată de către Consiliul pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității.

(2) Sînt în drept să constate contravenții și să încheie în mod colegial procese-verbale membrii Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității.

(3) Procesele-verbale cu privire la contravenții se remit spre examinare în fond instanței de judecată competente.”

³⁴ www.egalitate.md

1.3. Politici. De la prezent la viitor

Asigurarea șanselor egale pe criterii de gen este un obiectiv care se regăsește în mai multe documente de politici pentru viitor³⁵. Pentru realizarea acestui obiectiv sunt preconizate, după caz, armonizarea în continuare a cadrului normativ; elaborarea politicilor eficiente de creștere a calității capitalului uman, flexibilității pe piața muncii, asigurarea securității locului de muncă etc.

În Programul național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025) se menționează, bunăoară, că politicile guvernamentale au sarcina să asigure egalitatea de gen. Scopurile, prioritățile și sarcinile politicii demografice în Republica Moldova, în special, sunt guvernate de principiile egalității în drepturi și responsabilități a soților la creșterea și educarea copiilor, asigurarea unei egalități eficiente între femei și bărbați în familie, drept condiție de bază pentru creșterea ratei natalității și pentru asigurarea unei calități înalte a vieții copiilor. În aspectele de gestionare a pieței forței de muncă, unul dintre obiectivele de bază constă în prevenirea și eliminarea de pe piața muncii a oricăror forme de discriminare (în funcție de gen, vârstă etc.), reducerea decalajelor salariale asociate cu aceste discriminări, promovarea integrării persoanelor defavorizate sau supuse riscului de excluziune socială. Prioritățile politicilor demografice guvernamentale, trebuie să stabilească acțiuni de asigurare, inclusiv a promovării formelor noi de organizare a muncii și asigurarea șanselor egale de angajare a femeilor, egalarea vârstei de pensionare pentru femei și bărbați ș.a.

Pentru soluționarea problemelor familiei, având în vedere funcțiile principale ale acesteia, este justificată realizarea unor obiective, inclusiv de introducere a educației pentru viața de familie la diferite niveluri de instruire; promovarea egalității de gen în cadrul familiei, prin educarea indivizilor privind aspectele ce țin de rolurile de gen, cum ar fi diviziunea muncii, negocierea și mecanismele de conducere în sistemul familial; promovarea implicării mai largi a tatălui în creșterea copiilor; asigurarea plății/remunerării egale pentru femei și bărbați etc.

Strategia Națională de Sănătate publică, pentru anii 2014-2020, descrie situația curentă în domeniu, definește obiectivele generale și specifice, acțiunile și măsurile necesare, stabilind responsabilități clare și termenele de realizare pentru toți partenerii implicați în activitățile ce țin de sănătatea publică. Aspectele ei transversale includ drepturile omului, drepturile reproductive și egalitatea de gen etc. Strategia prevede

---

³⁵ Hotărâre Guvernului nr.523 din 11.07.2011 cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a educației incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011-2020 //Monitorul Oficial 114-116/589, 15.07.2011;

Hotărârea Guvernului nr.768 din 12.10.2011 cu privire la aprobarea Programului național strategic în domeniul securității demografice a Republicii Moldova (2011-2025) //Monitorul Oficial 182-186/851, 28.10.2011.

Hotărâre Guvernului nr.1032 din 20.12.2013 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de sănătate publică pentru anii 2014-2020 //Monitorul Oficial 304-310/1139, 27.12.2013.

dezvoltarea capacităților naționale de asigurare a accesului echitabil la servicii integrate de sănătate.

În Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2012-2015³⁶, au fost prevăzute în calitate de obiective pentru realizare până în 2015: *sporirea cotei* de participare a femeilor la luarea deciziilor și în structurile de reprezentare politică și publică; asigurarea egalității șanselor în domeniul social-economic; implementarea Programului național de asigurare a egalității de gen pe anii 2010-2015. În acest sens, s-a preconizat elaborarea și aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea legislației naționale în conformitate cu Legea nr.5-XVI din 9 februarie 2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați; promovarea participării active a femeii la luarea deciziilor și în structurile de reprezentare publică etc.

În calitate de indicatori de realizare a acestor obiective urma să servească creșterea către 2015 a reprezentării femeilor, la nivelul de luare a deciziilor, până la 40% în consiliile locale, 25% în consiliile raionale, 25% femei primari și 30% femei deputați în Parlament; reducerea inegalității de gen pe piața muncii prin micșorarea discrepanței între salariile femeilor și bărbaților cu cel puțin 10%.

Deja în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2014³⁷ se indică, în calitate de obiectiv, *încurajarea sporirii cotei* de participare a femeilor la luarea deciziilor și în structurile de reprezentare politică și publică (documentul adoptat anterior conținea o expresie imperativă - sporirea cotei); asigurarea egalității șanselor în domeniul social-economic.

Astfel, pe fundalul formulării mai voalate din textul documentului de politici adoptat mai târziu, devine mai puțin convingător indicatorul scontat de asigurare a ratei de participare de 40% a ambelor sexe la luarea deciziilor și în structurile de reprezentare politică și publică. Deși acțiunea de elaborare și aprobare a proiectului de lege cu privire la modificarea legislației naționale în conformitate cu Legea nr.5-XVI din 9 februarie 2006 cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați, preconizată inițial pentru anul 2012, a fost amânată pentru trimestrul II al anului 2014, în final, fiind fără soluție până în prezent.

Prin Legea nr.166 din 11.07.2012, a fost aprobată Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2020”³⁸. Strategia identifică problemele majore, a căror soluționare ar contribui semnificativ la asigurarea creșterii economice și la reducerea sărăciei. Una din probleme, a căror soluționare este posibilă în orizontul de timp oferit pentru implementarea Strategiei și care are impact direct asupra populației sărace, este

³⁶ Hotărâre Guvernului nr.289 din 07.05.2012 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2012-2015 - *abrogat* //Monitorul Oficial 93-98/330, 18.05.2012.

³⁷ Hotărâre Guvernului nr.164 din 05.03.2014 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anul 2014 //Monitorul Oficial 60-65/182, 14.03.2014.

³⁸ Legea nr.166 din 11.07.2012 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare "Moldova 2020" //Monitorul Oficial 245-247/791, 30.11.2012.

sistemul de pensii. Vârsta de pensionare diferită, pentru femei la 57 de ani și pentru bărbați la 62 de ani, perioada diferită a stagiului total necesar la stabilirea pensiei pentru limită de vârstă, constituie principalele motive ale diferenței semnificative între numărul de femei și de bărbați beneficiari de pensii, dar și între cuantumurile pensiilor acestora.

Un sistem de pensii echitabil și sustenabil, care asigură un trai decent după pensionare tuturor categoriilor de persoane, femei și bărbați, este indispensabil pentru coeziunea socială.

Reforma sistemului actual de pensii implică modernizarea sistemului solidar de pensii existent, prin îmbunătățirea durabilității financiare a sistemului, care implică la rândul său: majorarea și unificarea condițiilor privind stagiul de cotizare și vârsta de pensionare; întreprinderea unor măsuri complexe pentru dezvoltarea pieței muncii, majorarea retribuirii muncii și îmbunătățirea situației demografice.

Structura pe vârste a populației denotă fenomenul intens de îmbătrânire demografică, datorat, în principal, scăderii natalității din ultimii ani³⁹. Dimensiunea de gen imprimă un caracter specific procesului de îmbătrânire. Rata femeilor în rândul populației cu vârsta de 50 de ani și peste depășește 57% (în grupul de vârstă de 70 de ani și peste, numărul femeilor depășește aproape de 2 ori numărul bărbaților), fapt ce predetermină necesitatea reflectării acestei disproporții de gen în politicile (ocupaționale, de asigurări sociale, de sănătate etc.) și practicile sociale. Disproporțiile existente privind speranța de viață la femei și la bărbați formează un aspect suplimentar al problemei ce derivă și din statutul familial al lor și impactul schimbărilor de natură familială asupra calității vieții persoanelor în vârstă.

Diferențele de gen și modelele discriminării de gen pe parcursul vieții lor, de asemenea, denotă că femeile sunt adesea în situația când au lucrat mai puțini ani și au avut salarii mai mici decât bărbații. Drept urmare, femeile în vârstă primesc pensii mai mici și au un risc mult mai înalt de a trăi în sărăcie.

Reforma pensiilor are drept scop creșterea treptată a vârstei de pensionare pentru unele categorii de beneficiari, precum și unificarea vârstei de pensionare pentru bărbați și femei.

În conformitate cu Planul de acțiuni privind implementarea Ghidului de parcurs pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici (2014-2016), determinarea acțiunilor în scopul reducerii diferențelor de gen și respectării principiilor de bază ale sistemului public de asigurări sociale, precum și examinarea impactului potențial al creșterii vârstei de pensionare a femeilor asupra situației lor economice și asupra sistemului de pensii, este preconizată pentru realizare în anul 2016.

---

³⁹ Hotărârea Guvernului nr.406 din 02.06.2014 cu privire la aprobarea Programului pentru integrarea problemelor îmbătrânirii în politici //Monitorul Oficial 153-159/453, 13.06.2014.

Dimensiunea de gen este abordată și în Strategia națională de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020⁴⁰, care stabilește că Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare promovează o politică activă de integrare a perspectivei de gen. Aceste eforturi sunt orientate spre sporirea gradului de participare a femeilor la toate nivelurile de luare a deciziilor.

În contextul reformării sistemului de protecție a copilului din Republica Moldova⁴¹ și alinierii acestuia la standardele și angajamentele europene și internaționale, în ultimii ani, în Republica Moldova au fost înregistrate o serie de realizări importante. A fost elaborat cadrul normativ și instituțional pentru dezvoltarea serviciilor alternative de tip familial privind îngrijirea copiilor.

Îmbinarea vieții de familie cu activitatea de muncă reprezintă o expresie a libertății alegerii, a performanței maxime în fiecare din roluri și sfere ale vieții, dar și o repartizare mai armonioasă a drepturilor și obligațiilor. Oricare ar fi alegerea, ea presupune o sprijinire și o consolidare a familiei din partea statului. Ori, femeia continuă să joace rolul principal în grija, educația și creșterea copiilor, precum și își asumă majoritatea sarcinilor casnice, ceea ce prezintă impedimente de participare la viața social-activă, economică și publică și o povară grea în cazul exercitării activității de muncă în plus.

Dificultățile de cumulare a vieții de familie cu activitatea de muncă sunt determinate de următorii factori: rolurile arhaice și prejudecățile asupra familiei și rolului femeii; persistența modelului de responsabilitate casnică a femeii și insuficiența participării tatălui la educarea copilului și la sarcinile casnice; lipsa suportului politicilor: lipsa serviciilor de suport pentru îngrijirea copilului de până la 3 ani și insuficiența lor pentru 3-7 ani, lipsa serviciilor de facilitare și asistență psihologică pentru reintegrarea femeii în câmpul muncii; discriminarea în câmpul muncii a femeii și competiției înalte pentru locurile de muncă.

Politicile de facilitare a încadrării femeii în câmpul muncii și societate se află în proces de dezvoltare, fiind necesare însă și politici publice centrate pe familie. În vederea redimensionării semnificației sociale a maternității și paternității și a rolului ambilor părinți în creșterea și educarea copiilor, urmează de a asigura:

- sprijin femeilor cu copii de a se integra în activitatea profesională prin (re)profesionalizare, facilitarea accesului nediscriminatoriu la liniile de creditare, stimulentele financiare;

---

⁴⁰ Hotărârea Guvernului nr.409 din 04.06.2014 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare agricolă și rurală pentru anii 2014-2020 //Monitorul Oficial 152/451, 10.06.2014.

⁴¹ Hotărârea Guvernului nr.434 din 10.06.2014 privind aprobarea Strategiei pentru protecția copilului pe anii 2014-2020 //Monitorul Oficial 160-166/481, 20.06.2014.

- sprijin calitativ a ambilor părinți pentru a se implica în creșterea și educația copiilor, prin îndeplinirea în comun a obligațiilor și drepturilor parentale;
- promovarea campaniilor de conștientizare, în scopul combaterii prejudecăților privind rolurile femeilor și bărbaților în familie și societate.

Un sprijin important în acest sens va constitui garantarea unui regim de lucru flexibil pentru părinții cu copiii de vârstă preșcolară, dezvoltarea serviciilor publice accesibile de îngrijire și educare a copiilor de vârstă preșcolară, precum și a mecanismelor de încurajare a prestatorilor privați de servicii etc.

Obținerea rezultatelor scontate poate fi amenințată de instabilitatea politică care contribuie la amânarea implementării politicilor și persistența prejudecăților în societate referitoare la rolul femeii, inclusiv în conștiința pasivă a unui segment important de femei.

Implementarea acțiunilor ce țin de promovarea accederii femeilor la posturi electivă (în contextul realizării principiului egalității de șanse între femei și bărbați) reprezintă o măsură, cu caracter permanent, prevăzută și în Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova - NATO pentru anii 2014-2016⁴², atribuită în responsabilitatea Comisiei Electorale Centrale, Ministerului Justiției și Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

În scopul implementării Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană, a fost preconizată realizarea până în 2016 a unui șir de acțiuni în domeniul asigurării egalității de șanse în realizarea politicii sociale de ocupare a forței de muncă⁴³.

Astfel, a fost preconizată elaborarea unui studiu de evaluare a implementării Strategiei naționale privind politicile de ocupare a forței de muncă pe anii 2007-2015, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.605 din 31 mai 2007 și recomandărilor pentru elaborarea unei noi Strategii de ocupare a forței de muncă, consolidarea dialogului și cooperarea pentru promovarea egalității de șanse între femei și bărbați în sfera muncii. În acest sens, s-a preconizat, de rând cu altele, introducerea măsurilor temporare speciale pentru a asigura o reprezentare echitabilă a femeilor și bărbaților în structurile decizionale. A fost recunoscută necesitatea elaborării unui mecanism de stimulare a angajatorilor pentru angajarea persoanelor vulnerabile pe piața. A fost reconfirmată necesitatea implementării Programului național de asigurare a egalității de gen pe anii 2010-2015, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.933 din 31 decembrie 2009 și a

---

⁴² Hotărârea Guvernului nr.641 din 30.07.2014 cu privire la aprobarea Planului Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova - NATO pentru anii 2014-2016 //Monitorul Oficial 249-255/703, 22.08.2014.

⁴³ Hotărârea Guvernului nr.808 din 07.10.2014 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova - Uniunea Europeană în perioada 2014-2016 //Monitorul Oficial 297-309/851, 10.10.2014.

Recomandărilor Comitetului ONU pentru eliminarea discriminării împotriva femeii, în urma examinării Raportului periodic (al patrulea și al cincilea).

A fost adoptată Strategia națională de dezvoltare a sectorului de tineret 2020⁴⁴, elaborată în vederea realizării acțiunilor lansate în Strategia națională de dezvoltare "Moldova 2020". Direcțiile prioritare de dezvoltare a sectorului de tineret pentru următorii șase ani, trasate în Strategie, vizează în calitate de beneficiari toți tinerii, inclusiv cei cu oportunități reduse, familiile tinere etc. Strategia este ghidată inclusiv de principiul nediscriminării și egalității de șanse a tinerilor în bază de sex, oportunități la dezvoltarea personală, studii, la angajarea în câmpul muncii conform calificării, la accesarea variatelor servicii, inclusiv a celor de sănătate etc.

Foia de parcurs pentru ameliorarea competitivității Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.4 din 14.01.2014⁴⁵, stabilește o listă a actelor în domeniul egalității de șanse, care urmează a fi implementate la nivel național, întru executarea cerințelor Acordului de Asociere a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, precum și Acordului privind Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător între Republica Moldova și Uniunea Europeană:

- Directiva 2000/78/CE a Consiliului, din 27 noiembrie 2000, de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă, care urmează a fi implementată în 4 ani de la intrarea în vigoare a Acordului de Asociere;

- Directiva 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului, din 5 iulie 2006, privind punerea în aplicare a principiului egalității de șanse și al egalității de tratament între bărbați și femei în materie de încadrare în muncă și de muncă (reformă), care urmează a fi implementată în 4 ani de la intrarea în vigoare a Acordului de Asociere;

- Directiva 2004/113/CE a Consiliului, din 13 decembrie 2004, de aplicare a principiului egalității de tratament între femei și bărbați privind accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii, care urmează a fi implementată în 3 ani de la intrarea în vigoare a Acordului de Asociere;

- Directiva Consiliului 7/7, din 19 decembrie 1978, privind aplicarea treptată a principiului egalității de tratament între bărbați și femei în domeniul securității sociale, care urmează a fi implementată în 3 ani de la intrarea în vigoare a Acordului de Asociere.

Implementarea la nivel național a Directivei 2006/54/CE a Parlamentului European și a Consiliului, din 5 iulie 2006, și a Directivei 2004/113/CE a Consiliului Europei, din 13 decembrie 2004, constituie și un obiectiv al Planului național de armonizare a legislației

---

⁴⁴ Hotărârea Guvernului nr.1006 din 10.12.2014 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia //Monitorul Oficial 400-403/1109, 31.12.2014.

⁴⁵ Monitorul Oficial 17-23/27, 24.01.2014.

pentru anul 2015⁴⁶, care, în acest sens, a preconizat pentru trimestrul IV al anului 2015 modificarea și completarea Legii cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați.

Rămâne să sperăm că realizarea acțiunilor preconizate în documentele de politici enumerate va face posibilă, chiar și cu întârziere, instituirea în societatea moldovenească a șanselor și oportunităților egale a genurilor, așa cum rezultă din Obiectivele de Dezvoltare a Mileniului și noile Obiective de Dezvoltare Durabilă.

---

⁴⁶ Hotărârea Guvernului nr.16 din 26.02.2015, Monitorul Oficial nr.52-57/34 din 06.03.2015

II. EXPERIENȚE DIN COPILĂRIE

2.1. Creșterea și educația băieților în familia de origine

70,8% dintre bărbații, care au participat la cercetare, au trăit împreună cu tatăl biologic până la vârsta de 18 ani, 21,5% până la 17 ani și 7,8% - nu-și cunosc tatăl biologic. Analiza răspunsurilor bărbaților pe grupe de vârste relevă că în societatea moldovenească crește ponderea bărbaților care locuiesc împreună cu tatăl biologic până la 18 ani - de la 64,4%, în grupa de vârstă de 50-59 de ani, la 70,8% a celor din grupa de vârstă de 18-29 de ani, totodată se micșorează ponderea celor care nu și-au cunoscut tatăl biologic.

Cei 7,8% dintre bărbați care au semnalat că nu și-au cunoscut tatăl biologic, în mare majoritate, au evidențiat că în viața lor a existat un alt bărbat important. Fiecare al treilea dintre aceștia a spus că acesta a fost bunelul, fiecare al cincilea - tatăl vitreg, mai rar - fratele mai mare, unchiul sau o altă persoană. Semnalăm, în același timp, că fiecare al cincilea dintre acești bărbați nu a avut un bărbat important în viața lui care să-l îndrume, să-i ofere sfaturi etc.

Datele cercetării relevă că 54,7% dintre bărbați au semnalat că, în copilărie, ei au fost îngrijiți de ambii părinți; 29,4% - cel mai mult de mama sau o altă rudă de sex feminin, 11,6% - doar de mama, ceilalți alte situații. Implicarea ambilor părinți în creșterea copiilor are tendința de creștere de la 48,3%, în cadrul grupului de vârstă de 50-59 ani, la 58,8% a bărbaților din grupa de vârstă de 18-29 de ani (+10,5 p.p. pe parcursul ultimilor 40 de ani). Totuși creșterea implicării tatălui în educarea copiilor se produce foarte lent.

Unii experți au atras atenția însă la modul de implicare al taților în creșterea și educarea băieților. Cel mai frecvent aceștia „... îi învață cum să se bată, cum să dea la bot” (IIA_E_9).

2.2. Relațiile între parteneri în familia de origine

48,7% dintre bărbații, care au locuit cu tatăl biologic sau vitreg, au semnalat că, în perioada copilăriei, tatăl lor sau alt bărbat, care locuia împreună cu mama, o tratau pe aceasta cu respect zilnic, alți 34,8% au evidențiat că acest lucru se întâmpla deseori, 10,9% - uneori și 2,4% - niciodată (a se vedea Tabelul 5). S-a constatat un respect mai mare față de mame la generațiile mai tinere (în familiile de origine a bărbaților cu vârsta de 18-29 de ani).

Tabelul 5. Tatăl sau alt bărbat care locuia împreună cu mama o trata cu respect, % (opinia bărbaților)

		Zilnic	Deseori	Uneori	Niciodată	N-au răspuns
Total		48,7	34,8	10,9	2,4	3,2
Vârsta	18-29 ani	55,3	29,1	9,3	1,9	4,5
	30-39 ani	46,5	37,2	10,6	3,6	2,1
	40-49 ani	41,1	42,2	12,8	1,1	2,8
	50-59 ani	46,1	35,4	12,5	3,3	2,6

În același timp, 53,8% dintre bărbați au evidențiat că mama îl trata cu respect pe tatăl lor sau pe alt bărbat cu care locuia împreună (a se vedea Tabelul 6).

Tabelul 6. Mama îl trata cu respect pe tatăl meu sau alt bărbat cu care locuia împreună, % (opinia bărbaților)

		Zilnic	Deseori	Uneori	Niciodată	N-au răspuns
Total		53,8	35,3	6,8	1,1	3,0
Vârsta	18-29 ani	58,1	28,9	7,6	1,1	4,3
	30-39 ani	52,0	38,4	6,6	1,2	1,8
	40-49 ani	49,3	43,3	4,3	0,4	2,8
	50-59 ani	52,4	35,8	7,7	1,8	2,2

S-a constatat că, în familiile de origine ale bărbaților care au participat la cercetare, a existat un respect mai mare din partea mamei față de tată/alt bărbat cu care locuia împreună, decât al tatălui/altui bărbat față de mamă. Aceste experiențe, evident, au repercusiuni asupra atitudinilor și comportamentului actual al bărbaților față de femeii, inclusiv, asupra percepției egalității de gen.

2.3. Deprinderile formate în familia de origine privind activitățile din gospodărie

În perioada copilăriei, bărbații au semnalat că tații, cu o anumită periodicitate, realizau unele activități în cadrul familiei. Activitățile realizate erau influențate de concepția patriarhală privind împărțirea rolurilor între soț și soție în familie, inclusiv de ideea că „femeile sunt slabe și au un cuvânt mai puțin de spus în luarea deciziilor, rolul lor în familie fiind cel de a îngriji copiii, a face mâncare și curățenie în gospodărie” (IIA_E_7).

Datele cercetării relevă că, fiecare al patrulea tată, se implica în îngrijirea copiilor zilnic, celelalte activități, cum ar fi prepararea mâncării, curățenia din casă, spălarea hainelor erau realizate mult mai rar de către bărbați. Semnalăm, în același timp, că 5,9% dintre tați nu s-au implicat niciodată în îngrijirea copiilor, 18,9% în prepararea mâncării, 29,6% în realizarea ordinii și 44,9% în spălarea hainelor (a se vedea Tabelul 7).

Analiza activităților realizate în gospodărie de către bărbați, în dependență de variabila vârstă, evidențiază tendințe de creștere a implicării bărbaților în activitățile din cadrul gospodăriei. Datele cercetării relevă schimbările treptate de la o generație la alta. Astfel, s-a redus numărul bărbaților care niciodată:

- nu au avut grijă de copii, de la 8,5% (cei cu vârsta de 50-59 de ani) la 4,3% (cei cu vârsta de 18-29 de ani);
- nu au preparat mâncare, de la 29,9% (cei cu vârsta de 50-59 ani) la 13,6% (cei cu vârsta de 18-29 de ani);
- nu au făcut ordine în casă, de la 42,4% (cei cu vârsta de 50-59 ani) la 19,9% (cei cu vârsta de 18-29 de ani);
- nu au spălat haine, de la 55,4% (cei cu vârsta de 50-59 ani) la 35,4% (cei cu vârsta de 18-29 ani).

Tabelul 7. Activitățile pe care le realiza în gospodărie tatăl biologic sau alt bărbat cu care locuia mama, % (opinia bărbaților)

	Zilnic	Deseori	Uneori	Niciodată	N-au răspuns
Prepara mâncare	2,5	22,0	53,6	18,9	2,9
Făcea ordine în casă	1,8	17,0	48,6	29,6	3,0
Spăla haine	1,8	10,7	39,5	44,9	3,2
Mă îngrijea pe mine sau frații/surorile mele	24,8	39,1	27,4	5,9	2,9

Aceste schimbări se datorează, în mare parte, și faptului că, în copilărie, o parte din mame au format la băieți aceste deprinderi. 82,2% dintre bărbații, care au participat la cercetare, au menționat că au fost învățați în copilărie cum să facă ordine în casă, 76,8% - cum să aibă grijă de frații/surorile mai mici, 74,7% - cum să prepare mâncarea, 64,8% - cum să spele hainele. Datele cercetării relevă creșterea ponderii bărbaților care au fost învățați în copilărie aceste activități de la o generație la alta. Excepție face îngrijirea fraților/surorilor mai mici, deoarece asistăm la reducerea numărului de copii în familie. O altă particularitate ține și de realizarea ordinii în casă. Or, ponderea bărbaților din mediul rural care au fost învățați cum să realizeze această activitate este mai mică decât a celor din mediul urban, din simplul motiv că în mediul rural responsabilitățile sunt împărțite între fete și băieți - fetelor le revine ordinea din casă, iar bărbaților, ordinea din afara casei.

2.4. Procesul de luare a deciziilor în familia de origine

Procesul de luare a deciziilor în familiile de origine a bărbaților, care au participat la sondaj, relevă o societate tradiționalistă - 1/3 dintre bărbați erau responsabili de

luarea deciziilor referitoare la investițiile importante și de lungă durată, iar femeilor li se oferea posibilitatea să decidă în privința cheltuielilor de consum curent și în luarea deciziilor referitoare la copii.

Totuși, în 52,3% din familii, deciziile privind investițiile se luau împreună, în 44,3% deciziile referitoare la copii se luau împreună și în 41,1% deciziile privind consumul curent se luau împreună (a se vedea Tabelul 8). Trecerea treptată de la tradițional spre modern se observă în cadrul generațiilor. Astfel, crește gradul de participare al taților în deciziile referitoare la copii, de la 37,3% în cazul bărbaților cu vârsta de 50-59 de ani, la 47,4% a celor cu vârsta de 18-29 de ani, precum și în luarea deciziilor de consum curent (de la 36,9%, la 43,1%). Bărbații însă tind și în prezent să dețină ultimul cuvânt în luarea deciziilor referitoare la investițiile de lungă durată ale familiei.

Tabelul 8. Cine avea ultimul cuvânt de spus în luarea deciziilor, în cadrul familiei (perioada copilăriei), % (opinia bărbaților)

	Mama	Tatăl	Ambii în egală măsură	Altcineva (bunel, unchi)
Referitoare la copii	36,7	18,7	44,3	0,3
Cheltuielile pentru consumul curent (mâncare, îmbrăcăminte)	44,4	14,4	41,1	0,2
Cheltuielile pentru investiții (achiziționarea bunurilor de durată - aparate tehnici, automobile etc.)	15,1	32,5	52,3	0,1

2.5. Mediul școlar în perioada copilăriei

Datele cercetării reflectă un respect zilnic al 41,3% de bărbați față de fete în mediul școlar, alții 44,7% semnalând deseori respect, 11,8% - uneori și 1,7% niciodată. 73,4% dintre bărbați au evidențiat că nu au avut niciodată situații nici ei și nici prietenii lor să atingă fetele sau să le vorbească despre sex pentru a le tachina la școală (a se vedea Tabelul 9).

Tabelul 9. Atitudini și practici față de fete în mediul școlar, în perioada copilăriei, % (bărbații)

	Zilnic	Deseori	Uneori	Niciodată	N-au răspuns
Fetele au fost tratate cu respect	41,3	44,7	11,8	1,7	0,6
Eu și prietenii mei atingeam fetele sau să le vorbeam despre sex la școală	0,7	4,2	19,8	73,4	2,0
Eu și prietenii mei organizam după ore întâlniri cu fetele pentru a întreține raporturi sexuale	0,2	0,8	8,1	88,1	2,9
Eu și prietenii mei formam un grup și puteam să schimbăm o fată între noi pentru a întreține relații sexuale	0,2	0,1	4,6	92,4	2,7

Există o diferență în ceea ce privește respectul față de fete în mediul școlar, pe medii de reședință, inclusiv situațiile de tachinare a fetelor menționate mai sus. În mediul rural ponderea celor care au manifestat un respect permanent este mai mare. O altă relație s-a constatat și în dependența de perioada pe care bărbatul a locuit, în copilărie, cu tatăl biologic. Or, cei care au trăit cu tatăl biologic 18 ani, într-o măsură mai mare, au o atitudine de respect și nu s-au încadrat în acțiuni de tachinare a fetelor.

Mediu școlar este cel în care se formează relațiile de prietenie pentru toată viața. Astfel, 7,6% dintre bărbați au semnalat că prietenii din perioada școlii i-au ajutat în depășirea problemelor pe care le-au avut în viață zilnic, 32,9% - deseori, 39,1% - uneori și doar 19,5% că nu au avut un astfel de suport (0,8% n-au răspuns).

III. RELAȚIILE DINTRE BĂRBAȚI ȘI FEMEI

3.1. Percepția egalității de gen

Sintagma „egalitate de gen” este înțeleasă și interpretată diferit de cetățenii Republicii Moldova. Egalitatea de gen, în opinia bărbaților, înseamnă „*egalitatea în drepturi și obligațiuni... însă, practic, aceasta nu poate să fie*” (FG_1_B).

Majoritatea populației interpretează greșit egalitatea de gen, datorită stereotipurilor existente despre rolurile diferențiate atribuite femeilor și bărbaților în familie. Stereotipurile se transmit începând cu instituțiile preșcolare de învățământ și terminând cu cele superioare, inclusiv, pe piața forței de muncă, în mass-media, prin intermediul publicității sexiste. Reieșind din aceasta, unii experți au evidențiat că „*societatea nu este pregătită pentru egalitatea de gen*” (IIA_E_6).

O parte a populației nu înțelege corect egalitatea de gen pentru că există intenția „*de a crea din subiectul respectiv o nouă sperietoare colectivă care să devizeze societatea*” (IIA_E_2) și reprezentanții mass-media nu știu să pună accentul corect în informațiile pe care le prezintă - „*să pună femeia și și bărbatul într-o lumină egală, nediscriminatorie. Să nu fie arărați bărbații doar ca lideri, iar femeile ca profesoare*” (IIA_E_10). Actualmente:

- 43% dintre bărbați și 33,8% dintre femei consideră că acordarea drepturilor pentru femei înseamnă că bărbații au de pierdut (*acord total și acord parțial*);
- 46,5% dintre bărbați și 37% dintre femei consideră că atunci când femeile obțin drepturi, ele iau din drepturile bărbaților (*acord total și acord parțial*).

Situația se agravează atunci când discutăm despre egalitatea de gen pe piața forței de muncă. Astfel, 60,8% dintre bărbați și 60,2% dintre femei consideră că atunci când femeile sunt angajate în câmpul muncii, ele iau din posturile de muncă ale bărbaților (*acord total și acord parțial*) (a se vedea Tabelul 10).

Tabelul 10. Percepția egalității de gen, %

	Bărbați (n=1515)		Femei (n=503)	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Acordarea drepturilor pentru femei înseamnă că bărbații au de pierdut	16,3	26,7	14,1	19,7
Atunci când femeile obțin drepturi, ele iau din drepturile bărbaților	17,3	29,2	16,3	20,7
Atunci când femeile sunt angajate în câmpul muncii, ele iau o parte din posturile de muncă ale bărbaților	21,7	39,1	25,0	35,2

Experții au evidențiat că locurile de muncă trebuie analizate prin prisma abilităților și că la acestea trebuie să se califice cei care au cele mai bune abilități. Bărbații însă se tem de concurență - *„dacă până nu demult concurența era doar între bărbați, acum ei mai o armată concurentă - cea a femeilor”* (IIA_E_2).

Experții au semnalat că egalitatea de gen este:

„egalitatea în drepturi, egalitatea în responsabilități și obligațiuni și egalitatea în oportunități a femeilor și bărbaților” (IIA_E_3);

„o complexitate de oportunități atât pentru femei, cât și pentru bărbați într-o societate deschisă... cine și unde este mai bun... un parteneriat din care are de câștigat societatea” (IIA_E_2).

Aceștia au semnalat că egalitatea de gen nu neglijează particularitățile care le fac specifice pe femei și cele care dau bărbăție bărbatului, ci urmărește să valorifice la maximum potențialul femeilor și cel al bărbaților. Actualmente însă, în Republica Moldova, există domenii feminizate - învățământul și masculinizate - afacerile - *„businessul este masculinizat”* (IIA_E_7), politica - *„femeile nu sunt văzute candidate demne și puternice, la fel de bune ca și bărbații”* (IIA_E_10).

Și noțiunea de feminism este percepută eronat - *„puțină lume înțelege că feminismul este o mișcare care contribuie la egalitatea dintre femei și bărbați... că feminismul nu este împotriva bărbaților... Este altceva că s-a dezvoltat feminismul radical care utilizează niște metode agresive”* (IIA_E_4).

În Republica Moldova, predomină încă stereotipurile, conform cărora responsabilitățile ce țin de familie sunt cele ale femeii și aceasta *„trebuie să-și facă timp pentru familie și să renunțe la carieră”* (IIA_E_7), iar bărbatul trebuie să asigure partea financiară. Adesea se neglijează contribuția financiară a femeii la bugetul gospodăriei, faptul că și ea este angajată în câmpul muncii și că responsabilitățile în familie trebuie împărțite egal.

Pot fi observate unele schimbări în societatea moldovenească privind egalitatea în drepturi a femeilor și bărbaților, dar acestea țin de egalitatea în societate - *„tot mai multe doamne la volan”, „egalitatea în profesii”, „avem multe femei primărite”* și mai puțin de egalitatea în familie.

În mare parte, bărbații care au participat la discuțiile focus-grup au semnalat că *„cerința pentru egalitatea de gen vine din partea femeii”* și este necesar de creat un consens pentru ca lucrurile să funcționeze eficient. Unii bărbați au evidențiat că condițiile din societatea moldovenească influențează nemijlocit rolurile din familie:

„Soția era în Italia și eu am rămas cu 3 copii și cel mai mic avea 4,5 ani. Nu avea cine să mă ajute și am învățat să fac curat, să prepar mâncare... Iar acum pentru mine a face mâncare e odihnă” (FG_2_B);

„Am un vecin care muncește în Italia în calitate de badantă - 3 luni el și 3 luni soția... El a preluat chestia aceasta de la tatăl său care se implica activ în pregătirea bucatelor, curățenie etc.” (IIA_E_5).

Deși unii bărbați își asumă rolul de educație a copiilor și preiau unele din responsabilitățile casnice, în percepția mării majorități a populației, locul bărbatului nu poate fi la bucătărie - „pe mine m-a găsit nănășelul făcând zeamă, iar soția scârțuia fânul. El s-a uitat și a întrebat: da ce fel de ordine este aceasta la voi?” (FG_1_B).

Un rol esențial în înțelegerea corectă și acceptarea egalității de gen o are educația în familie - „cei 7 ani de casă marchează persoana pentru întreaga viață” (IIA_E_3). Actualmente, sunt și bărbați care nu sunt angajați în câmpul muncii, dar nici nu se implică în educația copiilor și îndeplinirea unor responsabilități din gospodărie. Cele evidențiate relevă necesitatea unor campanii de informare și explicare a egalității de gen în familie pentru ca oamenii să-și formeze o percepție corectă asupra acesteia.

Experții au semnalat că pentru a avea o societate egală, din perspectiva de gen, e necesar să fie create oportunități care să permită femeilor să armonizeze rolul de mamă cu cel profesional și acestea singure să-și asume decizia -

„Trebuie create alternative și să le oferim femeilor posibilitatea de a alege. Dacă femeia se răgăsește în familie, născând an de an și îngrijind copiii, nu putem să spunem că femeia respectivă nu este utilă pentru societate... Dacă femeia nu se răgăsește la capitolul dat și dorește să fie un aviator, un inginer, un arhitect sau chiar un lăcătuș, societatea nu trebuie să-i pună bariere în ceea ce dorește ea să facă” (IIA_E_1).

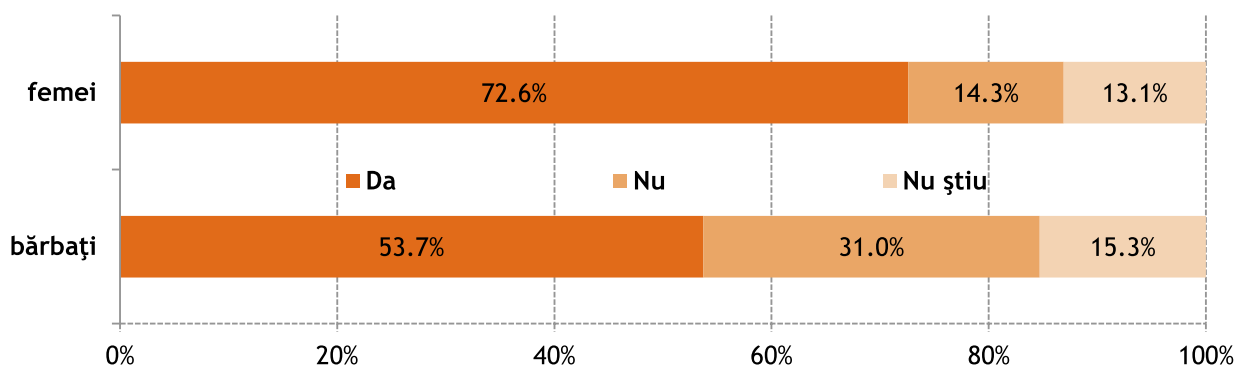
Deși există lacune importante în percepția egalității de gen, 76,2% dintre bărbați și 70,1% dintre femei consideră că egalitatea de gen s-a realizat, în mare parte, în Republica Moldova; 63,9% dintre bărbați și 55,3% dintre femei consideră că egalitatea de gen a ajuns prea departe (a se vedea Tabelul 11), iar 59,7% dintre bărbați și 64,4% dintre femei nu văd beneficiile egalității de gen pentru persoanele vulnerabile. În opinia acestora, activitățile de realizare a egalității de gen aduc beneficii, în mare parte, persoanelor cu un nivel de bunăstare mai înalt.

Tabelul 11. Percepția egalității de gen și a beneficiilor acesteia, %

	Bărbați (n=1515)		Femei (n=503)	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Egalitatea de gen s-a realizat în mare parte	31,6	44,6	25,6	44,5
Egalitatea de gen a ajuns foarte departe deja	26,6	37,3	23,9	31,4
Activitatea de realizare a egalității de gen aduce beneficii, în mare parte, persoanelor bine asigurate	22,1	37,6	26,2	38,2

Doar 53,7% dintre bărbați sunt de acord să fie instituit un sistem de cote pentru femei, ca acesta să le garanteze un număr fix de posturi la guvernare femeilor și 55,3% un sistem de cote și pentru posturile de conducere (a se vedea Figura 3 și Figura 4). Bărbații care sunt pentru sistemul de cote au menționat - „unele femei poate nu vor să conducă, dar altele poate vor, dar noi bărbații nu le dăm voie” (FG_1_B); „trebuie să fie o concurență normală și loială” (FG_2_B).

Figura 3. Acceptarea unui sistem de cote pentru femei care să le garanteze un număr fix de locuri la guvernare, %

Ponderea femeilor care sunt pentru un sistem de cote care să le garanteze femeilor un număr fix de locuri la guvernare este mai mare decât cea a bărbaților - 72,6%. Același lucru s-a constatat și referitor la introducerea unui sistem de cote pentru femei care să le garanteze un număr fix de locuri pentru posturile de conducere - 73,2%. Experții au semnalat: „Cotele sunt necesare pentru că noi trăim într-o societate în care oamenii sunt deprinși să fie impuși... Un exemplu sunt ultimele alegeri parlamentare. Dacă în campania electorală majoritatea partidelor spuneau că vor atrage cât mai multe femei pe listele de partid, post factum, vedem că acestea au fost doar declarații. Sunt puține partidele care au în prim topul de 10 candidați - 4-5 femei” (IIA_E_4).

Peste ¼ de femei nu își doresc introducerea unui sistem de cote care să garanteze femeilor locuri la guvernare și conducere. Experții au explicat situația dată prin lipsa solidarității între femei - „foarte puține femei se bucură de succesele altor femei, deci nu există o solidaritate feminină” (IIA_E_2).

Bărbații care nu sunt de acord cu sistemul de cote au adus următoarele argumente:

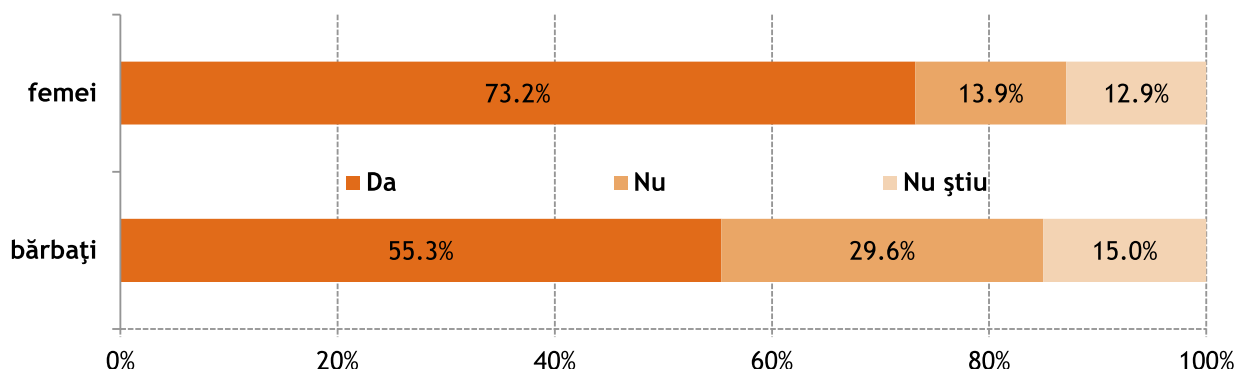
„este împotriva lucrurilor firești” (FG_2_B),

„femeile singure nu vor să conducă” (FG_1_B),

„femeia, în primul rând, trebuie să fie mamă și când este mamă tot timpul liber este dedicat acestui fapt și nu-i rămâne timp pentru altceva” (FG_1_B),

„instalarea unor cote în mod artificial nu ar duce la lucruri bune... ar fi o chestie artificială care nu ar fi de fapt eficientă... este nevoie de o evoluție firească a societății” (FG_3_B).

Figura 4. Acceptarea unui sistem de cote pentru femei, care să le garanteze un număr fix de locuri în posturi de conducere, %

O parte dintre bărbați au motivat nedorința introducerii sistemului de cote pentru ca femeile să ajungă la guvernare sau în posturile de conducere, prin faptul că în aceste poziții trebuie să ajungă „*persoane cu capacități*”, „*nu avem nevoie de femei necapabile la conducere*”.

În același timp, unii experți bărbați au menționat că „*femeile sunt mai eficiente în anumite lucruri, mai atente, analizează mai mult situațiile, consecințele*” (IIA_E_6). Experții au argumentat necesitatea introducerii sistemului de cote pentru că, actualmente, bărbații care sunt la conducere nu i-au decizii care să corespundă și necesităților femeilor. Introducerea cotelor însă trebuie să se realizeze în paralel cu „*asigurarea calității acestor cote... Nu ne trebuie femei care să fie la număr, ci femei pregătite, capabile, dornice să conducă*” (IIA_E_2). De asemenea, s-a evidențiat că femeile mult mai greu, în comparație cu bărbații, iau deciziile de a avansa în posturi de conducere - „*bărbații mult mai puțin analizează cui să delege sarcinile, căci unii din ei nici nu le-au avut, femeile însă evaluează sarcinile și rolurile ca femeie, ca soție, ca mamă*” (IIA_E_4).

O problemă importantă semnalată de experți - preluarea de către femeile care se afirmă în politică a tipajelor masculine - „*femeia care a ajuns în politică frecvent nu vrea să contribuie mai departe la promovarea sau implicarea femeilor în politică pentru că predomină masculinitatea și ele se adaptează și preiau mecanisme de adaptare masculine*” (IIA_E_4).

Datele colectate relevă: (i) neînțelegerea egalității de gen, (ii) rezistență la asigurarea egalității de gen în societatea moldovenească; (iii) carențe și lipsă de informare despre acțiunile întreprinse în domeniul egalității de gen în Republica Moldova.

Pentru ca populația să înțeleagă corect noțiunea „egalitate de gen” sunt necesare multiple acțiuni. În opinia unor experți acțiunile ar trebui să cuprindă revizuirea manualelor școlare „*pentru a exclude setereotipurile*” (IIA_E_9). De asemenea, trebuie „*educați învățătorii*” pentru că mulți dintre ei promovează stereotipuri. S-a semnalat și

necesitatea unor acțiuni focusate nemijlocit pentru băieți - „*probabil este necesar un curs special pe problema egalității de gen anume pentru băieți, căci băieții acceptă mai greu, majoritatea sunt agresivi*” (IIA_E_6).

3.2. Atitudini privind egalitatea de gen

Atitudinile față de egalitatea de gen depind de fiecare persoană în parte, de educația pe care a primit-o în familie, la școală și normele generale din societate.

Întrebările utilizate pentru determinarea atitudinii relevă că 90,5% dintre bărbați și 81,5% dintre femei sunt de *acord total și parțial* că **pentru o femeie cel mai important lucru este de a avea grijă de casă și de a găti pentru familia ei**. Ponderea bărbaților care consideră că schimbarea scutecelor, spălarea și alimentarea copiilor sunt responsabilitățile mamei este și mai mare - 95%. Acest indicator este destul de mare și printre femei - 75,1% (3 din 4 femei) sunt de acord cu această afirmație (a se vedea Tabelul 12).

85,6% dintre bărbați susțin că ei trebuie să aibă ultimul cuvânt în luarea deciziilor în familie (*acord total și acord parțial*), în comparație cu 49,7% dintre femei care acceptă o astfel de situație. Putem constata, astfel, că numărul bărbaților care acceptă ca femeia să aibă un cuvânt de spus în luarea deciziilor în familie este destul de mic (14 la sută). Însă peste 50 la sută dintre femei își doresc o schimbare în modul de luare a deciziilor în familie.

Opiniile bărbaților privind implicarea în egală măsură în treburile din cadrul gospodăriei și în educația copiilor sunt destul de categorice - „*acestea sunt responsabilitățile femeilor*”. Marea majoritate continuă să vadă femeia în rol de gospodină casnică și cel de a da naștere, a crește și a educa copii. Această situație relevă necesitatea unor campanii de informare pentru a schimba aceste atitudini ale bărbaților.

Răspunsurile femeilor, privite prin prisma variabilelor sociodemografice, relevă că acceptarea unei poziții egale în cadrul familiei prin luarea deciziilor în comun, schimbarea viziunii despre rolul femeii ca gospodină și ca îngrijitoare a copiilor este mai frecventă printre generațiile de femei tinere, cu studii superioare.

Tabelul 12. Atitudini privind obligațiunile în cadrul familiei, %

	Bărbați (n=1515)		Femei (n=503)	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Pentru o femeie, cel mai important lucru este de a avea grijă de casă și a găti pentru familia ei	61,2	29,3	47,5	34,0
Schimbarea scutecelor, spălarea și alimentarea copiilor intră în responsabilitățile mamei	49,8	35,2	33,0	42,1

Bărbatul trebuie să aibă ultimul cuvânt în luarea deciziilor în familie	51,7	33,9	16,5	33,2
---	------	------	------	------

Necesitatea de a fi puternici pentru persoanele de sex masculin este confirmată (*acord total și acord parțial*) de 84,3% dintre bărbați și 74,3% dintre femei. 82,9% dintre bărbați sunt de acord că trebuie să utilizeze forța în cazul când bărbații sunt umiliți (a se vedea Tabelul 13).

Tabelul 13. Atitudini privind masculinitatea,%

	Bărbați (n=1515)		Femei (n=503)	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Pentru a fi bărbat este necesar să fii puternic	57,8	26,5	42,9	31,4
Dacă cineva insultă un bărbat, el trebuie să utilizeze forța dacă este necesar	56,6	26,3	-	-
Niciodată nu aş accepta să am un prieten homosexual/gay	73,4	10,3	54,5	13,1

Toleranța față de homosexualitate în societatea moldovenească este joasă. Doar 11,6% dintre bărbați ar accepta să aibă un prieten gay. Gradul de toleranță este mai mare în rândul femeilor - 24,5% ar accepta un prieten gay.

Tabelul 14. Atitudini privind sănătatea reproductivă, %

	Bărbați (n=1515)		Femei (n=503)	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Bărbatul și femeia trebuie să hotărască împreună ce metodă de contracepție să utilizeze ⁴⁷	66,6	21,7	73,4	16,3
Tine de responsabilitatea femeii de a se proteja de a nu rămâne însărcinată	23,3	36,6	25,8	36,2
Bărbatul/femeia trebuie să se simtă ofensat dacă soția/soțul îi cere să utilizeze prezervativul	17,4	21,6	13,7	16,5

Deși 67 la sută dintre bărbați sunt *totalmente de acord* că bărbatul și femeia trebuie să hotărască împreună ce metodă de contracepție să utilizeze, 23,3% consideră că ține de responsabilitatea femeii de a se proteja de a nu rămâne însărcinată, iar 17,4% sunt *totalmente de acord* că s-ar simți ofensați dacă soția le-ar cere să utilizeze prezervativul (a se vedea Tabelul 14). Ponderea femeilor care consideră că ambii parteneri trebuie să hotărască împreună ce metodă de contracepție să utilizeze este puțin mai mare în rândul femeilor - 73 la sută. Cu toate acestea, ponderea femeilor,

⁴⁷ În calcularea Scalei Echității de Gen s-a luat ponderea bărbaților și femeilor care nu sunt de acord cu această afirmație.

care sunt *totalmente de acord* și *parțial de acord* că este responsabilitatea femeii de a nu rămâne însărcinată, se egalează cu cea a bărbaților.

Opiniile bărbaților privind sexualitatea și relațiile sexuale nu se deosebesc semnificativ de cele ale femeilor (a se vedea Tabelul 15). Totuși bărbații consideră într-o mai mare măsură că sunt întotdeauna pregătiți pentru a face sex - 77,9%, în comparație cu doar 63,2% dintre femei. Am putea presupune aici că femeile au totuși o viziune mai matură asupra relațiilor sexuale. De asemenea, este mai mare toleranța în rândul femeilor față de bărbații care nu pot avea erecție în timpul actului sexual. Gradul de toleranță al femeilor față de acest fapt crește odată cu vârsta.

Tabelul 15. Atitudini privind sexualitatea și relațiile sexuale, %

	Bărbați (n=1515)		Femei (n=503)	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Bărbații au nevoie de mai mult sex decât femeile	38,0	34,2	41,2	32,6
Bărbații nu vorbesc despre sex, ei fac	47,5	33,9	39,8	36,4
Bărbații sunt întotdeauna pregătiți pentru a face sex	41,9	36,0	27,8	35,4
Bărbații ar trebui să se simtă jenați dacă nu pot avea erecție în timpul actului sexual	31,4	30,9	23,7	29,2

În opinia a 27,7% dintre bărbați femeia trebuie să tolereze violența pentru a-și păstra familia. Această opinie este împărtășită însă doar de 17,5% dintre femei. 41,1% dintre bărbați susțin că sunt momente când femeia trebuie bătută. Numărul femeilor care sunt de acord cu această afirmație este de peste 2 ori mai mic decât cel al bărbaților. Datele cercetării relevă că doar 7 % dintre femei sunt dispuse să accepte utilizarea forței de către parteneri atunci când ele nu ar dori să facă sex cu acesta (a se vedea Tabelul 16).

Tabelul 16. Atitudini privind violența, %

	Bărbați (n=1515)		Femei (n=503)	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
O femeie trebuie să tolereze violența pentru a-și păstra familia	8,5	19,2	6,6	10,9
Sunt momente când o femeie trebuie bătută	13,0	28,1	6,0	13,1
Bărbatul poate lovi soția dacă aceasta nu vrea să facă sex cu el	-	-	2,0	5,0

Datele cercetării relevă că, în Republica Moldova, femeile au o rată de percepție corectă a echității de gen mai înaltă decât bărbații. Din cele 4 domenii analizate (responsabilitățile în gospodărie, violența, sănătatea reproductivă și relațiile intime) cea mai bună situație privind percepția corectă a echității de gen este în domeniul violenței, urmat de cel al sănătății reproductive, relațiile intime, pe ultimul loc plasându-se domeniul responsabilităților casnice. Astfel, 82,5% dintre femei și 66 % dintre bărbați au o percepție corectă a echității de gen, în domeniul violenței față de

---

Scala Echității de Gen (GEM) are drept scop măsurarea atitudinilor privind normele de gen în relațiile intime și diferențierea așteptărilor sociale dintre bărbați și femei în responsabilitățile casnice, sănătatea reproductivă și domeniul violenței.

Pentru calculul GEM, în Figura 5, au fost utilizați indicatori:

Domeniul Violență:

- Sunt momente când femeia merită să fie bătută,
- O femeie ar trebui să tolereze violența când este bătută / abuzată pentru a-și păstra familia,
- Dacă cineva mă insultă- îmi voi apăra reputația utilizând forța- dacă este necesar (întrebare doar pentru bărbați).

Domeniul relațiilor sexuale:

- Bărbații au nevoie de mai mult sex decât femeile,
- Bărbații nu vorbesc despre sex, ei fac,
- Bărbații sunt întotdeauna pregătiți să facă sex,
- Bărbatul poate lovi soția dacă aceasta nu vrea să facă sex cu el (întrebare doar pentru femei),
- Bărbații ar trebui să se simtă jenați dacă nu pot avea o erecție în timpul actului sexual.

Sănătatea reproductivă:

- M-ași simți ofensat/ă dacă soția mea/soțul meu mi-ar cere să folosesc prezervativul,
- Ține de responsabilitatea femeii pentru a se proteja de a nu rămâne însărcinată,
- Bărbatul și femeia nu trebuie să hotărască împreună ce metodă de contracepție să utilizeze.

Responsabilități casnice în viața de zi cu zi:

- Pentru o femeie, cel mai important lucru este de a avea grija de casă,
- Schimbarea scutecelor, spălarea și alimentarea copiilor intră în responsabilitățile mamei,
- Bărbatul trebuie să aibă ultimul cuvânt în luarea deciziilor.

Fiecare indicator a fost apreciat:

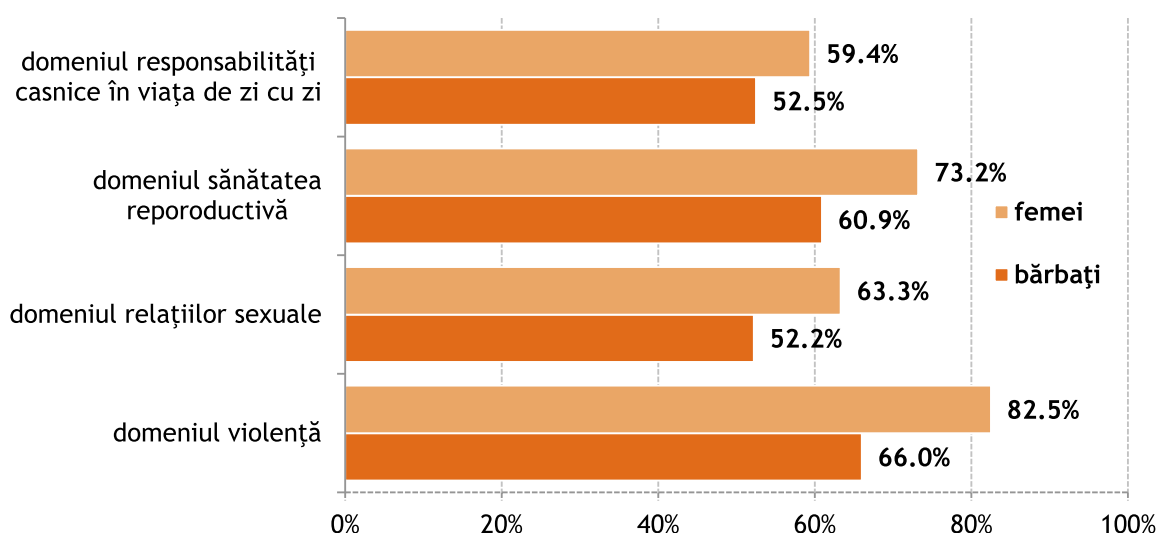
1. Acord total,
2. Acord parțial,
3. Dezacord.

Valoarea 3 (maximă) reprezintă echitatea gender asigurată. Respectiv, în figură 5, 3 reprezintă 100%.

73,2% dintre femei și 60,9% dintre bărbați în domeniul sănătății reproductive, doar 63,3% dintre femei și 52,2% dintre bărbați, în domeniul relațiilor sexuale și doar 59,4% dintre femei și 52,5% dintre bărbați în domeniul responsabilităților casnice în viața de zi cu zi (a se vedea Figura 5).

Figura 5. Rata de percepție corectă a echității de gen (GEM), ratele comparate ale bărbaților și ale femeilor, %

Situația dată se explică prin aceea că campaniile informaționale împotriva violenței în familie, cele în domeniul sănătății reproductive au avut impact asupra populației determinând schimbări în percepția acestora. La ora actuală, datele cercetării relevă necesitatea unor campanii informaționale privind rolurile femeii și bărbatului în sfera familială și cea intimă, în responsabilitățile casnice în viața de zi cu zi, unde gradul de penetrare al societății este mai jos.

Necesitatea acțiunilor în acest domeniu a fost confirmată de marea majoritate a experților. Aceștia au evidențiat importanța programelor de instruire în domeniul egalității de gen, începând cu vârsta preșcolară - „*trebuie de început de la grădiniță*” (IIA_E_1). Aceste programe trebuie să cultive și să educe nu numai la bărbați, dar și la femei, concepția despre rolul femeii și al bărbatului în familie. În discuțiile focus grup, unii bărbați au semnalat importanța educării tinerilor generații în spiritul împărțirii responsabilităților casnice prin consens și promovării exemplilor pozitive privind împărțirea responsabilităților în familie - „*pentru mine este o plăcere să facem curățenie împreună*” (FG_1_B).

Promovarea modelelor demne de urmat și a unei filosofii a familiei constituie oportunitățile în schimbarea mentalității populației - „*o familie fericită este o familie în care soții se susțin reciproc*” (IIA_E_2). Nu mai puțin semnificativă este modalitatea de transmitere a mesajelor au evidențiat unii experți. În acest sens, trebuie de menționat

că „în familiile unde este acceptată egalitatea de gen femeia se afirmă și se valorifică profesional și acest fapt contribuie și la creșterea bugetului familiei” (IIA_E_2).

Datele cercetării relevă că gradul de toleranță față de diversitatea sexuală în societatea moldovenească, este mic. Doar 12,1% dintre bărbați și 23,1% dintre femei consideră homosexualitatea normală și naturală. Aflarea în preajma unor bărbați homosexuali determină peste 87 la sută dintre bărbați și 61 la sută dintre femei să se simtă incomfortabil. Dacă 22,2% dintre bărbați și 28,4% dintre femei consideră că cuplurilor homosexuale ar trebui să li se permită să se căsătorească, peste 90 la sută dintre bărbați și 74 la sută dintre femei susțin că aceștia nu ar trebui să aibă dreptul de a lucra cu copii sau de a adopta copiii. Doar 8,9% dintre bărbații, care au participat la cercetare și 12,3% dintre femei, nu le-ar fi rușine să aibă un fiu homosexual (a se vedea Tabelul 17). Ponderea mai mare a femeilor care acceptă diversitatea sexuală se explică printr-un nivel de compasiune mai înalt al femeilor, în comparație cu bărbații.

Tabelul 17. Atitudini privind diversitatea sexuală, %

	Bărbați (n=1515)		Femei (n=503)	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Homosexualitatea este naturală și normală	3,8	8,3	8,0	15,1
Aflarea în preajma unor bărbați homosexuali face să mă simt incomfortabil	61,8	14,7	44,7	16,7
Bărbaților homosexuali nu ar trebui să li se permit să lucreze cu copiii	73,2	12,5	60,8	13,3
Cuplurilor homosexuale ar trebui să li se permită să se căsătorească exact ca și cuplurilor heterosexuale	13,2	9,0	16,1	12,3
Bărbaților homosexuali nu ar trebui să li se permit să adopte copii	77,6	9,9	65,8	12,3
Mi-ar fi rușine dacă aş avea un fiu homosexual	72,9	10,2	64,0	13,3

Mai mult decât atât, bărbații consideră a fi justificată violența împotriva homosexualilor, în cazurile când aceștia se comportă afemeiat (20,0%), se uită insistent la o persoană (23,0%), când aceștia se sărută romantic într-un loc public (26,7%) sau când sunt loviți de către un homosexual (64,8%).

IV. VIAȚA FAMILIALĂ CURENTĂ

4.1. Creșterea și educația copiilor

61,6% dintre bărbații și 70,8% dintre femeile care au participat la cercetare au copii biologici. 55,4% dintre bărbații care au copii biologici locuiesc împreună cu toți copii, 16,0% cu unii copii și 28,6% locuiesc fără copii. În gospodăriile a 42,1% dintre bărbații care au participat la cercetare locuiește un copil, în 40,8% - 2 copii, în 12,8% - 3 copii și 4,3% - 4 copii și mai mulți.

După cum indică și GEM, ponderea bărbaților care se ocupă zilnic de îngrijirea copiilor este foarte mică. Conform relatărilor bărbaților, aceasta este o activitate realizată, *de obicei*, sau *întotdeauna* de parteneră. Totuși 1/4 dintre bărbați consideră că participă în egală măsură la îngrijirea copilului, pe când doar 15,7% dintre femei au semnalat acest fapt (a se vedea Tabelul 18), ceea ce înseamnă că, deși unii bărbați au declarat că participă la îngrijirea copilului, ei au o părere denaturată, dat fiind faptul că femeile nu sesizează activitatea acestora drept participare. Experții au semnalat existența unor schimbări în familiile actuale:

Tabelul 18. Distribuția sarcinilor privind creșterea și educarea copiilor, %

	Întotdeauna eu	De obicei, eu	Ambii în egală măsură	De obicei partenera/soția	Întotdeauna partenera/soția ⁴⁸
Bărbații (677 persoane)					
Îngrijirea zilnică a copilului	1,9	3,1	25,5	49,4	7,9
Șederea acasă cu copilul atunci când acesta este bolnav	1,5	3,6	15,3	50,6	15,3
Ducerea/luarea copiilor de la grădiniță/școală	3,3	8,2	26,4	29,5	3,6
Ducerea(luarea copiilor de la activitățile de petrecere a timpului liber	3,0	7,3	27,6	25,5	4,2
Femeile (356 persoane)					
Îngrijirea zilnică a copilului	30,6	37,1	15,7	0,8	0,8
Șederea acasă cu copilul atunci când	36,2	35,4	8,7	2,8	0,8

⁴⁸ Diferența până la 100% o constituie non-răspunsurile sau cazurile când momentul descrise nu corespunde situației respondentului/respondentei.

acesta este bolnav					
Ducerea/luarea copiilor de la grădiniță/școală	21,3	27,2	18,3	3,7	1,4
Ducerea(luarea copiilor de la activitățile de petrecere a timpului liber	19,7	24,2	19,7	4,2	1,7

„în familiile celor născuți în 1970-1980 se observă un parteneriat... rolurile sunt mai împărțite începând de la asistarea la naștere, la schimbatul scutecelor, la scoaterea copiilor la plimbare etc. Mai mulți tați sunt implicați în ducerea și aducerea copiilor la grădiniță, școală... Sunt și familii în care chiar soții gătesc mai desc decât soția” (IIA_E_2);

„am observat în ultimul timp că bărbații au început a se lăuda cu copiii. Dacă până nu demult mamele se lăudau că copilul meu este așa sau altfel, acum toți mai mulți tați se laudă cu mândrie.... Tot mai mulți tați își fac poze cu copiii la plimbare... Probabil, bărbații înțeleg că ei au de câștigat și înțeleg că copiii vor continua specia lor” (IIA_E_7).

În cazurile când copiii se îmbolnăvesc, participarea taților este și mai mică, aceasta fiind o responsabilitate aproape exclusivă a femeilor. Implicarea bărbaților este însă puțin mai mare, în cazul ducerii/aducerii copiilor la grădiniță/școală sau la activitățile extracurriculare.

Schimbările lente în comportamentul bărbaților au la bază mai mulți factori. Unul dintre aceștia este legat de familia de origine - *„imiți ceea ce ai văzut în familia ta”* și educația primită în aceasta. Alt factor ar fi cel al inexistenței unor exemple promovate în societate.

Angajarea în câmpul muncii reduce din timpul petrecut cu copiii. 57,9% dintre bărbați și 40,2% dintre femei au relatat că petrec foarte puțin timp cu copiii din cauza lucrului. Ar dori să lucreze mai puțin pentru a putea petrece mai mult timp cu copiii 58,9% dintre bărbați și 51,7% dintre femei. Ponderea femeilor care au declarat că partenerul lor petrece puțin timp cu copiii din cauza serviciului nu se diferențiază de cea a bărbaților - 59,8% (a se vedea Tabelul 19). Petrec puțin timp cu copiii din cauza serviciului, într-o măsură mai mare, bărbații din mediul urban și cei în care venitul în gospodărie este de peste 4000 de lei.

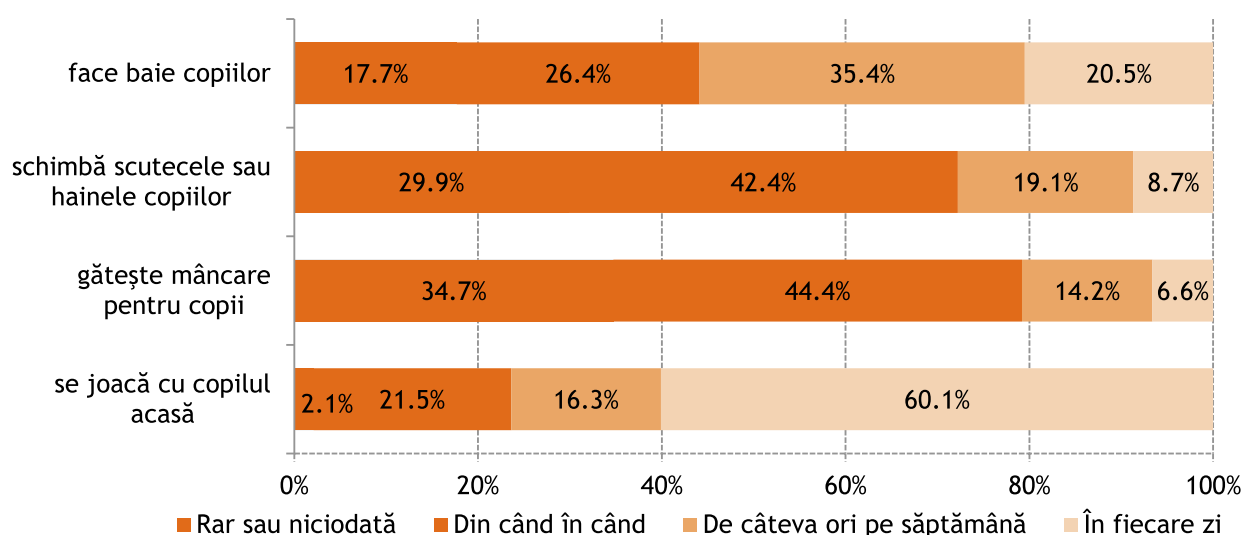
90,5% dintre bărbați consideră că rolul lor în îngrijirea copiilor este de a-i sprijini și 76,4% dintre femei sunt de acord cu această viziune. Doar 13,8% dintre femei așteaptă de la parteneri o implicare mai mare în educația copiilor, fapt ce relevă că în Republica Moldova sunt necesare programe care să explice părinților importanța implicării ambilor în creșterea și educarea copiilor.

Tabelul 19. Acceptarea următoarelor situații, %

	Bărbați (n=667)		Femei (n=356)	
	Da	Nu ⁴⁹	Da	Nu ⁵⁰
Responsabilitatea pentru asigurarea materială a familiei este pe umerii soțului	78,3	16,8	64,3	27,5
Petrec foarte puțin timp liber cu copiii mei din cauza lucrului	57,9	39,3	40,2	53,9
Doresc să lucrez mai puțin pentru a putea petrece mai mult timp cu copiii	58,9	37,2	51,7	39,9
Rolul soțului în îngrijirea copiilor este de a-i sprijini	90,5	6,8	76,4	13,8

47,6% dintre bărbați au semnalat că le este frică să divorțeze/să se despartă de soție/parteneră, pentru că pot pierde legătura cu copiii. Aceste temeri sunt mai frecvente printre bărbații de până la 40 de ani, din mediul urban.

Figura 6. Cât de frecvent bărbații fac următoarele lucruri împreună cu copiii sau pentru copiii de vârstă 0-4 ani, %

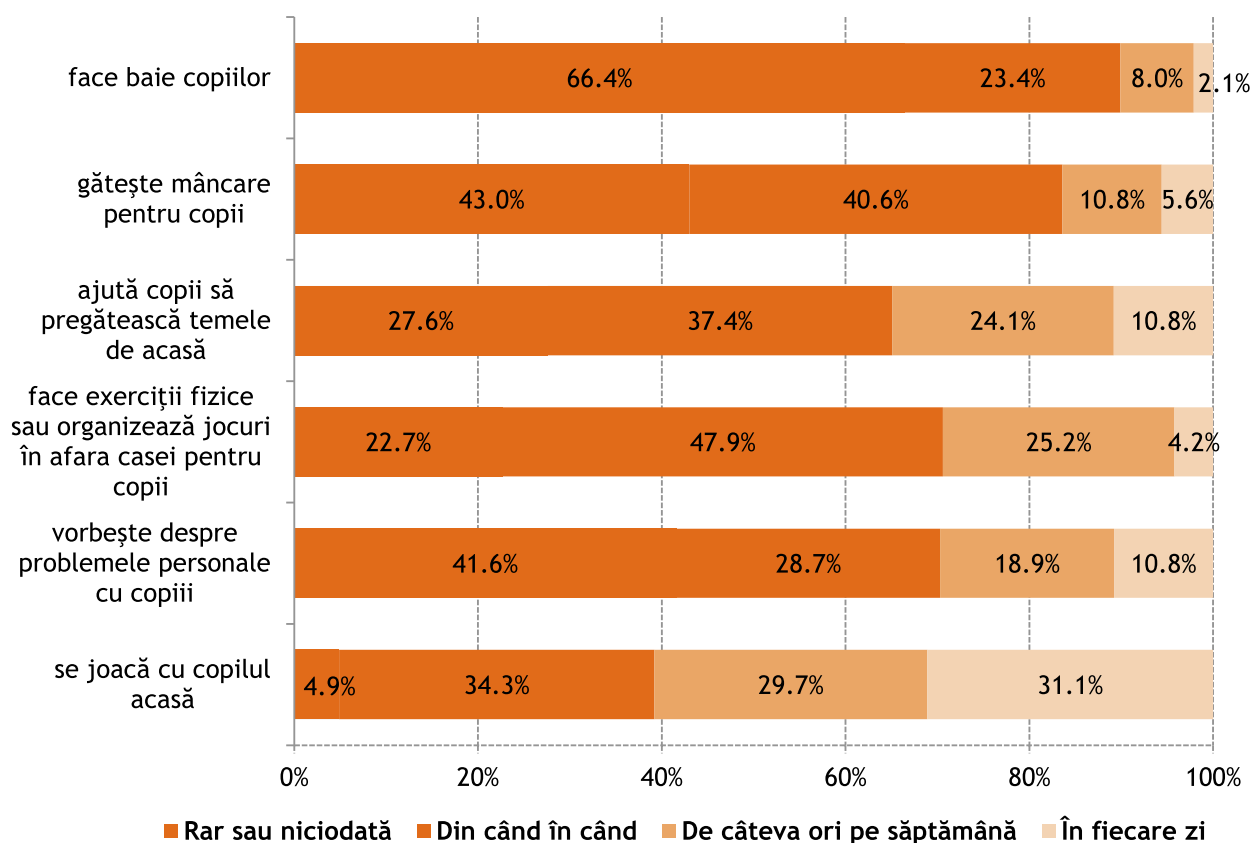
Din eșantionul total, 19,0% dintre bărbați (288 persoane) aveau copii cu vârstă de 0-4 ani. 60,1% dintre aceștia au semnalat că se joacă zilnic cu copilul acasă, 20,5% că fac zilnic baie copilului, 8,7% că schimbă zilnic scutecele copilului și 6,6% că fac zilnic mâncare pentru copilul de această vârstă (a se vedea Figura 6). În același timp, 2,1% dintre bărbații, care au copil de această vârstă, au evidențiat că *rar sau niciodată* nu se joacă cu acesta, 17,7% - *rar sau niciodată* nu participă la băirea copilului, 29,9% - *rar sau niciodată* nu schimbă scutecele sau hainele copilului și 34,7% - *rar sau niciodată* nu

⁴⁹ Diferența până la 100% o constituie non-răspunsurile.

⁵⁰ Diferența până la 100% o constituie non-răspunsurile.

gătesc mâncare pentru copil. Răspunsurile femeilor confirmă situația dată.⁵¹ Astfel, 12,9% au declarat că soții *rar* sau *niciodată* nu se joacă cu copilul, 29,0% - *rar* sau *niciodată* nu fac baie copilului, 26,3% - *rar* sau *niciodată* nu schimbă scutecele sau hainele copilului și 46,8% - *rar* sau *niciodată* nu gătesc pentru copii.

Figura 7. Cât de frecvent bărbații fac următoarele lucruri împreună cu copiii sau pentru copiii de vârstă 5-13 ani, %

Implicarea bărbaților în creșterea și educarea copiilor se reduce odată cu creșterea copiilor. Astfel, doar 31,1% bărbați care au copii de vârstă 5-13 ani au declarat că se joacă zilnic cu copiii lor, 10,8% - vorbesc zilnic cu copiii despre problemele lor personale, 10,8% îi ajută zilnic în pregătirea temelor pentru acasă, 5,6% gătesc zilnic pentru copii, 4,2% fac exerciții fizice sau jocuri cu copiii, 2,1% spală hainele pentru copii (a se vedea Figura 7). Pe când, 4,9% dintre bărbați *rar* sau *niciodată* nu se joacă cu copiii, 22,7% - *rar* sau *niciodată* nu fac exerciții fizice, 27,6% - *rar* sau *niciodată* nu ajută copii în efectuarea temelor pentru acasă, 41,6% - *rar* sau *niciodată* nu discută cu copiii despre problemele personale, 43,0% - *rar* sau *niciodată* nu gătesc mâncare pentru copii și 66,4% - *rar* sau *niciodată* nu spală hainele copiilor. Femeile au confirmat răspunsurile bărbaților, însă, în opinia lor, gradul de implicare a bărbaților este și mai mic - 19,7% *rar*

⁵¹ 24,7% de femei (124 persoane) din eșantionul total aveau copii cu vârsta de 0-4 ani.

sau *niciodată* nu se joacă cu copiii, 31,5% - *rar* sau *niciodată* nu fac exerciții fizice cu aceștia, 37,0% - *rar* sau *niciodată* nu pregătesc cu copiii temele pentru acasă, 55,9% - *rar* sau *niciodată* nu discută despre problemele acestora, 55,9% - *rar* sau *niciodată* nu gătesc pentru copii, iar 72,4% - *rar* sau *niciodată* nu spală hainele copiilor.

12,2 % dintre bărbați (115 persoane) au semnalat că au copii biologici, sub vârsta de 18 ani, care nu locuiesc cu ei. Peste jumătate dintre aceștia, se văd cu copilul rar sau, practic, *niciodată*, iar aproape fiecare al cincilea nu-și susține financiar copilul.

4.2. Activitățile realizate în gospodărie

Deși unii bărbații au menționat că au fost învățați în familiile de origine să realizeze unele activități în cadrul gospodăriei, totuși împărțirea responsabilităților în familiile/cuplurile nou create relevă aspectele familiei tradiționale. Astfel, responsabilitățile femeii se rezumă la spălarea hainelor, prepararea mâncării și curățenia casei. Responsabilitățile ce țin de cumpărarea produselor alimentare și achitarea facturilor sunt realizate împreună, iar bărbații, cel mai frecvent, în cadrul familiei rămân cu responsabilitatea de a realiza reparațiile minore ale casei (a se vedea Tabelul 20). S-a constatat, că în cazul bărbaților cu vârsta de 18-29 de ani, procesul de realizare a activităților în gospodărie este mai participativ. De exemplu, în cazul spălării hainelor, aproape fiecare al patrulea bărbat cu vârsta de 18-29 de ani a semnalat că face acest lucru împreună cu partenera, comparativ cu aproximativ fiecare al 10-lea, în cazul celorlalte grupe de vârstă. Este important însă să semnalăm că schimbările respective sunt determinate și de dezvoltarea tehnologiilor care au ușurat cu mult acest proces.

Tabelul. 20. Responsabilitățile în cadrul gospodăriei, %

	Bărbați (n=942)		Femei (n=372)	
	Soția/Partenera ⁵²	Împreună	Eu (soția/partenera) ⁵³	Împreună
Curățenia casei	73,4	21,8	74,8	22,9
Reparații minore ale casei	6,1	24,0	17,7	30,4
Cumpărarea produselor alimentare	36,1	45,2	50,8	41,2
Prepararea mâncării	78,4	16,6	80,7	17,4
Achitarea facturilor	24,6	40,2	41,8	35,6
Spălarea hainelor	81,3	13,5	88,4	9,9

Discuțiile focus grup semnalează menținerea stereotipurilor - „*bărbatul care face mâncare se înjosește pe sine. Bărbatul trebuie să facă ceea ce este a lui*” (FG_1_B). Cea mai mare parte a femeilor sunt de acord și perpetuează aceste stereotipuri - „*înainte*

⁵² Răspunsurile cumulate “de obicei partenera/ul” și “partenera/ul face totul singură”.

⁵³ Răspunsuri cumulate “de obicei eu” și “eu fac totul”.

aveam părerea mea, dar acum îmi dau seama că e bine ca noi să avem grijă de copii - să-i creștem, să-i educăm... Egalitatea este imposibilă din cauză că suntem plus și minus” (FG_F_4).

Unii experți au semnalat că femeile poartă o parte din vină în împărțirea inechitabilă a responsabilităților în familie, pentru că întotdeauna preferă să-și asume responsabilitatea, în loc să învețe partenerul să participe - „*Nimeni nu se naște cu capacitatea de a găti mâncarea. Aceasta este o chestiune pe care o înveți... A pregăti bucate înseamnă și a te relaxa, însă bărbații care nu fac acest lucru nu cunosc despre această posibilitate” (IIA_E_2).*

43,6% dintre bărbați au recunoscut că responsabilitățile soției/partenerului, în cadrul gospodăriei, sunt mai mari decât ale lor, față de 29,7% care consideră că implicarea ambilor este la fel și 13,5% care au evidențiat că ei au mai multe responsabilități (a se vedea Tabelul 21). Datele cercetării nu relevă diferențe semnificative între opiniile bărbaților și cele ale femeilor referitoare la acest aspect.

Tabelul 21. Evaluarea responsabilităților din gospodărie, %

	Femeia /soția/partenera face mai mult	Implicarea ambilor este la fel	Bărbatul/soțul/p artenerul face mai mult	Dificil de apreciat
Bărbații (n=942 persoane)	43,6	29,7	13,5	13,3
Femeile (n=372 persoane)	43,1	32,9	11,9	12,2

Gradul de mulțumirea al bărbaților referitor la divizarea actuală a responsabilităților în gospodărie este mai înalt (32,2% sunt foarte mulțumiți și 64,3% mulțumiți), în comparație cu gradul de mulțumire al femeilor (19,2% sunt foarte mulțumite și 62,2% mulțumite). Femeile sunt conștiente de faptul că gradul de mulțumire al bărbaților de divizarea curentă a responsabilităților în gospodărie este mai mare decât a lor.

16,8% dintre bărbați, care au participat la cercetare, au semnalat că asigurarea materială a familiei nu este pe umerii lor. Numărul bărbaților care au oferit astfel de răspunsuri este în creștere, odată cu vârsta. Astfel, fiecare al 10 bărbat, cu vârsta de 19-29 de ani, a declarat acest lucru, față de fiecare al 4-lea, cu vârsta de 50-59 de ani. Bărbații care au oferit astfel de răspunsuri au studii gimnaziale sau liceale, iar mărimea venitului lunar în gospodărie este de până la 2000 lei. Ponderea femeilor care au menționat că responsabilitatea de asigurare materială a familiei este pe umerii lor este însă mult mai mare - 27,5%.

58,5% dintre bărbații care locuiesc împreună cu soția/partenera în realizarea sarcinilor casnice (curățenie, prepararea mâncării, grija de copii) se descurcă singuri (soțul și soția), fără a primi ajutorul cuiva, 23,9% primesc ajutor de la copii, 14,2% - ajutor de la familia lărgită sau rude, ceilalți alte tipuri de ajutor. Datele relevă un spirit de solidaritate și suport între generații. Astfel, bărbații care au familii sau locuiesc cu

partenera cu vârsta de peste 40 de ani, mai frecvent primesc ajutor din partea copiilor, comparativ cu cei în vârstă de 18-29 de ani care primesc ajutor frecvent din partea familiei lărgite. De asemenea, s-a constatat că fiecare al cincilea bărbat cu studii superioare primește ajutor din partea familiei lărgite, comparativ cu fiecare al zecelea cu studii medii, fapt ce înseamnă că familiile de origine acordă ajutor copiilor pentru ca să obțină un nivel mai înalt de studii.

Datele cercetării evidențiază necesitatea formării depinderilor, la bărbați, în familia de origine, pentru a face curat, a spăla haine, a prepara bucate - „*este obligația fiecărei mame să-și învețe copilul să fie independent și un bun tată*” (IIA_E_2), în paralel cu promovarea unor astfel de comportamente prin intermediul mass-media. Nu mai puțin semnificativ este faptul că femeile trebuie să ia inițiativa în a realiza responsabilitățile din gospodărie împreună cu soțul/partenerul.

4.3. Procesul de luare a deciziilor

Datele cercetării relevă că procesul de luare a deciziilor în familie/cuplu devine mai participativ. În familiile/cuplurile nou formate a crescut ponderea ambilor parteneri implicați în procesul decizional referitor la investiții de la 52,3% la 68%, dar și a deciziilor referitoare la consumul curent de la 41,1% la 47,2% (a se vedea Tabelul 22). Analiza corelațională relevă că, în mare parte, bărbații preiau paternul care a existat în familia de origine atât în procurarea bunurilor de consum curent, cât și a celor de durată. Un rol important în procesul de luare a deciziilor în familie îl au studiile atât a partenerului/soțului, cât și a partenerii/soției. Cu cât nivelul de studii crește, procesul de luare a deciziilor devine mai participativ.

Tabelul 22. Ultimul cuvânt de spus în luarea deciziilor în cadrul familiei (familia de origine și familia/cuplul nou format, % (opinia bărbaților))

Familia de origine ⁵⁴				
	Mama	Tatăl	Ambii în egală măsură	Altceineva (bunel, unchi)
Cheltuielile pentru consumul curent (mâncare, îmbrăcăminte)	44,4	14,4	41,1	0,2
Cheltuielile pentru investiții (achiziționarea bunurilor de durată - aparate tehnici, automobile etc.)	15,1	32,5	52,3	0,1
Familia /cuplul nou format ⁵⁵				
	Soția/parte nera	Eu	Împreună	Dificil de apreciat
Cheltuielile pentru consumul curent (mâncare,	42,9	8,9	47,2	1,0

⁵⁴ 93,1% din eșantion, 1421 de persoane care au locuit cu tatăl biologic sau tatăl vitreg.

⁵⁵ 62,2% din eșantion, 942 de persoane care au declarat că locuiesc împreună cu partenera/partenerul.

îmbrăcăminte)				
Cheltuielile pentru investiții (achiziționarea bunurilor de durată - aparate tehnici, automobile etc.)	4,4	26,2	68,0	1,4
Cheltuielile privind petrecerea timpului liber cu familia, prietenii sau rudele	13,5	8,7	74,7	3,1

Procesul de luare a deciziilor privind petrecerea timpului liber este cel mai participativ. 74,7% dintre respondenții care au declarat că trăiesc cu partenera/partenerul iau aceste decizii împreună. Luarea deciziilor de petrecere a timpului liber este dependentă de variabila vârsta. Cu cât vârsta bărbaților este mai mică, cu atât ponderea celor ce iau astfel de decizii este mai mare.

Nu există diferențe între opiniile femeilor și cele ale bărbaților legate de luarea deciziilor referitoare la investițiile de lungă durată. Datele colectate de la femei atestă luarea deciziilor pentru investiții este un proces participativ în 66 la sută dintre familii, iar cele de la bărbați în 68 la sută din cazuri.

În privința cheltuielilor de consum curent, deși cea mai mare parte a bărbaților au afirmat că deciziile se iau în comun, ponderea femeilor care susțin că această activitate este realizată de ele este cea mai mare (a se vedea Tabelul 23).

Tabelul 23. Ultimul cuvânt de spus în luarea deciziilor în cadrul familiei (perioada copilăriei și prezent), % (opinia femeilor)

	Familia /cuplul nou format ⁵⁶			
	Eu	Soțul/ partenerul	Împreună	Alte situații
Cheltuielile pentru consumul curent (mâncare, îmbrăcăminte)	48,3	5,0	45,3	1,4
Cheltuielile pentru investiții (achiziționarea bunurilor de durată - aparate tehnici, automobile etc.)	10,2	21,5	66,0	2,3
Cheltuielile privind petrecerea timpului liber cu familia, prietenii sau rudele	15,7	5,2	76,8	2,2

52 la sută dintre bărbații care locuiesc cu partenera și copii au semnalat că deciziile de sănătate a femeii le iau împreună, 34,7% - că le ia soția/partenera și 12,6% - bărbații. Iau mai frecvent deciziile, referitoare la sănătatea femeii, bărbații din familiile în care venitul mediu lunar este sub 2000 lei, care au 4 și mai mulți copii și locuiesc în mediul rural.

În cazul sănătății copiilor - 69% din decizii se iau împreună, în 23,3% - decizia o ia soția/partenera și în 6,7% din cazuri - soțul. Datele relevă că iau decizii bărbații,

⁵⁶ 72% din eșantion, 372 de persoane care au declarat că locuiesc împreună cu partenerul.

referitoare la sănătatea copiilor, mai frecvent, în familiile cu venituri mici și cu mulți copii.

Pentru a înțelege mai bine modul de funcționare a familiei moldovenești și de luare a deciziei referitoare la nașterea copiilor, participanții la studiul au răspuns la întrebarea cine și-a dorit mai mult ultimul copil. Rezultatele relevă 63,4% dintre bărbați au semnalat că ambii soți și-au dorit acest lucru în aceeași măsură (a se vedea Tabelul 24). Ponderea bărbaților care au semnalat că ambii parteneri și-au dorit acest lucru este mai mare, în cadrul generațiilor mai tinere (68,5% la cei cu vârsta de 18-29 ani), în comparație cu cele mai în vârstă (59,3% la vârsta de 50-59 de ani).

Tabelul 24. Cine și-a dorit mai mult ultimul copil, %

	Mai mult eu	Mai mult soția/soțul	Ambii în egală măsură	Copiii mai mari	Neplanificat
Declarația bărbaților (n=677 persoane)	16,8	7,7	63,4	1,2	11,0
Declarația femeilor (n=353 persoane)	17,8	12,5	55,8	1,7	12,2

Prezența bărbaților la nașterea copiilor este o practică rar întâlnită în Republica Moldova. Doar 18,1% dintre bărbați au semnalat că au asistat la nașterea ultimului copil (a se vedea Tabelul 25). Totuși numărul bărbaților care își susțin femeia la naștere este în creștere în rândul generațiilor tinere. 30 la sută dintre bărbații cu vârsta de 30-39 ani au asistat la nașterea ultimului lor copil. Datele cercetării relevă că au tendința de a asista la naștere tații cu vârsta de 30-39 ani, cu studii superioare și din mediul urban.

Tabelul 25. Unde se afla soțul/partenerul la nașterea ultimului copil, %

	La maternitate, în sala de nașteri	La maternitate, în sala de așteptare	Acasă	La serviciu	Peste hotare
Declarația bărbaților (n=677 persoane)	18,1	27,9	25,1	16,0	11,0
Femeile (n=353 persoane)	17,6	22,9	29,7	16,7	10,8

Motivele celor 358 de bărbați care au afirmat că nu au asistat soția în sala de nașteri, dar nici nu au fost ocupați cu alte activități cuprind - nedorința soției pentru a fi prezent (30,2 %), nu i s-a permis acest lucru, deși soția/partenera a dorit (19,3%), lipsa practicii ca soțul să asiste la naștere în localitate (16,8%) etc.

Răspunsurile oferite de femei, referitoare la lipsa de susținere a soțului în sala de naștere, includ (în ordinea importanței), lipsa tradiției în localitate ca bărbații să asiste la naștere, fricile/teama soțului de a asista, nedorința soțului de a fi prezent, nu i s-a permis soțului intrarea în sala de nașteri, deși acesta a dorit să fie prezent etc.

Se simte necesitatea mai multor explicații privind parteneriatul la naștere. Unii bărbați nu înțeleg rolul pe care trebuie să-i albă la nașterea copilului - „*eu nu înțeleg sensul acestui lucru. Să vii și să privești ce? Să stai și să o susții pe soție? Îmi pare că în acel moment soției nu îi este de tine*”, „*nașterea trebuie să rămână un mister*” (FG_1_B).

Nu are o răspândire largă printre familiile din Republica Moldova nici practica de a însoți soția/partenera la medic, în perioada gravidității. Dintre bărbații care au copii în gospodărie și aceștia sunt biologici, doar 23,1% au mers la fiecare vizită la medic cu soția/partenera, 55,4% au mers la câteva vizite, 18,8% nu au însoțit-o la nici un control. Profilul celor care nu au mers cu soția/partenera la nici un control în perioada sarcinii este următorul: preponderent, bărbați cu vârsta de peste 40 de ani, cu studii gimnaziale și liceale, cu venituri de până la 3000 lei, în cadrul gospodăriei.

Și-au luat concediu la nașterea copilului 6,2% dintre bărbații care au copii biologici și, la momentul nașterii, erau angajați. S-a constatat că și-au luat concediu, într-o măsură mai mare, bărbații cu studii superioare, la care venitul mediu per familie este mai mare de 4000 lei. 45,7% dintre bărbații care au copii, dar nu și-au luat concediu la nașterea ultimului copil, au motivat prin faptul că nu și-au putut permite acest lucru, 23,8% nu li s-a permis de la serviciu, 20% nu au vrut să-și ia, 10,6% - alte motive.

4.4. Relația bărbaților cu piața forței de muncă

62,4% din eșantionul de bărbați sunt încadrați în câmpul muncii, au afaceri sau sunt autoangajați, față de 15,7% care sunt neangajați. 55,1% dintre bărbații încadrați în câmpul muncii, inclusiv cei care au afaceri sau sunt autoangajați sunt *de acord totalmente* că locul lor de muncă este stabil. Datele cercetării relevă că, odată cu creșterea nivelului de studii, crește și siguranța la locul de muncă - 40,4% dintre bărbații cu studii gimnaziale, 50% dintre cei cu studii medii, 56,6% dintre cei cu studii vocaționale și 61,1% dintre cei cu studiile superioare sunt siguri că locul de muncă este în mare parte stabil.

Fiecare al 5 angajat în câmpul muncii are un șef de sex feminin. Datele relevă că ponderea angajaților bărbați care au șefi de sex feminin este mai mare, începând cu vârsta de 40 de ani. Dintre cei 81,1% dintre bărbații care nu aveau un șef de sex feminin la momentul realizării cercetării, 41,9% au avut cândva un șef feminin.

12,8% dintre bărbații angajați au semnalat că îi deranjează un șef de sex feminin. Ponderea bărbaților care s-au declarat deranjați de un șef de sex feminin este mai mare printre bărbații cu vârsta de peste 50 de ani, cu studii gimnaziale și care sunt reprezentanți ai altor etnii decât cei declarați moldoveni/români.

16,6% dintre bărbații care muncesc au declarat că sunt stresați sau deprimați din cauză că nu au suficient de lucru. Ponderea bărbaților stresați este în legătură directă cu

nivelul de studii și veniturile obținute. Aproape fiecare al 3-lea bărbat cu studii gimnaziale este stresat, în comparație cu fiecare al 9-lea care deține studii superioare. De asemenea, fiecare al 4-lea bărbat din gospodăriile, în care venitul mediu lunar este de până la 3000 de lei, este stresat. Fiecare al 3-lea bărbat angajat este stresat sau deprimat că veniturile obținute din activitatea de muncă nu-i ajung pentru satisfacerea necesităților de bază ale familiei.

Dintre bărbații neangajați în câmpul muncii, peste jumătate au menționat că le este rușine în fața familiei din cauză că nu au de lucru și cea mai mare parte își petrec timpul în căutarea de lucru. 13,9% dintre cei neangajați își petrec timpul în afara casei atunci când nu pot găsi de lucru, iar 9,7% consumă alcool atunci când nu pot să-și identifice un loc de muncă.

Aproape fiecare al doilea bărbat neangajat în câmpul muncii s-a gândit să plece la lucru peste hotare. Dintre bărbații care au semnalat opțiunea de migrație la lucru din cauza lipsei unui venit, mai mult de jumătate, au evidențiat că bărbatul este persoana care trebuie să migreze, 39 la sută că ambii soți trebuie să plece și 4 la sută că femeia trebuie să migreze.

4.5. Relațiile din cadrul familiei/cuplului

Respondenții au evaluat pe o scală de la 1 la 5 (unde 1 înseamnă - nu îmi place deloc, iar 5 - îmi place foarte tare) în ce măsură activitățile realizate împreună cu partenera/partenerul le aduce satisfacție. Datele relevă că cel mai mult le aduce satisfacție bărbaților luarea mesei împreună, raporturile sexuale, comunicarea, îngrijirea și petrecerea timpului cu copiii și privirea TV împreună (a se vedea Tabelul 26). Trebuie semnalat faptul că, odată cu creșterea vârstei respondenților, se reduce gradul de satisfacție în cazul următoarelor activități realizate împreună - călătoriile, participare la evenimente cultural-artistice, participare la activități culturale, lucru realizat împreună, privirea TV împreună, prepararea mâncării împreună.

Referitor la raporturile sexuale, s-a constatat că 84,2% dintre bărbații, cu vârsta de 18-29 de ani, sunt foarte mulțumiți de acestea, în comparație cu doar 54,1%, dintre cei cu vârsta de 50-59 de ani.

Tabelul 26. În ce măsură activitățile realizate împreună cu soția/partenera le aduce satisfacție, % (opinia bărbaților)

	Nota 1-2	Nota 3	Nota 4	Nota 5	Dificil de apreciat
Îngrijirea și petrecerea timpului cu copiii	2,2	4,0	13,7	66,2	13,9
Călătoriile	5,0	9,9	19,0	59,3	6,8
Participarea la evenimente culturale	14,6	13,8	21,1	40,9	9,6

Participarea la activități sportive	15,6	13,6	17,2	43,2	10,4
Comunicare	3,2	5,1	42,1	66,7	1,0
Luarea mesei împreună	1,2	3,2	14,0	80,4	1,2
Lucrul împreună	5,8	11,1	22,1	57,3	3,6
Raporturile sexuale	2,4	5,1	15,5	71,7	5,4
Privirea TV împreună	5,0	11,4	20,0	60,9	2,8
Gătitul împreună	16,8	16,7	18,2	41,6	6,8

Răspunsurile femeilor privind gradul de satisfacție față de desfășurarea activităților împreună cu partenerul, în cadrul gospodăriei, nu relevă diferențe semnificative de opiniile bărbaților (a se vedea Tabelul 27). Cele mai multe femei au apreciat înalt activitățile ce țin de luarea mesei împreună, îngrijirea și petrecerea timpului cu copiii, raporturile sexuale, comunicarea și călătoriile.

Gradul de satisfacție al femeilor este mic în privința activităților sportive și participării la evenimente culturale. Acest fapt se explică, în mare parte, prin lipsa unor astfel de activități la nivelul comunității și participarea redusă a partenerilor împreună la acestea.

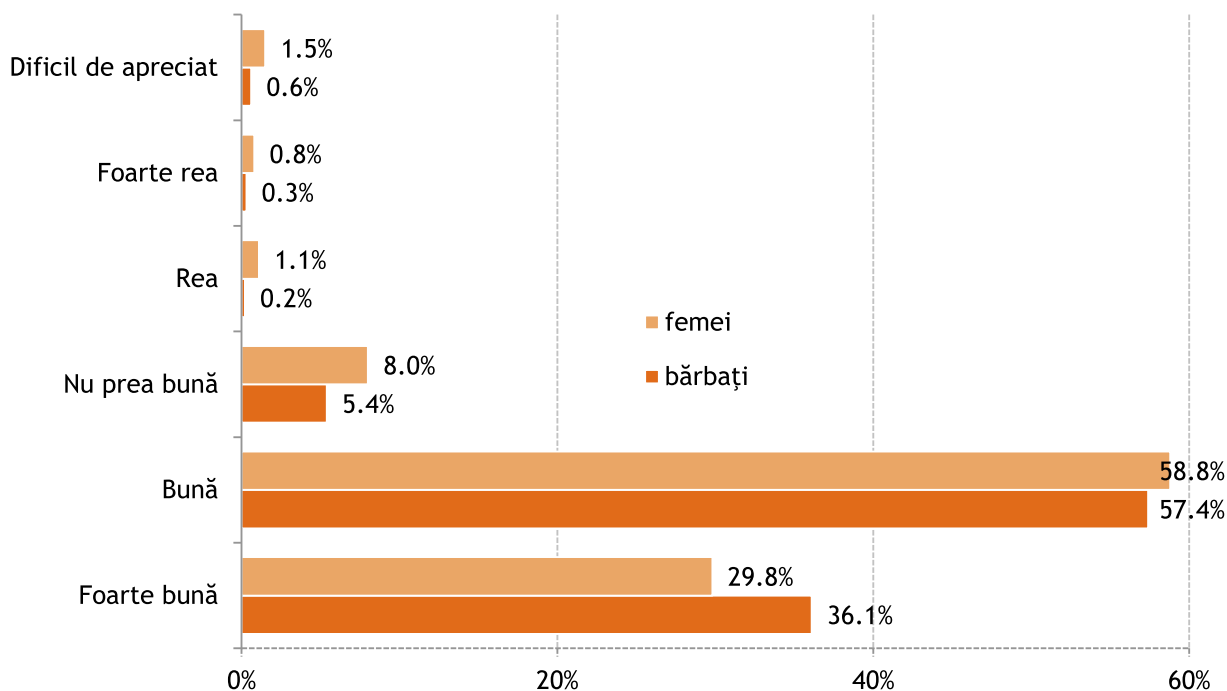
Tabelul 27. În ce măsură activitățile realizate împreună cu soțul/partenerul vă aduce satisfacție, % (opinia femeilor)

	Nota 1-2	Nota 3	Nota 4	Nota 5	Dificil de apreciat
Îngrijirea și petrecerea timpului cu copiii	2,0	4,1	11,9	72,9	9,1
Călătoriile	8,0	8,8	16,0	60,8	6,4
Participarea la evenimente culturale	14,1	16,0	20,4	42,0	7,5
Participarea la activități sportive	24,9	14,1	16,9	35,1	9,1
Comunicare	3,1	7,5	26,2	62,7	0,6
Luarea mesei împreună	2,7	4,1	12,7	79,6	0,8
Lucrul împreună	9,7	10,8	20,7	55,8	3,0
Raporturile sexuale	4,4	7,7	18,5	64,9	4,4
Privirea TV împreună	5,5	9,7	26,2	56,4	2,2
Gătitul împreună	20,5	11,9	18,6	43,8	5,3

36,1% dintre bărbați au evidențiat că relația din cadrul cuplului este *foarte bună*, 57,4% - *bună*, 5,4% - *nu prea bună*, 0,5% - *rea sau foarte rea* (0,6% - nu s-au putut aprecia). Consideră că relația *nu este prea bună*, într-o măsură mai mare, bărbații cu vârsta de 40-49 de ani, care au un nivel de studii redus și la care veniturile în gospodărie sunt mai mici de 2000 de lei.

Răspunsurile femeilor privind caracterizarea relației de cuplu confirmă în mare parte opiniile bărbaților - 29,8% dintre femei au evidențiat că aceasta este *foarte bună*, 58,8% - *bună*, 8,0% - *nu prea bună*, 1,9% - *rea sau foarte rea* (1,5% - nu s-au putut aprecia). Relațiile au fost declarate ca fiind *rele și foarte rele* preponderent de femeile cu vârsta de 40-59 de ani.

Figura 8. Aprecierea relației din cadrul cuplului, %

Nu există diferențe în răspunsurile bărbaților și ale femeilor privind discutarea problemelor cu care se confruntă. 66,2% dintre bărbați și 70,7% femeile, care locuiesc împreună, au menționat că discută, cel puțin, o dată pe săptămână problemele cu care se confruntă (a se vedea Tabelul 28).

Tabelul 28. Discutarea problemelor cu care se confruntă partenera/ul, %

	Pe parcursul acestei săptămâni	1-2 săptămâni în urmă	Mai mult de 2 săptămâni în urmă	Nu țin minte
Bărbații (n=1129 persoane)	66,2	17,7	9,0	7,2
Femeile (n=372 persoane)	70,7	16,3	8,8	4,1

Discută, mai frecvent, problemele cu care se confruntă bărbații căsătoriți și mai rar cei care au o prietenă, dar nu locuiesc împreună (a se vedea Tabelul 29). Totuși 5,6% dintre bărbații căsătoriți nu-și aduc aminte când au discutat cu soția problemele cu care se confruntă. Femeile, în opinia bărbaților, mai frecvent, le spun problemele cu care se confruntă, în rest, celelalte tendințe se păstrează.

Tabelul 29. Discutarea de către bărbați a problemelor cu care se confruntă, în dependență de statutul marital declarat, % (opinia bărbaților)

	Pe parcursul acestei săptămâni	1-2 săptămâni în urmă	Mai mult de 2 săptămâni în urmă	Nu țin minte
Total	66,2	17,7	9,0	7,2
Căsătorit oficial	70,2	15,7	8,4	5,6
Concubinaj	62,2	22,7	12,6	2,5
Are parteneră, dar nu locuiește împreună cu aceasta	50,3	23,5	8,7	17,5

4.6. Sănătatea și comportamentul sexual

Datele cercetării relevă că populația Republicii Moldova are, în mare parte, o atitudine neglijentă față de sănătate, deoarece merg foarte rar la medic. Situația este mai gravă în rândul bărbaților. 28 la sută dintre aceștia nu au beneficiat de careva servicii de sănătate, pe parcursul ultimului an, în o instituție medicală. Mai grav, 16,6% dintre aceștia au fost la medic 2 ani în urmă, 5,5% - 5 ani în urmă, iar 6,1% - mai mult de 6 ani în urmă (a se vedea Tabelul 30).

14,5% dintre femei nu s-au adresat la medic, pe parcursul ultimului an, dintre care 8,5% nu au fost la medic în ultimii 2 ani, 2,2% - în ultimii 5 ani și 3,8% - mai mult de 5 ani. Analiza celor care nu au beneficiat de servicii medicale, pe parcursul ultimului an, relevă că, cel mai frecvent, acestea sunt persoane din mediul rural, cu vârsta de peste 50 de ani, cu un nivel de studii jos și cu venituri mici.

Tabelul 30. Ultima adresare la serviciile de sănătate, %

	În ultimele 3 luni	Pe parcursul ultimului an	2 ani în urmă	5 ani în urmă	Mai mult de 5 ani în urmă
Bărbații	36,2	35,6	16,6	5,5	6,1
Femeile	52,7	32,8	8,5	2,2	3,8

Răspunsurile obținute din partea celor care s-au adresat după servicii medicale relevă că aceștia s-au adresat, cel mai frecvent, din cauza unor dureri/boală, mai rar, pentru control medical profilactic. 31,1% dintre bărbații cu vârsta de peste 40 de ani au făcut examen medical la prostată. Ponderea bărbaților care au realizat un astfel de control este mai mare printre bărbații cu vârsta de peste 50 de ani, din mediul urban, cu un nivel de studii mai înalt și venituri mai mari în gospodărie.

59,9% dintre bărbați și 50,9% dintre femei nu au făcut niciodată testul la HIV/SIDA.

8,5% dintre bărbații care au participat la cercetare și-au manifestat *dezacordul* cu afirmația „Eu mă simt sănătos”. Numărul persoanelor care nu se simt sănătoase crește

odată cu vârsta. De asemenea, fiecare al 5-lea bărbat, în gospodăria căruia veniturile sunt până la 2000 de lei, a menționat prezența problemelor de sănătate.

Datele cercetării relevă că în ultima lună - 3 din 4 bărbați, care a participat la cercetare, au avut dureri de cap, iar 1 din 2 - probleme de indigestie/dureri de stomac. Problemele de stres sunt cunoscute de aproximativ 60 la sută dintre bărbații care au participat la cercetare, cele de depresie de 36 la sută. 7 la sută dintre bărbații participanți la cercetare au avut gânduri de suicid în ultima luna (a se vedea Tabelul 31).

Tabelul 31. Momentele trăite în ultima luna, % (bărbații)

	Niciodată	Rareori	Uneori	Des
Stres	41,3	30,6	18,9	8,9
Depresie	64,2	21,1	11,5	2,8
Gânduri de suicid	93,1	4,4	1,7	0,2
Creșterea/scăderea în greutate	60,8	24,4	10,8	3,5
Indigestie/dureri de stomac	50,5	27,1	15,4	6,8
Dureri de cap	25,7	33,7	25,0	15,2
O problemă de sănătate legată de locul de muncă	75,9	11,8	7,7	2,4

12,6% dintre bărbați se simt inutili, fiind *de acord total/parțial* cu afirmația „viața mea nu aduce nimănui nici un folos”. Cea mai mare parte a bărbaților care se simt inutili nu au o parteneră stabilă.

16,7% dintre bărbați au semnalat că sunt complexați pentru că atunci când se află în cercul de prieteni se simt inferiori. Numărul persoanelor complexate este mai mare printre bărbații cu un nivel de studii jos și cu venituri mici.

Atunci când se simt dezamăgiți sau frustrați, bărbații și femeile apelează la diferite surse de ajutor. Astfel, 31,5% dintre bărbați cer ajutor de la parteneră, 25,5% nu apelează la nimeni, 13,7% - cer ajutor de la familia lărgită, 10% de la prieteni-bărbați etc. În astfel de situații însă 29,4% dintre femei se adresează familiei lărgite, 26% - soțului, 14,9% - nu apelează după ajutor, 12,3% la o prietenă de sex feminin. Practic, fiecare al 4-lea bărbat în astfel de situații nu apelează după ajutor. 7,1% dintre bărbați și 21,8% dintre femei au menționat că apelează la diverse servicii de suport specializate, atunci când au probleme în relațiile de cuplu.

Există o anumită stabilitate a relațiilor dintre femei și bărbați în societatea moldovenească. Dintre bărbații care au semnalat existența unei partenere, 70% au declarat că au locuit împreună doar cu această femeie, 16,5% au mai avut o altă femeie, 8,4% au locuit cu 2 femei și mai mult și 5,1% au preferat să nu răspundă.

59,5% dintre bărbați au semnalat că au avut raporturi sexuale pe parcursul ultimului an cu o singură persoană, 8,1% - cu 2 persoane, 4,7% - cu 3 persoane, 6,9% - cu 4 persoane și mai mult, 12,9% - au preferat să nu răspundă, iar 7,9% - au evidențiat că nu au avut raporturi sexuale, pe parcursul ultimului an. S-a constatat o mai mare

stabilitate, în cazul partenerei cu care au avut relații sexuale pe parcursul ultimul an, în rândul bărbaților cu vârsta de 30-59 de ani. Vârstei de 18-29 de ani fiindu-i caracteristică cea mai mare instabilitate. Nu au avut raporturi sexuale, pe parcursul ultimului an, cei mai mulți bărbați cu vârsta de 50-59 de ani.

68,6% dintre bărbați au semnalat că ultimul raport sexual l-au avut cu soția/partenera, 9,0% - cu prietena, 8,1% - cu o parteneră ocazională, 4,4% - cu o altă parteneră, 4,3% - cu fosta parteneră, iar restul alte situații. Cea mai mare diversitate în ceea ce privește ultimul raport sexual se observă în cazul bărbaților cu vârsta de 18-29 de ani.

Datele cercetării relevă că femeile sunt mai fidele decât bărbații, 85,9% dintre acestea au semnalat că ultima dată au avut raporturi sexuale cu soțul, 5,5% - cu fostul partener, 3,4% - cu prietenul, celelalte - alte situații. Ca și în cazul bărbaților, o mai largă diversitate a raporturilor sexuale s-a constatat la vârsta de 18-29 de ani. Semnalăm, de asemenea, că există diferențe semnificative, în special, la femei, pe mediul de reședință. În mediul rural, 93% dintre femei au avut ultimul raport sexual cu soțul, în comparație cu 78,3% din mediul urban.

29,5% dintre femeile care au participat la cercetare au răspuns că au făcut cel puțin o întrerupere de sarcină: 2,3% până la vârsta de 18 ani și 27,2% după vârsta de 18 ani.

13,5% dintre bărbați au răspuns afirmativ la întrebarea dacă soția/partenera lor a făcut vreodată întrerupere de sarcină. 3/4 dintre aceștia au spus că au luat împreună cu soția/partenera decizia de întrerupere a sarcinii și au achitat cheltuielile pentru întreruperea sarcinii, însă, mai puțin de jumătate dintre aceștia, și-au însoțit soția/partenera pentru întreruperea sarcinii la instituția medicală.

Metodele de contracepție sunt o temă tabu pentru majoritatea familiilor din Moldova, au semnalat experții - *„bărbații nu vor să discute, dar și femeilor le este frică să abordeze acest aspect cu bărbații pentru că nu știu cum vor reacționa”* (IIA_E_5). Această situație este determinată de lipsa unui model, pentru că în familiile de origine problema, cel mai frecvent, nu a fost discutată.

Tinerii părinți trebuie învățați cum să discute cu copiii problemele de sexualitate. În acest sens, trebuie o abordare complexă a acestei probleme - *„aceste subiecte trebuie să fie discutate de ambii părinți... ideea că mama vorbește cu fata, iar tatăl cu băiatul trebuie abandonată pentru că transmite mesajul că în subiectele de sexualitate, femeia are un traseu, iar bărbatul altul”* (IIA_E_4).

Din cauză că, în multe familii, un părinte sau ambii lipsesc, educația pentru sănătatea reproductivă trebuie să fie parte și a sistemului educațional - *„în momentul în care unii adolescenți încep relațiile sexuale la vârsta de 14-15 ani, școala trebuie să ajute tinerii să înțeleagă importanța și consecințele acestor relații”* (IIA_E_4). De asemenea, trebuie schimbată și abordarea în ceea ce privește educația - *„discuțiile în*

grupe separate (fete și băieți) trebuie abandonate. Discuțiile trebuie să fie în grupuri mixte, pentru ca să dispară ping-pongul și să se înțeleagă că conceperea unui copil înseamnă responsabilitatea ulterioară a ambilor parteneri” (IIA_E_4).

Unii experți au semnalat că, în cazul tinerilor, „o sarcină nedorită rămâne pe seama femeii în foarte multe cazuri, din simplul motiv că bărbații nu sunt pregătiți să fie responsabili. Atunci când ei încep o relație, ei nu își asumă responsabilitate pentru că nu sunt educați” (IIA_E_5); „corpul e al ei și ea are o problemă cu corpul ei și nu a lui din păcate” (IIA_E_7). Aceste atitudini și comportamente trebuie schimbate au evidențiat experții.

Utilizarea prezervativului nu este o practică frecventă în Moldova. Datele cercetării relevă că 37,4%, din întregul eșantionul de bărbați, au declarat că nu au folosit prezervativul, pe parcursul ultimului an, față de 22,4% care folosesc ocazional, 15,4% care folosesc deseori și 16,9% care folosesc întotdeauna. Răspunsurile femeilor denotă aceeași situație - 45,5% dintre femei au declarat că nu au folosit prezervativul, pe parcursul ultimului an. Analiza răspunsurilor, în dependență de vârstă, relevă că Centrele Prietenoase Tinerilor trebuie să întreprindă mai multe acțiuni. Prezervativele sunt utilizate de bărbații cu vârsta de 18-29 de ani, într-o măsură mai mare decât cei cu vârsta mai înaintată. Totuși 18 la sută dintre acești tineri, deși au raporturi sexuale, nu folosesc niciodată prezervativul (a se vedea Tabelul 32).

Tabelul 32. Utilizarea prezervativului, pe parcursul ultimului an, % (bărbații)

	Întotdeauna folosim	Deseori folosim	Ocazional folosim	Nu folosim	Nu am avut raporturi sexuale, pe parcursul ultimului an	
Total	16,9	15,4	22,4	37,4	7,9	
Vârsta	18-29 de ani	33,0	18,4	23,6	18,0	7,0
	30-39 de ani	14,4	19,8	29,7	32,6	3,4
	40-49 de ani	5,3	15,1	21,7	50,3	7,6
	50-59 de ani	1,3	4,7	12,4	66,1	15,4

Răspunsurile femeilor confirmă utilizarea mai frecventă a prezervativelor, în cadrul grupei de vârstă 18-29 de ani, dar arată că 34 la sută dintre acestea nu au folosit prezervativul, pe parcursul ultimului an (a se vedea Tabelul 33).

Astfel, se simte necesitatea continuării acțiunilor de informare în acest domeniu, în special, pentru grupul de vârstă 18-29 de ani. Schimbarea poate fi făcută numai prin educație și conștientizarea riscurilor pe care le are neutilizarea metodelor de contracepție asupra sănătății.

De asemenea, este important în implementarea politicilor în acest domeniu să luăm în considerare mediul de reședință și veniturile populației. Experții au evidențiat că

activitatea Centrelor Prietenoase Tinerilor trebuie eficientizată - „Copiii sunt la școală de la 8.00 la 15.00, centrele lucrează de la 8.00 la 16.00 sau 17.00. Copiii, practic, nu le frecventează... Ele trebuie altfel plasate. În fiecare raion este câte un centru, dar copii de la sat nu au acces la acesta pentru că nu este transport” (IIA_E_8). Or, datele cercetării relevă că 42,5% dintre bărbații din mediul rural nu utilizează prezervativul niciodată, în comparație cu 31% a celor din mediul urban. Veniturile mici sunt un alt indicator important, fiecare al doilea bărbat din familiile cu venituri de până la 2000 lei nu folosește niciodată prezervativul.

Tabelul 33. Utilizarea prezervativului, pe parcursul ultimului an, % (femeile)

		Întotdeauna folosim	Deseori folosim	Ocazional folosim	Nu folosim	Nu am avut raporturi sexuale, pe parcursul ultimului an
Total		8,5	10,3	18,3	45,5	17,3
Vârsta	18-29 de ani	12,9	15,5	20,1	34,0	17,5
	30-39 de ani	8,2	12,7	31,8	40,9	6,4
	40-40 de ani	7,8	4,9	11,8	63,7	11,8
	50-59 de ani	1,0	3,1	6,2	54,6	35,1

Analiza practicii de utilizare a prezervativului, în corelare cu numărul de persoane cu care bărbații au avut raporturi sexuale pe parcursul ultimului an, relevă că 11,4% dintre cei care au avut 4 parteneri și mai mult, 11,3% dintre cei care au avut 3 parteneri și 23,8% care au avut 2 parteneri, nu utilizează prezervativul.

Tabelul 34. Gradul de mulțumire față de viața sexuală

	Bărbați (n=1129 ⁵⁷)		Femei (n=417) ⁵⁸	
	Foarte mulțumit	Mulțumit	Foarte mulțumit	Mulțumit
Sunt mulțumiți de viața sexuală cu partenerul principal	36,8	51,4	30,7	53,0
Sunt mulțumiți de frecvența raporturilor sexuale cu partenerul principal	31,5	51,0	24,9	54,4

Datele cercetării relevă că peste 88 la sută dintre bărbați sunt *mulțumiți și foarte mulțumiți* de viața sexuală cu partenerul principal, iar 83 la sută de frecvența raporturilor sexuale (a se vedea Tabelul 34). Fiecare al doilea bărbat, cu vârsta de 18-29 de ani, care are o parteneră, este *foarte mulțumit* de viața sexuală, în comparație cu fiecare al patrulea, cu vârsta de 40-49 de ani și fiecare al zecelea, cu vârsta de 50-59 de ani. Tendințele respectivă s-au constatat și în cazul femeilor. 43,5% dintre cele cu vârsta

⁵⁷ Numărul bărbaților care au declarat că au o parteneră/partener.

⁵⁸ Numărul femeilor care au declarat că pe parcursul ultimului an au avut raporturi sexuale.

de 18-29 de ani și 35,9% dintre cele cu vârsta de 30-39 de ani sunt *foarte mulțumite* de viața sexuală, în comparație cu 16,7% dintre cele cu vârsta 40-49 de ani și 9,5% cu vârsta de 50-59 de ani. De asemenea, s-a constatat că ponderea celor foarte mulțumiți atât de viața sexuală, cât și de frecvența raporturilor sexuale este mai mare printre persoanele cu studii superioare și cu venituri înalte.

6,7% dintre bărbați nu sunt satisfăcuți de viața lor sexuală. Nu sunt satisfăcuți, într-o măsură mai mare, bărbații cu vârsta de 50-59 de ani care nu au o parteneră stabilă.

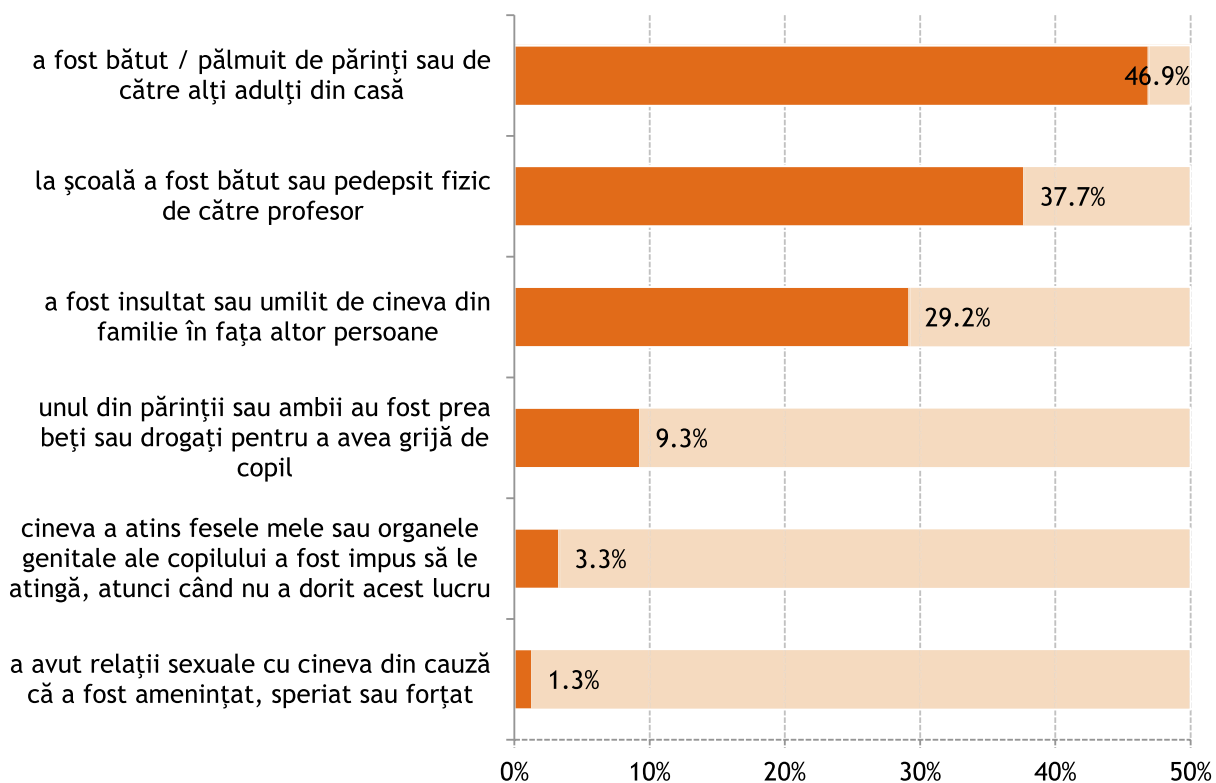
V. VIOLENȚA

5.1. Violența în copilărie

Datele relevă prezența violenței fizice în aproape 50 la sută din familiile de origine a bărbaților care au participat la sondaj, iar a violenței sexuale în peste 3 la sută din acestea (a se vedea Figura 9).

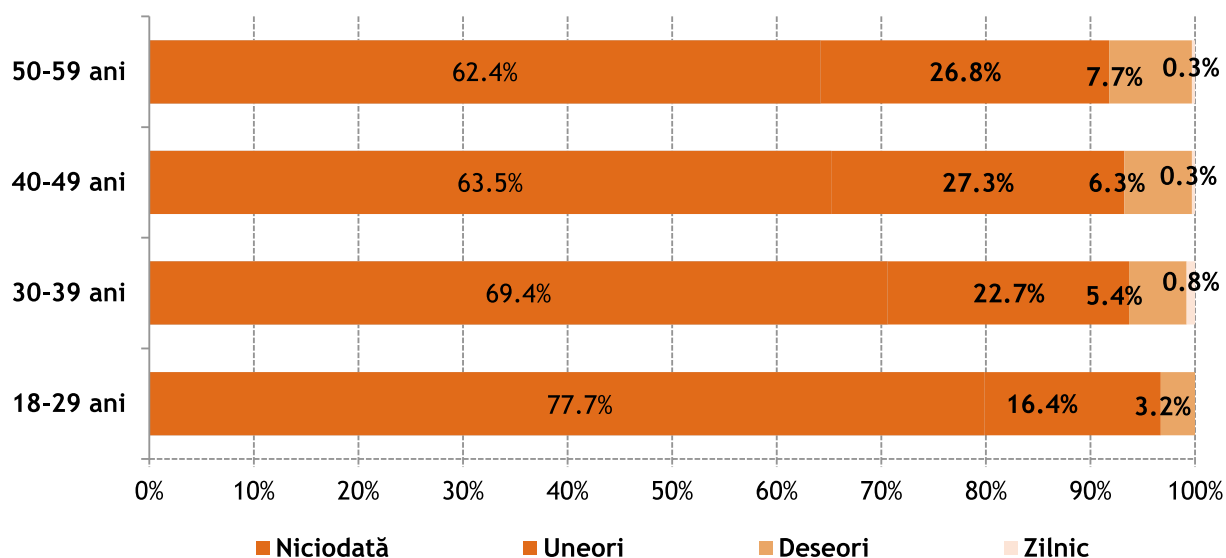
În cadrul discuțiilor focus-grup s-a evidențiat că bărbații care au cunoscut violența în familiile de origine vor perpetua acest comportament și în familiile nou-formate - „*cel care a fost cândva bătut este mai violent și se răzbună pe femeie, copii*” (FG_1_B).

Figura 9. Violența în copilărie, % (bărbații)

69,9% dintre bărbații care au participat la sondaj au semnalat că nu au văzut niciodată ca mama să fie bătută de soț/partener, față de 22,1% care au evidențiat că a au văzut uneori astfel de situații, 5,2% - deseori, 0,3%- zilnic și alți 2,4% - nu corespunde situației. În același timp, numărul bărbaților care au declarat că nu au văzut ca mama să fie bătută crește în rândul generațiilor mai tinere (a se vedea Figura 10).

Figura 10. Au văzut că mama a fost bătută de soț/partener⁵⁹, bărbații, %

5.2. Violența în mediul școlar, în perioada copilăriei

11,2% dintre bărbați au evidențiat prezența *permanentă* a unei atmosfere de intimidare, în instituția de învățământ, alți 28,3%, *uneori*, prezența unei astfel de atmosfere. Respectiv, 11,9% au evidențiat că au fost tachinați la școală și 12,7% au tachinat și ei alte persoane. 38 la sută din bărbații chestionați au semnalat abuzul fizic, în cadrul instituției de învățământ, în perioada copilăriei. Aproximativ 37 la sută dintre bărbații din toate grupele de vârstă au fost pedepsiți la școală (zilnic, deseori sau uneori) pentru că au utilizat violența fizică împotriva altor copii.

Tabelul 35. Violența în mediul școlar, % (bărbații)

	Zilnic	Deseori	Uneori	Niciodată	N-au răspuns
Am fost pedepsit la școală, pentru că am folosit violența fizică împotriva altor copii	0,7	3,6	31,7	62,6	1,3
Au fost bătuți sau pedepsiți fizic de către profesor	0,3	2,9	34,5	61,3	1,1

5.3. Violența în familie/cuplu

Femeile au declarat diferite forme de violență fizică din partea soțului/partenerului (a se vedea Tabelul 36). În urma aplicării violenței fizice, 21,9% au menționat că s-au ales cu vânătăi și dureri, 2,5% cu leziuni și luxații etc. Ponderea violenței fizice, dar și psihologice crește odată cu vârsta. Totodată, violența este mai

⁵⁹ Diferența până la 100% o reprezintă respondenții care nu au dorit să răspundă la întrebare

frecventă în mediul rural, în familiile în care bărbații au un nivel de instruire jos, iar veniturile sunt mici.

Numărul femeilor care au semnalat manifestarea violenței mai mult de o dată de către soț/partener este de câteva ori mai mare, în comparație cu numărul bărbaților care au recunoscut acest fapt. Faptul că femeile au menționat acte de violență mai frecvent decât bărbații relevă că, o parte din bărbați, nu percep acțiunile de pălmuire, îmbrânceală etc. ca acte de violență.

Tabelul 36. Incidența violenței în familie/cuplu, %

	Bărbați (n=1407 ⁶⁰)		Femei (n=438) ⁶¹	
	Niciodată	Mai mult de o dată	Niciodată	Mai mult de o dată
Ați pălmuit/v-a pălmuit	67,6	9,5	63,0	18,0
Ați împins sau îmbrâncit/v-a împins sau îmbrâncit	67,2	11,9	57,3	22,8
Ați lovit cu pumnul/v-a lovit cu pumnul	89,7	2,7	80,6	9,1
Ați bătut, târât, sufocat/v-a bătut, târât, sufocat	96,1	0,2	89,5	4,3
Ați amenințat cu pistolul, cuțitul sau altă armă/v-a amenințat cu pistolul, cuțitul sau altă armă	96,3	0,1	92,0	2,1

Prezența unor discuții anterioare ale bărbaților cu fii lor sau cu alți băieți, aflați în îngrijire, despre violența împotriva femeii relevă că astfel de discuții au avut loc doar în 45,3% dintre cazuri.

Principalele cauze ale violenței în familie cuprind: consumul de alcool, gelozia, lipsa locului de muncă, infidelitatea, lipsa de educație, incapacitatea de a soluționa pe cale pașnică conflictele. Datele cercetării relevă însă că, în cazurile de violență, o parte dintre parteneri dau vina unul pe altul. Astfel, 1/3 dintre bărbați au indicat în calitate de cauze ale violenței consumul de alcool al femeii, infidelitatea femeii, iar peste 2/3 dintre femei - consumul de alcool al bărbatului și gelozia (a se vedea Figura 11).

Experții au semnalat complexe pe care le au bărbații, motiv ce îi determină să fie agresivi, dar și inacțiunile femeii - „dacă un bărbat ar ști că el poate să primească înapoi când lovește o femeie, el nu ar ridica mâna” (IIA_E_6). În discuțiile focus-grup, bărbați au evidențiat că ciclul violenței poate fi întrerupt doar atunci când femeia va opune rezistență acestui comportament - „până când bărbatul nu va primi înapoi, nu o să se oprească” (FG_1_B).

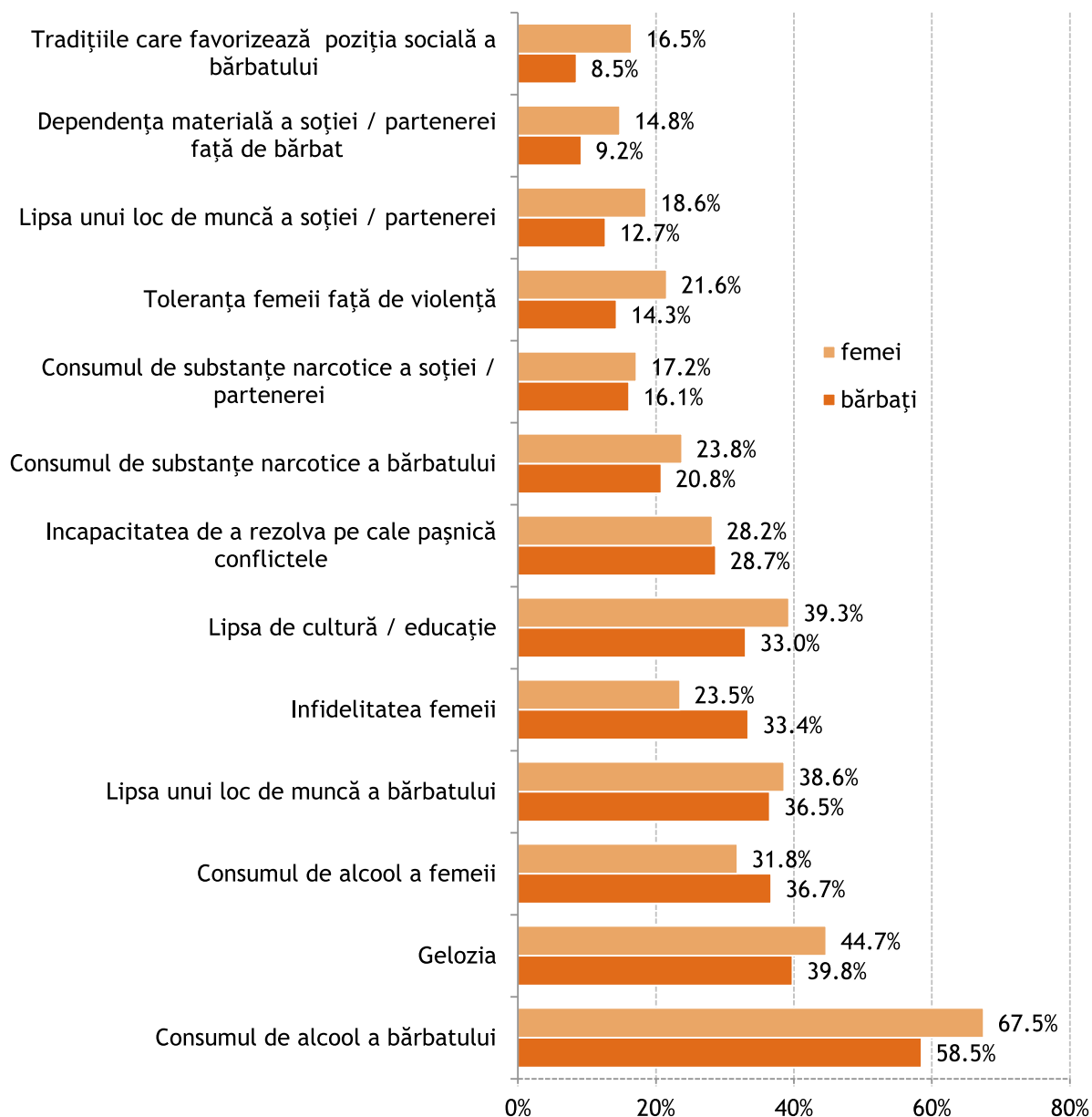
⁶⁰ Respondenții care au declarat că sunt/au fost într-o relație cu o femeie.

⁶¹ Respondentele care au declarat că sunt/au fost într-o relație cu un bărbat.

Fenomenul migrației, care a luat amploare în Republica Moldova contribuie la creșterea numărului de femei care nu acceptă violența în familie, în opinia a 51,8% dintre femei și 42,1% dintre bărbați. Pe de altă parte, migrația contribuie și la sporirea violenței în familie, susțin 35,6% dintre femei și 33,9% dintre bărbați (*acord total*).

Figura 11. Cauzele violenței în familie, %

Multe femei tolerează violența împotriva femeilor. Cauzele acestor situații țin de comportamentul tolerant învățat din familia de origine, dar și de miturile existente în societate (mă bate - deci mă iubește, femeia bătută este ca casa nemăturată etc.). Aceptarea violenței este susținută și încurajată, de obicei, de cei apropiați - „*neamurile spun: Taci și rabdă că altă soluție nu ai, că ai copii...*” (IIA_E_9). Experții au semnalat și

interpretarea greșită a percepțelor biblice ca factor ce contribuie la acceptarea violenței de către femei - „*femeia trebuie să asculte și să se supună bărbatului, iar bărbatul lui Hristos*” (IIA_E_2). Deseori, femeile se autoacuză că ele incită agresorul - „*noi, femeile, tare mult provocăm cu limba noastră*” (FG_4_F). Acceptarea de către femei a violenței este determinată nu doar de stereotipuri și doctrina bisericească, dar și de lipsa de alternative - „*în cazul ruperii cercului vicios al violenței, femeile au puține posibilități și susținere pentru ca să înceapă a-și construi din nou viața*” (IIA_E_3).

Experții au semnalat numărul mic al bărbaților care se implică în acțiunile de stopare a violenței față de femei și necesitatea implicării active a administrației publice locale și a societății civile în combaterea acestor acțiuni. O parte din experți au semnalat că agresorii sunt „*foarte metodici și atunci când femeile decid să divorțeze, în mare parte, constată că nu pot să-și dobândească drepturile asupra imobilului la procurarea căruia au contribuit. Casele sunt înscrise pe socri sau soacre... Și sunt cazuri când femeile au muncit în Italia, au trimis bani pentru a procura casa, dar nu au facturi pentru a dovedi acest lucru*” (IIA_E_7).

Doar 8,4% din femeile abuzate, în cadrul familiei/cuplului, au semnalat cazul la poliție. Numărul mic al femeilor care apelează la poliție este determinat de gradul de mulțumire redus față de intervenția poliției, marea majoritate a celor care au apelat fiind *nemulțumite* sau *puțin mulțumite* de intervenția organelor de poliție. Un alt factor care explică situația dată este că „*poliția locală deseori este în căldășie cu agresorul*” sau pentru că „*ordonanța de protecție nu este percepută ca un instrument serios și este necesar de perfectat acest mecanism. Trebuie să introducem aplicarea pedepsei penale pentru încălcarea ordonanței de protecție și atunci lucrurile se vor schimba*” (IIA_E_7).

5.4. Violența în societate

57,9% dintre bărbați și 72,6% dintre femei sunt *de acord total* că marea majoritate a agresorilor sunt bărbați.

29,0% dintre bărbați au relatat că au un prieten care utilizează violența fizică împotriva soției/partenerii, față de 56,1% care au spus că nu au astfel de prieteni și 14,9% au declarat că nu știu sau nu au vrut să răspundă. Fiind întrebați dacă ar putea schimba comportamentul prietenului care utilizează violența fizică împotriva soției/partenerii - 36,0% dintre cei care au semnalat prezența unor astfel de prieteni au evidențiat că nu ar putea produce schimbări, 27,0% că deja au determinat schimbări de comportament și 21,8% că ar putea.

Dacă ar vedea un prieten care utilizează violența fizică împotriva unei femei, 61,1% dintre bărbați au relatat că ar interveni în momentul de violență, 10,7% că ar discuta cu prietenul după actul de violență, 6,5% ar anunța poliția și 2,6% ar evita pe viitor un astfel de prieten, față de 10,6% care nu ar interveni pentru că nu este problema lui și alți 8,5% care nu au răspuns. Nu ar interveni pentru că nu este problema lor, mai frecvent bărbații

cu un nivel de studii jos și cu venituri mici - fiecare al cincilea bărbat cu studii gimnaziale și fiecare al cincilea în gospodăria căruia veniturile sunt mai mici de 2000 lei.

În cazul când ar vedea o persoană străină aplicând violența fizică împotriva femeii, ponderea bărbaților care nu s-a implica crește - 15,2% nu ar interveni că nu este problema lor, 9,5% nu au răspuns (a se vedea Tabelul 37). În schimb, se poate constata o creștere a bărbaților care ar anunța poliția de la 6,5% în cazul când abuzatorul este prieten la 21,3% când abuzatorul este o persoană străină. Acest fapt relevă că, în Republica Moldova, mai sunt necesare campanii de informare privind implicarea membrilor comunității în diminuarea cazurilor de violență - „*legea trebuie să ajungă la conștiința omului și să-i dirijeze conștiința*” (IIA_E_6).

Neimplicarea bărbaților, în situații de violență familială, este cauzată de experiențe anterioare - „*M-am implicat odată când soțul își bătea soția și ea striga: Ajutați-mă, mă ucide! M-am vârat în familie și i-am despărțit. Dar după aceasta, ei s-au împăcat și eu am rămas vinovat de ce m-am vârat în familia lor*” (FG_1_B).

Tabelul 37. Acțiunile bărbaților în cazurile când ar vedea o persoană care aplică violența împotriva femeii, % (opinia bărbaților)

	Aș interveni în momentul actului de violență	Aș discuta cu el după actul de violență	Aș anunța poliția	L-aș evita, m-aș comporta ca un străin	Nu aș face nimic, este problema lor	Nu știu / Nu răspund
Un prieten aplică violența împotriva femeii	61,1	10,7	6,5	2,6	10,6	8,5
O persoană străină aplică violența împotriva femeii	46,2	4,1	21,3	3,7	15,2	9,5

19,5% dintre bărbați au menționat că au fost în ultimele 3 luni victime ale violenței fizice în afara casei, iar 4,6% au fost amenințați cu cuțitul, pistolul sau altă armă. Au fost supuși acestor forme de violență, într-o măsură mai mare, bărbații cu vârsta de 18-40 de ani.

5.5. Cunoașterea serviciilor adresate victimelor violenței și aprecierea acestora

61,4% dintre bărbați și 67,6% dintre femei cunosc că, în Republica Moldova, există servicii sociale de suport pentru femeile victime ale violenței în familie. Gradul de cunoaștere despre existența acestor servicii este mai mare printre persoanele din mediul urban, cu un nivel ridicat de studii, dar și cu venituri mai mari în cadrul familiei. Deși marea majoritate a populației cunoaște despre serviciile existente, doar 2,7% dintre

femeile care se află/au fost în relație cu un bărbat au applat la aceste servicii. Cel mai frecvent au applat la astfel de servicii femeile cu vârsta de 50-59 de ani, din mediul rural, cu studii profesionale și cu un venit în gospodărie de 2000-3000 lei.

42,2% dintre femei au auzit despre serviciile de consiliere a agresorilor familiari, în comparație cu 38,1% dintre bărbați și marea majoritate a acestora consideră că serviciile acestora sunt *utile* sau *foarte utile*.

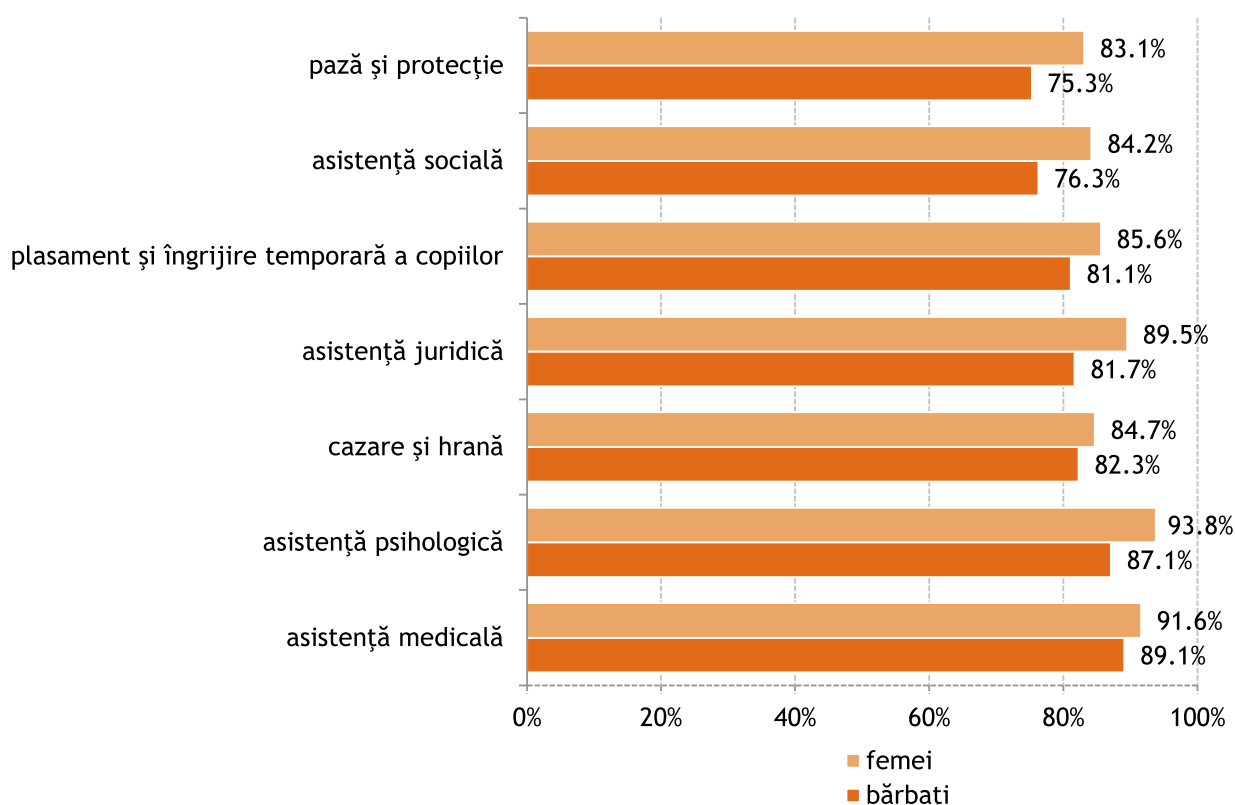
Gradul de cunoaștere a posibilității emiterii de către instanțele de judecată a ordonanței de protecție pentru femeile victime ale violenței în familie este însă mai mare printre bărbați (49,6%), decât printre femei (43,8%).

În cazul emiterii unei ordonanțe de protecție pe numele lor, bărbații (care sunt sau au fost într-o relație cu o femeie) au semnalat că ar respecta următoarele prevederi: 85,5% - ar contribui la întreținerea copiilor pe perioada aflării lor în afara familiei, 76,8% ar acoperi cheltuielile și daunele cauzate de actele de violență, 76,3% - ar respecta regimul de vizitare a copiilor minori, 64,6% - ar participa la programe de consiliere pentru reducerea violenței în familie, 64,3% ar sta departe de victimă pentru perioada ordonanței de protecție și 60,8% ar părăsi temporar locuința comună. Semnalăm însă că între 24-39 la sută dintre bărbați, nu ar respecta sau nu știu cum ar proceda cu unele prevederi ale ordonanței de protecție emise pe numele lor. Experții au semnalat că nerespectarea ordonanțelor de protecție este determinată de lipsa de informații și de „lipsa unor sancțiuni clare și dure atât pentru agresor, cât și pentru polițiști” (IIA_E_5).

Opiniile femeilor privind respectarea de către soț/partener a prevederilor ordonanței de protecție relevă un grad mai mic de încredere, în comparație cu cele ale bărbaților. Doar 65,3% dintre femei cred că bărbații ar contribui la întreținerea copiilor, 60% - ar respecta regimul de vizitare al minorilor, 53,4% - ar acoperi cheltuielile și daunele cauzate de violență, 49,3% - ar participa la un program de consiliere, 49,1% - ar sta departe de victimă, în perioada ordonanței de protecție, 44,1% - ar părăsi, temporar, locuința comună. Ponderea femeilor care nu sunt sigure că bărbații lor vor respecta prevederile ordonanței de protecție oscilează între 35-46%.

Opiniile bărbaților și a femeilor privind serviciile necesare unei femei, în cazul violenței în familie, se deosebesc ne semnificativ (a se vedea Figura 12). Bărbații consideră că, în caz de violență în familie, femeile au nevoie, în primul rând, de asistență medicală. Ulterior, de asistență psihologică, cazare și hrană, asistență juridică, plasament și îngrijire temporară a copiilor, asistență socială, pază și protecție. Fiecare al patrulea bărbat nu vede necesitatea serviciilor de pază și protecție în cazul violenței în familie. Femeile însă, în caz de violență familială, pun în prim plan asistența psihologică, asistența medicală și asistența juridică.

Figura 12. Serviciile de care are nevoie o femeie, în cazul violenței în familie, %

5.6. Toleranța față de violența împotriva femeii

41,1% dintre bărbații care au participat la cercetare și 19,1% dintre femei sunt de *acord (total sau parțial)* cu faptul că sunt momente când o femeie merită să fie bătută, iar 27,7% dintre bărbați și 17,5% dintre femei consideră că femeia trebuie să tolereze violența pentru a-și păstra familia.

Tabelul 38. Atitudini privind violul

	Bărbați (n=1515)		Femei (n=503)	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Dacă o femeie este violată, înseamnă că ea a făcut ceva ca să ajungă în această situație	10,8	31,4	5,8	20,3
În unele cazuri de viol, însăși femeia și-a dorit, de fapt, ca acest lucru să se întâmple	13,4	32,4	6,4	21,3
Dacă o femeie nu opune rezistență fizică când este violată, atunci nu putem spune că a avut un viol	30,5	27,5	23,1	21,5
Nu se consider viol, dacă victima este ușuratică sau dacă are o reputație proastă	14,0	20,5	16,3	15,5

Femeia este responsabilă, în opinia a peste 40 la sută dintre bărbați, și pentru cazurile de viol, iar dacă aceasta are o reputație proastă sau nu opune rezistență fizică când este violată, aceste cazuri nu pot fi considerate drept viol. Datele cercetării relevă o anumită dependență privind atitudinea față de viol și studiile bărbaților, inclusiv mărimea venitului mediu lunar. Astfel, odată cu creșterea nivelului de studii, dar și a veniturilor se micșorează numărul bărbaților care consideră femeia ca fiind persoana vinovată pentru viol. Totuși datele cercetării relevă prezența unor prejudecăți și stereotipuri privind violența fizică și sexuală atât în rândul bărbaților, cât și al femeilor (a se vedea Tabelul 38).

VI. DEVIANȚA ȘI DELINCVENȚA SOCIALĂ

6.1. Infraționalitatea

46,3% dintre bărbați au declarat că au furat cel puțin o dată (6,7% - des, 19,6% - de 2-3 ori, 20% - o dată). 17,3% din eșantionul bărbaților au semnalat că au fost arestați, iar 4,3% că au fost la închisoare.

6.2. Consumul de alcool

1/3 din eșantionul bărbaților participanți la cercetare au menționat că au consumat alcool în mediul școlar. Cel mai frecvent, au semnalat consumul de alcool la școală generațiile de bărbați cu vârsta de 18-29 de ani. Fiecare al 3 bărbat, cu vârsta de până la 29 de ani, a semnalat că a consumat alcool la școală, *uneori* (a se vedea Tabelul 39).

Tabelul 39. Consumul de alcool la școală, % (bărbații)

	Zilnic	Deseori	Uneori	Niciodată	N-au răspuns	
Total	0,2	4,6	27,2	66,7	1,3	
Vârsta	18-29 ani	0,4	4,3	32,0	61,1	2,3
	30-39 ani	0	4,5	25,5	69,4	0,6
	40-49 ani	0,3	3,6	27,3	67,4	1,3
	50-59 ani	0	6,4	20,1	73,2	0,3

73,1% dintre bărbații care au participat la cercetare sunt consumatori de băuturi alcoolice. Frecvența consumului este diferită - 33,4% consumă alcool o dată în lună sau mai rar, 25,5% - 2-4 ori pe lună, 11,4% - 2-3 ori pe săptămână, 2,8% - de 4 și mai multe ori pe săptămână.

Numărul femeilor care consumă alcool este cu 10 la sută mai mic decât al bărbaților - 63%. Peste jumătate dintre acestea consumă băuturi alcoolice mai rar decât o dată pe lună.

Tabelul 40. Consumul de băuturi alcoolice, %

	Niciodată	Mai rar de 1 dată pe lună	Lunar	Săptămânal	Zilnic sau aproape zilnic
Bărbați	26,9	33,4	25,5	11,4	2,8
Femei	37,0	42,9	16,3	3,0	0,8

Dintre bărbații care consumă băuturi alcoolice, 81,5%, uneori, consumă mai mult de 5 pahare de alcool pe seară. Acest lucru se întâmplă în 50,5% de cazuri mai rar de o dată în lună, în 21,9% - lunar, 7,7% - săptămânal (a se vedea Tabelul 41). Consumul a 5 pahare de alcool pe seară este caracteristic într-o măsură mai mare celor care nu au o parteneră

stabilă, cu venituri mici și cu un nivel de educație redus. Datele cercetării relevă că, odată cu creșterea frecvenței consumului de alcool, crește și frecvența consumului a câte 5 pahare la o petrecere. Astfel, dintre bărbații care au declarat că consumă alcool de 4 ori și mai mult pe săptămână, 10 la sută consumă zilnic sau aproape zilnic câte 5 pahare de alcool la o petrecere, 37 la sută - săptămânal, 30 la sută - lunar și 23 la sută - mai rar decât o dată pe lună. Putem să afirmăm că acești bărbați au un consum de alcool ridicat și majoritatea dintre ei suferă de alcoolism.

Dintre femeile care consumă alcool, 56,8%, uneori, consumă mai mult de 5 pahare de alcool la o petrecere/seară. 45,1 % dintre acestea fac acest lucru mai rar de o dată în lună, 8,2% - lunar, 3,2% - săptămânal.

Tabelul 41. Consumul a 5 pahare de alcool la o petrecere, %

	Niciodată	Mai rar de 1 dată pe lună	Lunar	Săptămânal	Zilnic sau aproape zilnic
Bărbați (1108 persoane, 73,1%)	19,5	50,5	21,9	7,7	0,4
Femei (317 persoane, 63 %)	43,2	45,1	8,2	3,2	0,3

6.3. Utilizarea forței pentru a întreține relații sexuale

Datele cercetării relevă că unii bărbați, uneori, utilizează forța pentru a avea relații sexuale cu o persoană de sex feminin (a se vedea Tabelul 42). Aproape fiecare al cincilea bărbat a făcut sex cu o fată/femeie, fără ca aceasta să-și dorească, iar aproape fiecare al patrulea bărbat cu o fată/femeie care era prea beată ca să spună că nu-și dorește acest lucru.

18 la sută dintre bărbați au recunoscut utilizarea forței pentru a întreține relații sexuale și cu actuala prietenă/soție, iar 14 la sută dintre bărbații au utilizat forța pentru a face sex cu fosta prietenă/soție.

Și cazurile de abuz sexual în grup a fetelor/femeilor se întâlnesc în Republica Moldova. Aproximativ 5⁶² la sută dintre bărbați au săvârșit astfel de acțiuni.

Tabelul 42. Frecvența următoarelor situații, % (bărbați)

	Niciodată	1 dată	De mai multe ori	Nu răspund
Am făcut sex cu o fată/femeie, fără ca aceasta să-și dorească sau după ce am forțat-o	80,7	12,1	3,8	3,4
Am făcut sex cu o fată/femeie care era prea beată ca să spună dacă își dorește sau nu acest	77,4	15,0	4,2	3,4

⁶² Inclusiv cei care nu au răspuns. Ipoteza noastră este că cei care nu au dorit să răspundă la această întrebare, au săvârșit astfel de acțiuni.

lucru				
Am forțat-o pe prietenă/soție să facă sex cu mine	82,3	11,0	3,2	3,5
Am forțat-o pe fosta prietenă/ soție să facă sex cu mine	85,7	8,5	2,0	3,8
S-a întâmplat ca eu, împreună cu un alt bărbat, să fac sex cu o fată/femeie, fără consimțământul ei	94,9	1,5	0,3	3,3
S-a întâmplat ca eu, împreună cu un alt bărbat, să fac sex cu o fată/femeie când aceasta era prea beată pentru a se împotrivi	94,9	1,7	0,3	3,1

6.4. Experiențe sexuale ale bărbaților cu alți bărbați

Din întregul eșantion, un număr nesemnificativ - 3 bărbați (0,2%) au menționat că au făcut sex cu un alt bărbat. Acest lucru s-a întâmplat atunci când bărbatul avea vârsta de 15-22 ani.

Este mic și numărul bărbaților care s-au declarat a fi atrași de bărbați - 2 persoane. Alte 6 persoane s-au declarat a fi atrase atât de femei, cât și de bărbați. 21 de persoane au preferat să nu răspundă la această întrebare.

Dintre cei 2 bărbați care sunt atrași sexual de alți bărbați, unul locuiește cu un alt bărbat, iar altul a răspuns că ar putea renunța la femeia-parteneră, în favoarea unei relații cu un alt bărbat. Bărbații care sunt atrași sexual atât de femei, cât și de bărbați nu ar renunța la relația lor cu o parteneră femeie.

VII. ATITUDINEA FAȚĂ DE PROSTITUȚIE ȘI SERVICIILE SEXUALE CONTRA PLATĂ

7.1. Atitudinea față de prostituție

75,6% dintre bărbați susțin că este greșit ca o femeie adultă să se prostitueze, 71,8% consideră că practicarea prostituției de către o femeie adultă este moral inacceptabilă, însă doar 49,6% susțin că aceasta ar însemna o violare a drepturilor persoanei care practică această meserie. În opinia a 18,5% dintre bărbați, prostituția este o meserie ca oricare alta și nu este nimic în neregulă cu aceasta. Totuși fiecare al 3-lea bărbat este de părere că, dacă o femeie decide să se prostitueze, aceasta este alegerea ei.

Aceleași tendințe în opinii s-au constatat și în cazul unui bărbat adult care prestează servicii sexuale. 75,5% sunt de părere că acest fapt este unul greșit, 74,3% - că este moral inacceptabil, însă doar 45% consideră că acest lucru ar însemna o violare a drepturilor acestuia. 15,1% dintre bărbați sunt de părere că nu este nimic în neregulă dacă un bărbat adult decide să se prostitueze. Fiecare al 3-lea bărbat consideră că fiecare bărbat își face propria alegere.

Răspunsurile femeilor relevă o mai mică toleranță față de persoanele adulte care se prostituează, în comparație cu cele ale bărbaților (a se vedea Tabelul 43).

Tabelul 43. Opinii privind persoanele adulte care practică prostituția, %

	BĂRBAȚII		FEMEILE	
	Față de bărbații adulți care practică această meserie	Față de femeile adulte care practică această meserie	Față de bărbații adulți care practică această meserie	Față de femeile adulte care practică această meserie
Consider că este moral inacceptabil	74,3	71,8	79,7	79,3
Consider că este o violare a drepturilor lui/ei	45,0	49,6	47,9	59,4
Consider că este alegerea lui/ei	74,9	74,5	78,9	76,5
Consider că este greșit	75,5	75,6	81,7	83,9
Nu văd nimic în neregulă cu aceasta, este o meserie ca oricare alta	15,1	18,5	9,3	10,9

Ponderea bărbaților care nu acceptă prostituția, în cazul fetelor sub 18 ani și consideră că este greșit ca minorele să practice o astfel de meserie, crește - 87,9%. 84,4% dintre aceștia consideră că practicarea acestei meserii de o fată până la 18 ani este moral inacceptabil și 76% consideră că aceasta ar însemna o violare a drepturilor

acesteia. 9,2% dintre bărbați însă nu văd nimic în neregulă în practicarea prostituției de fete minore, considerând prostituția o meserie ca oricare alta. 45,9% dintre bărbați cred că aceasta ar fi alegerea fetei minore.

Nu există diferențe mari în opiniile bărbaților și referitor la practicarea prostituției de către băieții minori. 82,9% consideră că acesta este un lucru greșit și tot atâția că acest fapt este moral inacceptabil. 68 la sută dintre bărbați sunt de părere că acest lucru ar însemna o încălcare a drepturilor minorilor. 8,8% dintre bărbați acceptă practicarea prostituției de către băieți minori, susținând că aceasta este o meserie ca oricare alta. Jumătate dintre bărbați consideră că băieții sub 18 ani fac această alegere singuri.

Și în cazul persoanelor minore care practică prostituția, răspunsurile femeilor relevă o mai mică toleranță, în comparație cu cele ale bărbaților (a se vedea Tabelul 44). De asemenea, s-a constatat o pondere mai mare a femeilor care consideră că practicarea prostituției de o persoană minoră nu poate fi alegerea acesteia.

Experții au menționat că problema prostituției trebuie analizată prin prisma cauzelor care o favorizează și că în Republica Moldova trebuie depuse acțiuni pentru a preveni acest fenomen - „*rădăcina problemei sunt copiii din familii disfuncționale, copiii străzii, copiii instituționalizați... Nimeni nu se duce în prostituție de bună voie. Dacă o face, o face fiindcă este forțat*” (IIA_E_7). Însă la ora actuală, în Moldova, nu există servicii pentru această categorie de beneficiari.

Tabelul 44. Opiniile privind persoanele minore care practică prostituția, %

	BĂRBAȚII		FEMEILE	
	Față de băieții sub 18 ani care practică această meserie	Față de fetele sub 18 ani care practică această meserie	Față de băieții sub 18 ani care practică această meserie	Față de fetele sub 18 ani care practică această meserie
Consider că este moral inacceptabil	74,3	71,8	86,1	87,7
Consider că este o violare a drepturilor lui/ei	45,0	49,6	71,2	75,5
Consider că este alegerea lui/ei	74,9	74,5	57,3	50,7
Consider că este greșit	75,5	75,6	88,5	91,8
Nu văd nimic în neregulă cu aceasta, este o meserie ca oricare alta	8,8	9,2	6,4	6,6

7.2. Accesarea serviciilor sexuale contra plată

Datele cercetării relevă că, o parte din bărbați, accesează serviciile sexuale contra plată:

- 17,6% dintre bărbații care au participat la cercetare au recunoscut că au făcut sex cu o femeie prostituată, 0,3% - cu o persoană transvestită și 5 % nu au dorit să răspundă;
- 15,9% au făcut sex cu o prostituată, care cred că avea sub 18 ani și 6,3% au preferat să nu răspundă;
- 7% dintre bărbați au recunoscut că au făcut sex cu o prostituată care cred că era obligată să se prostitueze (11,8% - nu au răspuns).

Opiniile bărbaților despre bărbații care plătesc pentru a avea relații sexuale relevă că 68,8% dintre aceștia îi consideră ca fiind bolnavi și 60,7% consideră astfel de acțiuni ca fiind neacceptabile. Totuși 59,2% susțin că fiecare bărbat procedează astfel, cel puțin, o dată în viața, iar 55,6% dintre bărbați au semnalat că sunt de acord cu bărbații care plătesc pentru servicii sexuale, atâta timp cât aceștia nu sunt căsătoriți sau nu au o prietenă.

Doar 17,1% dintre femei consideră că este normal pentru un bărbat să plătească servicii sexuale. Intoleranța femeilor față de astfel de cazuri este de peste 2 ori mai mare, în comparație cu cea a bărbaților.

Peste 1/3 dintre bărbați și 1/4 dintre femei consideră că sexul este un serviciu care poate fi cumpărat ca și alte servicii și că este normal pentru un bărbat să procedeze în acest mod (a se vedea Tabelul 45).

Deși intoleranța femeilor față de bărbații care plătesc pentru a avea servicii sexuale este mult mai mare, 60 la sută dintre acestea consideră că fiecare bărbat a plătit asemenea servicii, cel puțin, o dată în viața lui.

Tabelul 45. Atitudinea față de bărbații care plătesc pentru a avea servicii sexuale, %

	BĂRBAȚII		FEMEILE	
	Da	Nu ⁶³	Da	Nu ⁶⁴
Consider că este normal pentru un bărbat să procedeze așa	37,6	55,5	17,1	74,4
Consider că este moral inacceptabil	60,7	30,8	72,4	19,7
Consider că este OK atâta timp cât el nu este căsătorit sau implicat într-o relație cu altcineva	55,6	37,6	40,6	49,5
Consider că fiecare bărbat procedează astfel cel puțin o dată în viața lui	59,2	32,9	59,6	28,0
Consider că doar bărbații bolnavi procedează așa	23,8	68,8	32,2	55,9
Consider că sexul este un serviciu care poate fi cumpărat ca și alte servicii	35,4	54,9	23,7	64,0

⁶³ Diferența până la 100% o constituie nonrăspunsurile.

⁶⁴ Diferența până la 100% o constituie nonrăspunsurile.

58 la sută dintre bărbații care au participat la cercetare sunt de părere că serviciile sexuale plătite reprezintă o încălcare a drepturilor, în mod special, în cazul persoanelor minore. Dintre aceștia 63,9% consideră că, la răspundere, pentru prostituție trebuie trase ambele părți, 28,8% - persoanele care prestează serviciile, 4,8% - persoanele care utilizează serviciile etc. Opiniile femeilor față de acest aspect nu diferențiază esențial de cele ale bărbaților (a se vedea Tabelul 46).

Acțiunile de legalizare a prostituției sunt „*prea devreme*” pentru Republica Moldova, în opinia experților. Aceștia au menționat inițiativa legislativă înaintată în Parlamentul Republicii Moldova, în scopul de a pedepsi „clientul” care apelează la serviciile de prostituție, dar și de nepedepsire a persoanelor care sunt implicate în prestarea unor astfel de servicii. Această inițiativa legislativă însă nu a fost susținută de Parlament. Acțiunile de excludere a sancțiunilor pentru persoanele implicate în prestarea unor astfel de servicii trebuie continuate, în paralel, este necesar de dezvoltat programe de reabilitare, dar și de profesionalizare a acestor persoane - „*în Europa agențiile naționale de ocupare a forței de muncă au programe de instruire focusate pe acest grup de beneficiari*” (IIA_E_1). În scopul inițierii acestor măsuri, sunt necesare resurse financiare de care actualmente Republica Moldova nu dispune.

Fiind întrebați cum ar proceda dacă ar ști că o prostituată a fost vândută/cumpărată sau obligată să se prostitueze. 33,6% dintre bărbați au răspuns că ar evita contactul sexual cu aceasta, 28,4% ar anunța poliția și 18,5% ar însoți-o la poliție.⁶⁵

Tabelul 46. Persoanele ce trebuie trase la răspundere pentru prostituție, %

	Persoanele care prestează serviciile	Persoanele care utilizează serviciile	Ambele părți	Nimeni	Altcineva (proxeneții)
Bărbații ⁶⁶	28,8	4,8	63,9	1,0	1,5
Femeile ⁶⁷	23,3	5,8	65,0	4,4	0,4

⁶⁵ Fiecare al 5-lea bărbat nu a răspuns la această întrebare.

⁶⁶ Diferența până la 100% o constituie bărbații care nu au răspuns.

⁶⁷ Diferența până la 100% o constituie femeile care nu au răspuns.

VIII. APRECIEREA POLITICILOR ADRESATE FAMILIEI

Majoritatea experților au semnalat că legislația actuală din Republica Moldova asigură egalitatea de gen, dar mai există lacune în aplicarea cadrului normativ în practică. Unii experți au semnalat că legile care se adoptă *„sunt mai mult pro-bărbat decât pro-femeie din cauza preconceptelor”* (IIA_E_6). Dificultățile cele mai mari însă, în viziunea experților, țin de mentalitatea populației - *„suntem o societate patriarhală și considerăm că locul femeii este lângă cratiță, soț, copii”* (IIA_E_1). Acest fapt influențează statutul femeilor în societate, inclusiv cariera profesională a acestora. De aceea *„trebuie demasculinizate și defeminizate”* anumite profesii. Femeile trebuie promovate în domeniile de activitate care au fost și sunt încă considerate *„masculine”* și invers, bărbații trebuie promovați în domeniile de activitate care, actualmente, sunt feminizate.

8.1. Politicile privind creșterea și îngrijirea copilului/lor

Un element important în politicile de îngrijire și educație al copilului îl constituie creșterea implicării taților în procesul de educare a copiilor. Convenția colectivă nr. 15 din 09.06.2015 (publicată în Monitorul Oficial pe 26.06.2015) prevede că tatăl copilului nou-născut beneficiază de dreptul de concediu paternal, cu o durată de 3 zile calendaristice, cu menținerea salariului mediu și că acest concediu se acordă în primele 56 de zile de la nașterea copilului, în baza unei cereri a salariatului. Opiniile bărbaților dacă concediul paternal trebuie să fie asigurat prin lege sunt împărțite - 61,9% au menționat *da*, 22,6% - *nu* și alții 15,5% - *nu știu*. Sunt pentru concediu paternal mai frecvent bărbații cu studii superioare și cu venituri înalte, dar nu cunosc despre aceste posibilități cel mai frecvent bărbații cu vârsta de 18-29 de ani, studii gimnaziale și cu venituri mici.

Și 74,6% dintre femei au menționat necesitatea asigurării concediului paternal prin lege, față de 15,5% care au negat acest lucru și 9,9% care - nu știu. Sunt pentru concediul paternal, într-o măsură mai mare, femeile cu studii superioare.

Implicarea taților, din primele zile, în îngrijirea copilului va contribui la schimbarea percepției despre rolul femeii și a bărbatului în creșterea și educarea copilului. Aceste schimbări sunt progresiste, au semnalat experții și trebuie de *„informat tații și mamele ca există astfel de posibilități”* (IIA_E_7). De asemenea, este necesar să urmărim cum această schimbare va fi aplicată de către angajatori în practică.

Unii experții califică concediul postnatal ca unul benefic atât pentru familie, cât și pentru angajatori - *„angajatorul o să aibă de câștigat după ce îi va oferi concediul postnatal angajatului. După o pauză de 3 zile la serviciu, angajatul va fi mai motivat să revină și va reveni cu alte forțe”* (IIA_E_2).

5,3% dintre bărbați și 4,8% dintre femei *nu știu* că în Republica Moldova există o lege care asigură concediu de maternitate pentru mămici la nașterea copilului, iar 1% și 1,6%, respectiv, au negat existența acesteia. Sunt mai puțin informate persoanele tinere, cu un nivel de studii redus și venituri mici.

Marea majoritate a femeilor nu fac diferență între concediul de maternitate și concediul de îngrijire a copilului. Fiind întrebate despre durata concediului de maternitate - 57,4% dintre femei au dau un răspuns greșit și 38,8% au menționat că nu cunosc durata acestuia, față de 3,8% care au răspuns corect. Unii experți au semnalat că *„confuzia între concediul de maternitate și cel de îngrijire a copilului este tolerată și încurajată de stat pentru ca oamenii să nu își poată cere anumite drepturi”* (IIA_E_7). Din această perspectivă, este necesar să informăm populația despre drepturile și beneficiile pe care le are.

Actualmente, în Republica Moldova concediul plătit pentru îngrijirea copilului, pentru un părinte sau o rudă apropiată acesteia (bunică, bunel), este de 3 ani pentru persoanele asigurate și 1,5 ani pentru femeile neasigurate. De asemenea, legislația prevede că, la cerere, persoana asigurată poate beneficia și de concediu neplătit pentru îngrijirea copilului de la 3 la 6 ani, cu păstrarea locului de muncă. În comparație cu țările vecine și o parte din țările europene, Republica Moldova este destul de generoasă în acest domeniu, oferind o perioadă destul de îndelungată pentru părinți de a îngriji și a crește copilul nou-născut. Acest lucru se datorează, în mare parte, lipsei instituțiilor de creșă, întrucât marea majoritate a instituțiilor preșcolare primesc copii doar începând cu vârsta de 3 ani. Situația dată influențează negativ posibilitățile femeii de a se afirma în cariera profesională, pentru că în 95 la sută din cazuri mama este cea care își ia concediul de îngrijire a copilului.

Datele cercetării relevă că 72,7% dintre bărbați și 75,5% dintre femei doresc ca durata concediului de îngrijire să fie de 3 ani. Într-o măsură mai mare, pledează pentru concediul de îngrijire a copilului de 1 an de zile bărbații și femeile cu vârsta de 18-29 de ani (a se vedea Tabelul 47). Acest fapt relevă schimbările care au loc în viziunea generațiilor tinere, care acordă o atenție mai mare carierei profesionale și încearcă să îmbine armonios rolul matern cu cel profesional.

Experții sunt îngrijorați și de disproporția statistică foarte mare între femeile care își iau concediul de îngrijire a copilului și bărbați. Pentru a proteja femeia de discriminare, la angajare în câmpul muncii, unii experți au menționat necesitatea împărțirii acestui concediu între cei doi parteneri, după exemplul altor state- *„trebuie să fie o perioadă obligatorie pentru mamă și o altă perioadă obligatorie pentru tată”* (IIA_E_1). Aceste schimbări legislative ar putea contribui la schimbări de mentalitate privind acceptarea responsabilităților familiale și casnice ale bărbaților.

Nu în ultimul rând experții au semnalat necesitatea de a informa populația despre oportunitatea ca tatăl să-și ia concediul de îngrijire a copilului, dacă mama nu a fost

anagajată - „nu se explică, actualmente, posibilitatea luării concediului de îngrijire de către tați” (IIA_E_4).

Tabelul 47. Opinii privind durata concediului de îngrijire a copilului, după naștere, %

	Bărbați (n=1515)			Femei (n=503)		
	0-12 luni	0-3 ani	0-6 ani	0-12 luni	0-3 ani	0-6 ani
Total	9,8	72,7	11,9	8,1	75,5	13,5
18-29 ani	12,5	68,2	11,6	10,3	73,2	11,3
30-39 ani	7,6	75,1	13,0	3,6	82,7	13,6
40-49 ani	8,2	75,7	12,5	7,8	75,5	15,7
50-59 ani	8,7	75,5	10,4	9,2	72,2	15,5

O parte dintre experți au semnalat impactul negativ al concediului „prea lung” de îngrijire a copilului asupra carierei profesionale a femeii, inclusiv neînțelegerea acestor prevederi de o parte semnificativă dintre femei - „*multe femei consideră această prevedere ca fiind benefică, corectă, neînțelegând consecințele acesteia asupra carierei, inclusiv asupra bunăstării familiei*” (IIA_E_1). În acest sens, sunt necesare și campanii de informare a populației care să arate beneficiile concilierii vieții de familie cu cea profesională și să explice că „*cu cât concediul e mai mare, cu atât plata indemnizațiilor este mai mică*” (IIA_E_1).

Ațiunile de reducere a concediilor de îngrijire trebuie să meargă în paralel cu dezvoltarea ofertei de servicii de îngrijire și educație a copiilor până la 3 ani și creșterea numărului de creșe și introducerea și instituționalizarea serviciului de bonă - „*profesia dată nu există în nomenclatorul de servicii, pe de o parte, dar este un serviciu solicitat, însă neaccesibil financiar pentru marea majoritate a familiilor tinere, pe de altă parte*” (IIA_E_1).

În cadrul cercetării, bărbații au fost întrebați dacă au auzit despre campanii sau activități organizate în comunitatea lor sau la locul de muncă referitoare la implicarea bărbaților în exercitarea rolului de părinte. Despre astfel de campanii au auzit doar 22,6% dintre bărbați. Sunt mai informați despre astfel de campanii, într-o măsură mai mare, bărbații cu studii superioare, la care venitul mediu lunar în gospodărie este de peste 5000 de lei și din mediul urban (a se vedea Tabelul 48).

Tabelul 48. Cunoașterea campaniilor dedicate implicării bărbaților în rolul de părinte, % (bărbații)

	Da	Nu	
Total	22,6	74,4	
Mărimea venitului mediu lunar	Până la 2000 lei	11,2	84,1
	2001-3000 lei	22,1	74,0
	3001-4000 lei	23,3	73,9
	4001-5000 lei	24,3	74,5
	Mai mult de 5000 lei	30,6	66,8

Doar 11% dintre bărbați au participat la activități în care să discute despre rolul taților în viața copiilor. În așa gen de activități au fost implicați, într-o măsură mai mare, bărbații cu studii superioare, din mediul urban.

8.2. Cadrul legal referitor la divorț și stabilirea paternității copilului

În opinia a 49 la sută dintre bărbați, legile referitoare la divorț și separare favorizează femeile (a se vedea Tabelul 49). Persoanele cu un nivel de studii mai înalt și venituri mai mari, frecvent, consideră că legile sunt echitabile. 42 la sută însă dintre femei au semnalat că legile de divorț și separare nu favorizează pe nimeni.

57,4% dintre bărbați și 49,9% dintre femei susțin că, într-un proces de divorț femeia are șanse mai mari în obținerea dreptului de îngrijire a copilului/lor. Odată cu creșterea vârstei bărbaților, crește și ponderea celor care împărtășesc această opinie. Experții au evidențiat însă că există bărbați agresori care manipulează femeile și fac tot posibilul ca să le prezinte într-o lumină proastă în fața instanței de judecată și atunci „*copiii rămân cu tata, iar mama nu are acces la copil*” (IIA_E_7).

69,4% dintre bărbați și 67,4% dintre femei au indicat că, în caz de divorț, în Republica Moldova, se practică împărțirea dreptului de îngrijire a copilului, iar circa 1/3 nu cunosc acest lucru.

Referitor la legile care stabilesc pensia alimentară pentru copil, în caz de divorț, 47,3% dintre bărbați și 60,6% dintre femei susțin că acestea sunt *atât pentru bărbați, cât și pentru femei*. 28,8% dintre bărbați și 16,9% dintre femei susțin că acestea sunt în defavoarea bărbaților. 10,7% dintre bărbați și tot atâtea femei că sunt în defavoarea femeilor.

Tabelul 49. Opinii privind persoanele pe care le favorizează legile, în cazul unui divorț, %

	Bărbați (n=1515)			Femei (n=503)		
	Bărbații	Femeile	Ambii în egală măsură	Bărbații	Femeile	Ambii în egală măsură
Cine sunt favorizați prin lege, în caz de divorț	3,0	49,0	37,8	6,6	37,4	41,7
Cine are șanse mai mari în obținerea dreptului de îngrijire a copilului/lor într-un proces de divorț	2,2	57,4	33,6	2,6	49,9	40,4

69,5% dintre bărbați și 65,6% dintre femei au menționat că, în Republica Moldova, există legi care vizează stabilirea paternității copilului, față de 24,8% și, respectiv 29,2%,

care nu știu și 5,7% și, respectiv 5,2%, care au spus că nu există astfel de legi. Datele cercetării relevă că nu cunosc despre legile referitoare la stabilirea paternității bărbații cu studii gimnaziale și liceale.

Din cei 1053 de bărbați (69,5% din întreg eșantion) care au evidențiat existența legilor referitoare la stabilirea paternității, 44,8% au menționat că prevederile legale solicită înregistrarea oficială ca tată a copilului, 44,7% - obligativitatea realizării testului ADN, 5,1% - asigurarea suportului material pentru copil și 5,3% nu cunosc ce prevede legislația în acest caz. Experții au semnalat că „*nu cunosc nici un caz în practică care să inițieze procedura de stabilire a paternității*” (IIA_E_7). Această procedură este foarte rar întâlnită, referindu-se la copiii din afara căsătoriei.

Cele 329 de femei (65,4% din întreg eșantion), care au menționat că există legi referitoare la stabilirea paternității copilului, au relatat că acestea prevăd testul ADN obligatoriu (48,9%), înregistrarea oficială a copilului (37,4%), asigurarea suportului material pentru copil (7,3%), iar 6,4% nu cunosc prevederile acestora. Răspunsurile relevă că majoritatea bărbaților, dar și a femeilor nu cunosc prevederile legislative referitoare la stabilirea paternității copilului și necesită să fie informați.

8.3. Politicile privind violența în familie

În ultimii ani, în Republica Moldova, s-au întreprins multiple acțiuni pentru eliminarea violenței și dezvoltarea serviciilor sociale în acest domeniu. Actualmente se întreprind acțiuni pentru perfecționarea cadrului normativ existent, și adoptarea/ratificarea unor convenții internaționale, precum Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice.

Cu toate acestea, datele cercetării relevă că o parte a populației nu cunoaște prevederile legale în acest domeniu. Fiind întrebați dacă în Republica Moldova există norme legale privind violența față de femei, doar 63,6% dintre bărbați au răspuns afirmativ, 7,3% au negat existența acestora și 29,1% - nu cunosc despre existența acestora. Gradul de informare crește lent, odată cu vârsta bărbaților, nivelul de instruire al acestora și mărimea venitului mediu lunar în gospodărie.

În cazul femeilor, s-a constatat aproximativ același nivel de cunoaștere - 62,4% dintre femei cunosc despre legile referitoare la violența împotriva femeilor, 9,1% - au negat existența acestora și 28,4% - nu cunosc despre existența acestora. Cunoașterea legilor respective este mai răspândită în rândul femeilor tinere, cu vârsta de 18-29 de ani, din mediul rural.

Deși nu există diferențe în ceea ce privește ponderea bărbaților și a femeilor care cunosc despre existența cadrului normativ ce reglementează violența față de femei, opiniile acestora, referitor la existența acestuia și modul de funcționare, se deosebesc (a se vedea Tabelul 50).

Tabelul 50. Aprecierea cadrului normativ care reglementează violența față de femeie, %

	Bărbați (n=993 ⁶⁸)		Femei (n=314 persoane ⁶⁹)	
	Acord total	Acord parțial	Acord total	Acord parțial
Este prea ușor pentru o femeie să aducă acuzații împotriva unui bărbat, pe motiv de violență	27,3	35,8	15,6	34,1
Este prea aspru pentru agresor	14,7	29,5	9,6	17,2
Nu este îndeajuns de aspru pentru agresor	38,2	33,2	52,9	24,2
Nu asigură suficientă protecție victimelor violenței	41,8	39,5	52,9	31,2
Expune femeia la o mai mare stigmatizare și rușine	28,3	30,4	36,9	32,2

31,4% dintre bărbați și 44,9% dintre femei nu sunt de acord că, în conformitate cu reglementările normative referitoare la violența față de femeie, unei femei îi este ușor să aducă acuzații împotriva unui bărbat, pe motiv de violență. Ponderea bărbaților care și-au exprimat această opinie este mai mare, în cadrul grupelor de vârstă de 40-40 de ani și 50-59 de ani, din mediul rural. Opinia dată este mai răspândită însă printre femeile cu vârsta de 30-39 de ani, studii gimnaziale, venituri înalte și care sunt reprezentante a altor etnii.

46,7% dintre bărbați și 64,6% dintre femei nu consideră că prevederile normative actuale sunt prea aspre pentru agresori. Ponderea bărbaților care au această opinie este mai mare în rândul bărbaților din mediul rural și al celor cu venituri mai mari (peste 51 la sută dintre bărbații din mediul rural și cei cu venituri înalte). Femeile care susțin această poziție au preponderent vârsta de peste 50 de ani, studii gimnaziale, venituri înalte și reprezentante a altor etnii.

Peste 80 la sută dintre bărbați și 77 la sută dintre femei recunosc că actualul cadru normativ nu asigură suficientă protecție victimelor violenței. Sunt în dezacord cu această opinie, într-o măsură mai mare, bărbații din gospodăriile cu un venit mediu lunar sub 2000 de lei, cu studii gimnaziale. Împărtășesc această opinie, într-o măsură mai mare, femeile cu vârsta de 30-39 de ani, studii gimnaziale, venituri înalte și reprezentante a altor etnii.

58,7% dintre bărbați și 69,1% dintre femei au semnalat însă că normele legale actuale, referitoare la violența față de femei, expun femeile la o mai mare stigmatizare și rușine.

În cadrul discuțiilor focus grup, bărbații au menționat că, pentru a reduce violența, „trebuie pedepse mai aspre”. Un rol deosebit o are educația în familie și exemplul

⁶⁸ Doar bărbații care au răspuns că în Republica Moldova există legi privind violența față de femei.

⁶⁹ Doar femeile care au răspuns că în Republica Moldova există legi privind violența față de femei.

propriu. Experții au semnalat necesitatea dezvoltării serviciilor specializate pentru agresori și a celor specializate pentru victime, inclusiv a serviciilor de terapie pentru cuplu. Toți agresorii trebuie obligați să urmeze programe de terapie care să-i responsabilizeze și să-i facă să conștientizeze necesitatea schimbării comportamentului.

Necesitatea unui mecanism în situațiile când nu se respectă ordonanțele de protecție este o altă acțiune ce trebuie realizată. Actualmente, abordarea superficială din partea specialiștilor este în favoarea agresorilor. Este necesar, de asemenea, de diversificat ordonanțele de protecție, în scopul prevenirii actelor de violență. Introducerea în legislația națională a unor prevederi care să permită eliberarea de către polițist, în regim de urgență, a ordonanței de restricție pentru agresor, este o necesitate au semnalat experții. Dar sunt necesare și campanii de informare a populației privind înțelegerea acțiunilor întreprinse împotriva agresorilor - *„populația trebuie să înțeleagă că ordonanța de protecție emisă de polițist și, ulterior, de instanța de judecată nu are ca scop încarcerarea persoanei, ci necesitatea acesteia de a se calma, de a fi la o anumită distanță față de conflictul produs și de conștientizare a greșelii comise... Iar comunitatea trebuie să participe cu specialiștii ca aceste persoane să însușească niște principii și mecanisme de relaționare non-violente”* (IIA_E_1).

Deși în ultimii ani au fost promovate diverse campanii dedicate prevenirii violenței împotriva femeilor, constatăm că 53,6% dintre bărbați nu au auzit despre astfel de campanii, în cadrul comunității în care locuiesc, dar nici la locul de muncă (a se vedea Tabelul 51). Nu cunosc despre astfel de campanii peste 72 la sută din cei cu venitul mediu lunar în gospodărie de până la 2000 de lei și cu un nivel de studii redus, fapt ce denotă că, pentru viitor, acțiunile de de informare trebuie să fie îndreptate spre acest grup de persoane.

Tabelul 51. Cunoașterea campaniilor dedicate prevenirii violenței împotriva femeilor, % (bărbații)

		Da	Nu
Total		44,7	53,6
Mărimea venitului mediu lunar	Până la 2000 lei	24,5	72,1
	2001-3000 lei	45,0	53,1
	3001-4000 lei	51,9	46,7
	4001-5000 lei	47,0	51,4
	Mai mult de 5000 lei	55,2	44,5

67,1% dintre bărbații care au participat la cercetare au văzut, cel puțin o dată, la televizor un spot publicitar sau o știre în care a fost intervievat un bărbat care a utilizat violența împotriva femeii. Astfel de acțiuni au fost văzute mai frecvent de bărbații cu vârsta de peste 50 de ani, cei care au studii superioare și venituri lunare mai mari de 5000 de lei.

În același timp, doar 10,9% dintre bărbații care au participat la cercetare au participat la acțiuni individuale sau de grup, organizate în localitatea lor sau la locul de muncă, în care să se discute cu bărbații care au aplicat violența împotriva femeilor. Ponderea bărbaților cu studii superioare care au fost implicați în așa activități este dublă.

Acțiuni necesare de realizat în continuare pentru eliminarea violenței în familie și societate cuprind: (i) acțiuni coordonate din partea reprezentanților autorităților publice centrale și locale, a societății civile și mass-media - „*ne dorim o inițiativă de consolidare a capacităților pentru a reacționa coordonat*” (IIA_E_10); (ii) ajustarea cadrului normativ; (iii) instruirea polițiștilor în domeniul violenței; (iv) sensibilizarea populației și informarea acesteia - „*oamenii nu cunosc că violența este o infracțiune*” (IIA_E_7); (v) - dezvoltarea serviciilor pentru victimele violenței și agresori și finanțarea adecvată a acestora.

Pentru excluderea factorului violent din familie, victima are nevoie de terapie de lungă durată, pentru a înțelege cum poate rupe cercul violenței, iar terapia de familie, actualmente, este insuficient dezvoltată. Doar o abordare complexă și multilaterală poate conduce la stoparea violenței. În acest sens, este necesar să oferim posibilități de dezvoltare ONG-ilor care să dezvolte pachetul de servicii pentru victime, dar și pentru agresori. Pe de altă parte, trebuie dezvoltate standardele minime de calitate a acestor servicii, care trebuie să asigure un cadru general de funcționare, dar și o flexibilitate suficientă instituțiilor.

8.4. Politicile privind nondiscriminarea gaylor și lesbianelor

Populația nu deține informații corecte despre diversitatea sexuală, fapt ce contribuie la intoleranță. Datele cercetării relevă un nivel redus de cunoștințe cu privire la legile referitoare la nondiscriminarea homosexualilor. Aceasta înseamnă că este necesar să informăm corect populația. 32,2% dintre bărbați și 28,2% dintre femei au semnalat existența în Republica Moldova a politicilor care protejează persoanele homosexuale de discriminare, față de 43,0% și, respectiv, 46,9% care nu știu și 24,8% și 24,9% care au semnalat lipsa unor astfel de politici.

Din cei 32,2% bărbați care au menționat că în Moldova există astfel de legi, 1/3 și-au manifestat acordul cu aceste legi, peste 1/2 - și-au manifestat dezacordul. Un nivel mai ridicat de studii indică o ușoară creștere a acordului față de existența acestor legi.

Interesant este faptul că 8,0% dintre bărbați și 7,6% dintre femei au afirmat că, în Moldova, există legi/politici care să permită încheierea căsătoriei între persoane de același sex (a se vedea Tabelul 52).

Datele cercetării relevă un grad mai înalt de toleranță al femeilor față de legile care protejează persoanele homosexuale de discriminare, în comparație cu bărbații.

Tabelul 52. Aprecierea cadrului normativ care protejează persoanele homosexuale de discriminare, %

	Bărbați (n=496 ⁷⁰)		Femei (n=142 ⁷¹)	
	Sunt de acord	Sunt împotriva	Sunt de acord	Sunt împotriva
Opinia despre legile care protejează persoanele homosexuale de discriminare	37,1	56,7	43,7	48,6
Opinia despre legile care să permită încheierea căsătoriei între persoanele de același sex ⁷²	16,7 ⁷³	77,8	15 persoane	17 persoane

Biserica ortodoxă, în viziunea experților, are un rol „urât” în promovarea diversității și a toleranței față de oameni, „uitând să promoveze pacea, uniunea, iubirea” (IIA_E_2).

12,1% dintre bărbați au auzit despre campanii activități în care să se vorbească despre homofobie sau discriminare împotriva homosexualilor (a se vedea Tabelul 53). Au auzit despre astfel de activități, într-o măsură mai mare, bărbații cu venituri mai înalte în cadrul gospodăriei, cu studii superioare și cu vârsta de până la 29 de ani.

Tabelul 53. Cunoașterea campaniilor în care s-a discutat despre homofobie sau discriminare împotriva homosexualilor, % (bărbații)

		Da	Nu
Total		12,1	84,1
Mărimea venitului mediu lunar	Până la 2000 lei	5,2	89,3
	2001-3000 lei	7,3	88,2
	3001-4000 lei	11,8	84,3
	4001-5000 lei	15,1	82,9
	Mai mult de 5000 lei	18,2	78,9

⁷⁰ Doar bărbații care au răspuns că, în Republica Moldova, există legi /politici care protejează persoanele homosexuale de discriminare.

⁷¹ Doar femeile care au răspuns că, în Republica Moldova, există legi / politici care protejează persoanele homosexual de discriminare.

⁷² Doar 126 de bărbați și 38 femei care au răspuns că, în Republica Moldova, există legi/politici care să permită încheierea căsătoriei între persoanele de același sex.

⁷³ Din 126 de bărbați care au răspuns că, în Republica Moldova, există legi/politici care să permită încheierea căsătoriei între persoanele de același sex.

CONCLUZII

Experiențe din copilărie

- 48,7% dintre bărbați, care au locuit cu tatăl biologic sau vitreg, au semnalat că, în perioada copilăriei, tatăl lor sau alt bărbat care locuia împreună cu mama o tratau pe aceasta cu respect zilnic, alți 34,8% au evidențiat că acest lucru se întâmpla deseori, 10,9% - uneori și 2,4% - niciodată.
- Bărbații au semnalat că tații lor se implicau în realizarea unor activități în cadrul familiei - fiecare al patrulea tată se implica în îngrijirea copiilor zilnic. Prepararea bucatelor, curățenia în casă, spălarea hainelor erau realizate însă foarte rar de bărbați, iar 5,9% dintre tați nu s-au implicat niciodată în îngrijirea copiilor, 18,9% - în prepararea bucatelor, 29,6% - în realizarea ordinii și 44,9% - în spălarea hainelor.
- În familiile de origine, mamele i-au învățat pe 82,2% dintre băieți să facă ordine în casă, pe 76,8% să aibă grijă de frații/surorile mai mici, pe 74,7% să prepare mâncare și 64,8% să spele hainele.
- Procesul de luare a deciziilor în familiile de origine a bărbaților era puțin participativ. 1/3 dintre bărbați luau singuri deciziile referitoare la investițiile de lungă durată, iar 44 la sută dintre femei aveau ultimul cuvânt de spus în privința cheltuielilor de consum curent și 37 la sută dintre femei în luarea deciziilor referitoare la copii.

Viața familială curentă

- Ponderea bărbaților care, actualmente, se ocupă zilnic de îngrijirea copiilor este foarte mică. Conform relatărilor bărbaților aceasta este o activitate realizată, *de obicei*, sau *întotdeauna* de parteneră. Totuși 1/4 dintre bărbați consideră că participă în egală măsură la îngrijirea copilului, pe când doar 15,7% dintre femei au semnalat acest fapt, ceea ce înseamnă că, deși unii bărbați au declarat că participă la îngrijirea copilului, ei percep îngrijirea într-un mod reducionista.
- Deși unii bărbații au menționat că au fost învățați în familiile de origine să realizeze unele activități în cadrul gospodăriei, totuși împărțirea responsabilităților în familiile/cuplurile nou create relevă aspectele familiei tradiționale. Astfel, responsabilitățile femeii se referă la spălarea hainelor, prepararea mâncării și curățenia casei; responsabilitățile ce țin de cumpărarea produselor alimentare și achitarea facturilor sunt realizate împreună, iar bărbații, cel mai frecvent, în cadrul familiei rămân cu responsabilitatea de a realiza reparațiile minore ale casei. S-a constatat că, în cazul bărbaților cu vârsta de 18-29 de ani, procesul de realizare a activităților în gospodărie este mai participativ. De exemplu, în cazul spălării hainelor, aproape fiecare al patrulea bărbat, cu vârsta de 18-29 de ani, a semnalat că face acest lucru împreună cu partenera, comparativ cu aproximativ fiecare al 10-lea în cazul celorlalte grupuri de vârstă. Este important însă să semnalăm că schimbările respective sunt determinate și de dezvoltarea tehnologiilor care au ușurat cu mult acest proces.

- 43,6% dintre bărbați au afirmat că responsabilitățile soției/partenerii, în cadrul gospodăriei, sunt mai mari decât ale lor, față de 29,7% care consideră că implicarea ambilor este la fel și 13,5% care au evidențiat că ei au mai multe responsabilități.
- Procesul de luare a deciziilor în familie/cuplu devine mai participativ. În familiile/cuplurile nou formate a crescut ponderea ambilor parteneri implicați în procesul decizional referitor la investiții de la 52,3% la 68,0%, dar și a deciziilor referitoare la consumul curent de la 41,1% la 47,2%. Analiza corelațională relevă că, în mare parte, bărbații preiau paternul care a existat în familia de origine privind luarea deciziilor atât în procurarea bunurilor de consum curent, cât și a celor de durată.
- Procesul de luare a deciziilor privind petrecerea timpului liber este cel mai participativ. 74,7% dintre respondenții, care au declarat că trăiesc cu partenera/partenerul, iau aceste decizii împreună. Luarea deciziilor de petrecere a timpului liber este dependentă de variabila vârsta. Cu cât vârsta bărbaților este mai mică, cu atât ponderea celor ce iau astfel de decizii este mai mare.
- Populația Republicii Moldova are, în mare parte, o atitudine neglijentă față de sănătate, merge foarte rar la medic. Situația este mai gravă în rândul bărbaților. 28 la sută dintre aceștia nu au beneficiat de careva servicii de sănătate, pe parcursul ultimului an, în o instituție medicală. Mai grav, 16,6% dintre aceștia au fost la medic 2 ani în urmă, 5,5% - 5 ani în urmă, iar 6,1% - mai mult de 6 ani în urmă. Și 14,5% dintre femei nu s-au adresat la medic pe parcursul ultimului an, 8,5% nu au fost la medic în ultimii 2 ani, 2,2% - în ultimii 5 ani și 3,8% - mai mult de 5 ani.
- Prezența bărbaților la nașterea copiilor este o practică rar întâlnită în Republica Moldova. Doar 18,1% dintre bărbați au semnalat că au asistat la nașterea ultimului copil. Totuși numărul bărbaților care își susțin femeia la naștere este în creștere, în rândul generațiilor tinere. 30 la sută dintre bărbații cu vârsta de 30-39 de ani au asistat la nașterea ultimului lor copil. Datele cercetării relevă că au tendința de a asista la naștere tații cu vârsta de 30-39 de ani, cu studii superioare, din mediul urban.
- Nu are o răspândire largă printre familiile din Republica Moldova nici practica de a însoți soția/partenera la medic în perioada gravidității. Dintre bărbații care au copii în gospodărie și aceștia sunt biologici, doar 23,1% au mers la fiecare vizită la medic cu soția/partenera, 55,4% au mers la câteva vizite, 18,8% nu au însoțit-o la nici un control. Profilul celor care nu au mers cu soția/partenera la nici un control, în perioada sarcinii, este următorul: preponderent, bărbați cu vârsta de peste 40 de ani, studii gimnaziale/liceale și venituri de până la 3000 lei în cadrul gospodăriei.
- Au luat concediu la nașterea copilului 6,2% dintre bărbații care au copii biologici și, la momentul nașterii, erau angajați. S-a constatat că și-au luat concediu, într-o măsură mai mare, bărbații cu studii superioare, la care venitul mediu per familie este mai mare de 4000 lei.
- Există o anumită stabilitate a relațiilor dintre femei și bărbați în societatea moldovenească. Dintre bărbații care au semnalat existența unei partenere, 70% au

declarat că au locuit împreună doar cu această femeie, 16,5% au mai avut o altă femeie, 8,4% au locuit cu 2 femei și mai mult și 5,1% au preferat să nu răspundă.

- Utilizarea metodelor contraceptive nu este o practică frecventă în Moldova. 37,4% dintre bărbați au declarat că *nu au folosit* prezervativul, pe parcursul ultimului an, față de doar 22,4% - care-l folosesc *ocazional*, 15,4% - care-l folosesc *deseori* și 16,9% - care-l folosesc *întotdeauna*. Răspunsurile femeilor denotă aceeași tendință - 45,5% dintre femei au declarat că *nu au folosit* prezervativul pe parcursul ultimului an. Analiza răspunsurilor în dependență de vârstă, relevă că prezervativele sunt utilizate de bărbații și femeile cu vârsta de 18-29 de ani, într-o măsură mai mare decât cei cu vârsta mai mare. Totuși 18 la sută dintre tineri și 34 la sută dintre tinere, deși au raporturi sexuale, nu folosesc niciodată prezervativul. Nu în ultimul rând, semnalăm că, la vârsta de 18-29 de ani, s-a constatat schimbarea cea mai frecventă a partenerelor sexuali. Analiza practicii de utilizare a prezervativului, în corelare cu numărul de persoane cu care bărbații au avut raporturi sexuale pe parcursul ultimului an relevă că 11,4% dintre cei care au avut 4 parteneri și mai mult, 11,3% dintre cei care au avut 3 parteneri și 23,8% care au avut 2 parteneri, nu utilizează prezervativul.

Percepția egalității de gen

- Sintagma „egalitate de gen” este înțeleasă și interpretată diferit de cetățenii Republicii Moldova. 43% dintre bărbați și 33,8% dintre femei consideră că acordarea drepturilor pentru femei înseamnă că bărbații au de pierdut (*acord total și acord parțial*), iar 46,5% dintre bărbați și 37% dintre femei consideră că, atunci când femeile obțin drepturi, ele iau din drepturile bărbaților (*acord total și acord parțial*). Percepția greșită a egalității de gen crește atunci când discutăm despre egalitatea de gen pe piața forței de muncă. Astfel, 60,8% dintre bărbați și 60,2% dintre femei consideră, că atunci când femeile sunt angajate în câmpul muncii, ele iau din posturile de muncă ale bărbaților (*acord total și acord parțial*).

- 59,7% dintre bărbați și 64,4% dintre femei nu văd beneficiile egalității de gen pentru persoanele vulnerabile. În opinia acestora, activitățile de realizare a egalității de gen aduc beneficii, în mare parte, persoanelor cu un nivel de bunăstare mai înalt.

- Doar 53,7% dintre bărbați sunt de acord să fie instituit un sistem de cote pentru femei, ca acesta să le garanteze un număr fix de posturi la guvernare femeilor și 55,3% un sistem de cote și pentru posturile de conducere. Ponderea femeilor, care sunt pentru un sistem de cote care să le garanteze un număr fix de locuri la guvernare, este mai mare decât cea a bărbaților - 72,6%. Același lucru s-a constatat și referitor la introducerea unui sistem de cote care să le garanteze un număr fix de locuri pentru posturile de conducere - 73,2%.

- 90,5% dintre bărbați și 81,5% dintre femei consideră că, pentru o femeie, cel mai important lucru este de a avea grijă de casă și de a găti pentru familie. Ponderea bărbaților care consideră că schimbarea scutețelor, spălarea și alimentarea copiilor sunt

responsabilitățile femeii este și mai mare - 95%. Acest indicator este destul de mare și printre femei - 75,1% (3 din 4 femei) sunt de acord cu această afirmație.

- Deși 67 la sută dintre bărbați sunt *totalmente de acord* că bărbatul și femeia trebuie să hotărască împreună ce metodă de contracepție să utilizeze, 23,3% consideră că ține de responsabilitatea femeii de a se proteja și de a nu rămâne însărcinată, iar 17,4% sunt *totalmente de acord* că s-ar simți ofențați, dacă soția le-ar cere să utilizeze prezervativul. Ponderea femeilor care consideră că ambii parteneri trebuie să hotărască împreună ce metodă de contracepție să utilizeze este puțin mai mare, în rândul femeilor - 73 la sută. Cu toate acestea, ponderea femeilor care sunt *totalmente de acord și parțial de acord* că este responsabilitatea femeii de a nu rămâne însărcinată se egalează cu cea a bărbaților.

- Opiniile bărbaților privind sexualitatea și relațiile sexuale nu se deosebesc semnificativ de cele ale femeilor. Bărbații consideră, într-o mai mare măsură, că sunt întotdeauna pregătiți pentru a face sex - 77,9%, în comparație cu doar 63,2% dintre femei.

- În opinia a 27,7% dintre bărbați, femeia trebuie să tolereze violența pentru a-și păstra familia. Această opinie este împărtășită însă doar de 17,5% dintre femei. 41,1% dintre bărbați susțin că sunt momente când femeia trebuie bătută. Numărul femeilor care sunt de acord cu această afirmație este de peste 2 ori mai mic decât cel al bărbaților.

- **Femeile au o rată de percepție corectă a echității de gen, într-o măsură mai mare decât bărbații.** Din cele 4 domenii analizate (responsabilitățile în gospodărie, violența, sănătatea reproductivă și relațiile intime) **cea mai bună situație privind percepția corectă a echității de gen este în domeniul violenței, urmat de cel al sănătății reproductive, relațiile intime, pe ultimul loc plasându-se domeniul responsabilităților casnice.** Astfel, 82,5% dintre femei și 66% dintre bărbați au o percepție corectă a echității de gen, în domeniul violenței, față de 73,2% dintre femei și 60,9% dintre bărbați, în domeniul sănătății reproductive, doar 63,3% dintre femei și 52,2% dintre bărbați, în domeniul relațiilor sexuale și 59,4% dintre femei și 52,5% dintre bărbați, în domeniul responsabilităților casnice în viața de zi cu zi.

- Gradul de toleranță față de diversitatea sexuală în societatea moldovenească este mic. Doar 12,1% dintre bărbați și 23,1% dintre femei consideră homosexualitatea normală și naturală.

Violența

- Violența fizică a existat în aproape 50 la sută din familiile de origine a bărbaților care au participat la sondaj, iar cea sexuală în peste 3 la sută din acestea.

- Violența nu lipsește nici în familiile actuale ale bărbaților. Femeile au declarat diferite forme de violență fizică din partea soțului/partenerului. Ponderea violenței fizice, dar și psihologice crește odată cu vârsta. Totodată, violența este mai frecventă în

mediul rural, în familiile în care bărbații au un nivel de instruire jos, iar veniturile sunt mici.

- Principalele cauze ale violenței în familie cuprind: consumul de alcool, gelozia, lipsa locului de muncă, infidelitatea, lipsa de educație, incapacitatea de a soluționa pe cale pașnică conflictele. Datele cercetării relevă însă că, în cazurile de violență, o parte dintre parteneri văd cauza violenței doar în partener. Astfel, 1/3 dintre bărbați au indicat, în calitate de cauze ale violenței, consumul de alcool al femeii, infidelitatea femeii, iar peste 2/3 dintre femei - consumul de alcool al bărbatului și gelozia.

- În urma utilizării violenței fizice, 21,9% dintre femei au menționat că s-au ales cu vânătăi și dureri, 2,5% cu leziuni și luxații etc.

- Doar 8,4% dintre femeile abuzate, în cadrul familiei/cuplului, au semnalat cazul la poliție. Numărul mic al femeilor care apelează la poliție este determinat de gradul de mulțumire redus față de intervenția poliției.

- 19,5% dintre bărbați au menționat că au fost în ultimele 3 luni victime ale violenței fizice în afara casei, iar 4,6% că au fost amenințați cu cuțitul, pistolul sau altă armă.

- 61,4% dintre bărbați și 67,6% dintre femei cunosc că, în Republica Moldova, există servicii sociale de suport pentru femeile victime ale violenței în familie. Gradul de cunoaștere despre existența acestor servicii este mai mare printre persoanele din mediul urban, cu un nivel ridicat de studii, dar și cu venituri mai mari în cadrul familiei. Deși marea majoritate a populației cunoaște despre serviciile existente, doar 2,7% dintre femeile care se află/au fost în relație cu un bărbat au apelat la aceste servicii.

- 42,2% dintre femei au auzit despre serviciile de consiliere a agresorilor familiali în comparație cu 38,1% dintre bărbați și marea majoritate a acestora consideră că serviciile acestora sunt *utile* sau *foarte utile*.

- 41,1% dintre bărbații care au participat la cercetare și 19,1% dintre femei sunt de *acord (total sau parțial)* cu faptul că sunt momente când o femeie merită să fie bătută, iar 27,7% dintre bărbați și 17,5% dintre femei consideră că femeia trebuie să tolereze violența pentru a-și păstra familia.

- Femeia este responsabilă, în opinia a peste 40 la sută dintre bărbați, pentru cazurile de viol, iar dacă aceasta are o reputație proastă sau nu opune rezistență fizică când este violată, aceste cazuri nu pot fi considerate drept viol.

Devianța și delincvența socială

- 46,3% dintre bărbați au declarat că au săvârșit o infracțiune de furt cel puțin o dată (6,7% - des, 19,6% - de 2-3 ori, 20% - o dată). 17,3% din eșantionul bărbaților au semnalat că au fost arestați, iar 4,3% că au fost la închisoare.

- 73,1% dintre bărbații care au participat la cercetare sunt consumatori de băuturi alcoolice. Frecvența consumului este diferită - 33,4% consumă alcool o dată în lună sau mai rar, 25,5% - 2-4 ori pe lună, 11,4% - 2-3 ori pe săptămână, 2,8% - de 4 și mai multe ori pe săptămână. Numărul femeilor care consumă alcool este cu 10 la sută mai mic

decât al bărbaților - 63%. Peste jumătate dintre acestea, consumă băuturi alcoolice mai rar decât o dată pe lună.

- Dintre bărbații care consumă băuturi alcoolice 81,5% uneori consumă mai mult de 5 pahare de alcool pe seară. Acest lucru se întâmplă în 50,5% de cazuri mai rar de o dată în lună, în 21,9% - lunar, 7,7% - săptămânal. Consumul a 5 pahare de alcool pe seară este caracteristic, într-o măsură mai mare, celor care nu au o parteneră stabilă, cu venituri mici și cu un nivel de educație redus. Odată cu creșterea frecvenței consumului de alcool crește și frecvența consumului a câte 5 pahare la o petrecere. Dintre femeile care consumă alcool, 56,8%, uneori, consumă mai mult de 5 pahare de alcool la o petrecere/seară, 45,1 % dintre acestea fac acest lucru mai rar de o dată în lună, 8,2% - lunar, 3,2% - săptămânal.

- Datele cercetării relevă că unii bărbați, uneori, utilizează forța pentru a avea relații sexuale cu o persoană de sex feminin. Aproape fiecare al cincilea bărbat a făcut sex cu o fată/femeie, fără ca aceasta să-și dorească, iar aproape fiecare al patrulea bărbat cu o fată/femeie care era prea beată ca să spună că nu-și dorește acest lucru.

- 18 la sută dintre bărbați au recunoscut utilizarea forței pentru a întreține relații sexuale și cu actuala prietenă/soție, iar 14 la sută dintre bărbații au utilizat forța pentru a face sex cu fosta prietenă/soție.

- Și cazurile de abuz sexual în grup a fetelor/femeilor se întâlnesc în Republica Moldova. Aproximativ 5 la sută dintre bărbați au săvârșit astfel de acțiuni.

- Din întregul eșantion un număr nesemnificativ - 3 bărbați (0,2%) au menționat că au făcut sex cu un alt bărbat. Acest lucru s-a întâmplat atunci când bărbatul avea vârsta de 15-22 ani. Este mic și numărul bărbaților care s-au declarat a fi atrași de bărbați - 2 persoane. Alte 6 persoane s-au declarat a fi atrase atât de femei, cât și de bărbați.

Atitudinea față de prostituție și serviciile sexuale contra plată

- 75,6% dintre bărbați susțin că este greșit ca o femeie adultă să se prostitueze. 71,8% consideră că practicarea prostituției de către o femeie adultă este moral inacceptabilă, însă doar 49,6% susțin că aceasta ar însemna o violare a drepturilor persoanei care practică această meserie. În opinia a 18,5% dintre bărbați, prostituția este o meserie ca oricare alta și nu este nimic în neregulă cu aceasta. Totuși fiecare al 3-lea bărbat este de părere că, dacă o femeie decide să se prostitueze, aceasta este alegerea ei. Aceleași tendințe în opinii s-au constatat și în cazul unui bărbat adult care prestează servicii sexuale. Răspunsurile femeilor relevă o mai mică toleranță față de persoanele adulte care se prostituează, în comparație cu cele ale bărbaților.

- Ponderea bărbaților care nu acceptă prostituția, în cazul fetelor sub 18 ani și consideră că este greșit ca minorele să practice o astfel de meserie, crește - 87,9%. 84,4% dintre aceștia consideră că practicarea acestei meserii de o fată până la 18 ani este moral inacceptabil și 76% consideră că aceasta ar însemna o violare a drepturilor acesteia. 9,2% dintre bărbați însă nu văd nimic în neregulă în practicarea prostituției de fete minore, considerând prostituția o meserie ca oricare alta. 45,9% dintre bărbați cred

că aceasta ar fi alegerea fetei minore. Nu există diferențe mari în opiniile bărbaților și referitor la practicarea prostituției de către băieții minori. Și în cazul persoanelor minore care practică prostituția, răspunsurile femeilor relevă o mai mică toleranță, în comparație cu cele ale bărbaților. De asemenea, s-a constatat o pondere mai mare a femeilor care consideră că practicarea prostituției de o persoană minoră nu poate fi alegerea acesteia.

- 17,6% dintre bărbații care au participat la cercetare au recunoscut că au făcut sex cu o femeie prostituată, iar 15,9% au făcut sex cu o prostituată, care cred că avea sub 18 ani.
- Peste 1/3 dintre bărbați și 1/4 dintre femei consideră că sexul este un serviciu care poate fi cumpărat ca și alte servicii și că este normal pentru un bărbat să procedeze în acest mod.

Aprecierea politicilor adresate familiei

Politicile privind creșterea și îngrijirea copilului/or

- Un element important în politicile de îngrijire al copilului îl constituie creșterea implicării taților în procesul de educație a copiilor. Opiniile bărbaților, dacă concediul paternal cu o durată de 3 zile calendaristice trebuie să fie asigurat prin lege, sunt împărțite - 61,9% au menționat *da*, 22,6% - *nu* și alții 15,5% - *nu știu*. Sunt pentru concediu paternal mai frecvent bărbații cu studii superioare și cu venituri înalte, dar nu cunosc despre aceste posibilități, cel mai frecvent, bărbații cu vârsta de 18-29 de ani, studii gimnaziale și cu venituri mici. Și 74,6% dintre femei au menționat necesitatea asigurării concediului paternal prin lege, față de 15,5% care au negat acest lucru și 9,9% care - nu știu.
- Datele cercetării relevă că 72,7% dintre bărbați și 75,5% dintre femei doresc ca concediul de îngrijire să fie de 3 ani. Într-o măsură mai mare, pledează pentru concediul de îngrijire a copilului de 1 an de zile bărbații și femeile cu vârsta de 18-29 de ani. Acest fapt relevă schimbările care au loc în viziunea generațiilor tinere care acordă o atenție mai mare carierei profesionale și încearcă să îmbine armonios rolul matern cu cel profesional.

Politicile privind violența în familie

- Datele cercetării relevă că o parte a populației nu cunoaște prevederile legale referitoare la violența în familie. Doar 63,6% dintre bărbați cunosc că există o lege referitoare la violența în familie, față de 7,3% care au negat existența acesteia și 29,1% - nu cunosc dacă avem o astfel de lege. În cazul femeilor s-a constatat aproximativ același nivel de cunoaștere - 62,4% dintre femei cunosc despre legile referitoare la violența împotriva femeilor, 9,1% - au negat existența acestora și 28,4% - nu cunosc despre existența acestora.

- 31,4% dintre bărbați și 44,9% dintre femei nu sunt de acord că în conformitate cu reglementările normative referitoare la violența față de femeie, unei femei îi este ușor să aducă acuzații împotriva unui bărbat, pe motiv de violență.
- 46,7% dintre bărbați și 64,6% dintre femei nu consideră că prevederile normative actuale sunt prea aspre pentru agresori. 58,7% dintre bărbați și 69,1% dintre femei au semnalat însă că normele legale actuale referitoare la violența față de femei, expun femeile la o mai mare stigmatizare și rușine.
- Gradul de cunoaștere a posibilității emiterii de către instanțele de judecată a ordonanței de protecție pentru femeile victime ale violenței în familie este mai mare printre bărbați (49,6%), decât printre femei (43,8%). Între 24-39 la sută dintre bărbați au evidențiat că nu ar respecta sau nu știu cum ar proceda cu unele prevederi ale ordonanței de protecție emise pe numele lor. Experții au semnalat că nerespectarea ordonanțelor de protecție este determinată de lipsa de informații și de *„lipsa unor sancțiuni clare și dure atât pentru agresor, cât și pentru polițiștii responsabili de verificarea respectării ordonanței de protecție”*.

Politicile privind nondiscriminarea gay-lor și lesbienele

- Datele cercetării relevă un nivel redus de cunoștințe privind legile referitoare la nondiscriminarea homosexualilor. Aceasta înseamnă că este necesar de informat corect populația. 32,2% dintre bărbați și 28,2% dintre femei au semnalat existența în Republica Moldova a politicilor care protejează persoanele homosexuale de discriminare, față de 43,0% și, respectiv, 46,9% care nu știu și 24,8% și 24,9% care au semnalat lipsa unor astfel de politici.
- Dintre cei 32,2% bărbați care au menționat că în Moldova există astfel de legi, 1/3 și-au manifestat acordul cu aceste legi, peste 1/2 - și-au manifestat dezacordul. Datele cercetării relevă un grad mai înalt de toleranță al femeilor față de legile care protejează persoanele homosexuale de discriminare, în comparație cu bărbații.

RECOMANDĂRI

Rezultatele studiului prezintă succesele și lacunele în domeniul asigurării egalității între femei și bărbați în Republica Moldova. Aceste rezultate permit înaintarea următoarelor **recomandări**, în scopul îmbunătățirii situației în domeniul egalității de gen.

Pentru autoritățile guvernamentale:

Asigurarea egalității de gen

- Realizarea de către Republica Moldova a angajamentelor naționale și internaționale asumate, în domeniul asigurării drepturilor omului, cu accent prioritar asupra asigurării egalității de gen;
- Elaborarea noului Program de asigurare a egalității de gen pentru anii 2016-2020, care să răspundă tendințelor de dezvoltare în plan internațional și național, care să cuprindă acțiuni concrete pentru autoritățile guvernamentale și locale, societatea civilă, organizațiile internaționale în domeniul promovării și asigurării egalității de gen în Republica Moldova;
- Introducerea și implementarea dimensiunii egalității de gen în documentele de politici din toate domeniile, la toate nivelurile de luare a deciziilor;
- Creșterea nivelului de conștientizare publică prin organizarea continuă a campaniilor de informare a populației cu referire la aspectele egalității de gen în viața publică și privată, valoarea maternității și paternității, reconcilierea vieții de familie cu cea profesională etc., lichidarea lacunelor în cunoștințe și a stereotipurilor de gen, care au repercusiuni negative atât asupra femeilor, cât și a bărbaților, promovarea ideii de egalitate dintre femei și bărbați, prin diversitate și complementaritate;
- Dezvoltarea și organizarea, în parteneriat cu societatea civilă, a campaniilor de schimbare a atitudinilor și comportamentelor populației privind rolul femeii și a bărbatului în familie și societate;
- Adoptarea unor politici centrate pe asigurarea egalității între femei și bărbați, prin asigurarea condițiilor pentru abilitarea economică și politică a femeilor;
- Instituirea sistemelor de cote pentru femei ca acestea să beneficieze de un număr fix de posturi la guvernare și la conducere;
- Eliminarea tuturor formelor de discriminare pe piața muncii, în bază de gen, prin organizarea campaniilor de informare și conștientizare privind drepturile femeilor și a bărbaților pe piața muncii;
- Monitorizarea angajatorilor privind respectarea drepturilor femeilor în câmpul muncii;

- Asigurarea condițiilor care să permită femeilor să armonizeze rolul de mamă cu cel profesional, prin dezvoltarea ofertei de servicii de îngrijire și educație a copiilor până la 3 ani, verificarea angajatorilor privind prezența unor programe flexibile (parțiale) de muncă etc.;
- Integrarea dimensiunii de gen în politicile educaționale, inclusiv revizuirea manualelor școlare și instruirea cadrelor didactice pentru a exclude stereotipurile existente;
- Dezvoltarea unor programe pentru facilitarea implicării bărbaților în exercitarea rolului de părinte (implicarea acestuia în primele zile de viață a copilului, participarea la educația acestuia, petrecerea timpului liber etc.);
- Colectarea regulată a datelor statistice, realizarea studiilor aprofundate, care să identifice în profunzime problemele reale ce țin de egalitatea de gen, și să sporească gradul de conștientizare a urgenței realizării unor politici, programe naționale eficiente.

Asigurarea dimensiunii de gen în implementarea politicilor privind creșterea și îngrijirea copilului

- Organizarea, în parteneriat cu societatea civilă și mass-media, a campaniilor de informare a populației privind posibilitățile taților de a beneficia de concediu la nașterea copilului (3 zile), inclusiv de creștere și îngrijire a copilului și a modului de petrecere al acestora (1,5/3 ani);
- Elaborarea politicilor de reconciliere a vieții profesionale cu cea de familie, cu elemente clare de stimulare a paternității;
- Încurajarea aplicării programelor cu grafic flexibil de muncă, care ar permite salariaților, femei și bărbați, să îmbine obligațiunile de serviciu cu obligațiunile familiale și să încurajeze bărbații să-și asume responsabilități de îngrijire a copiilor egale cu cele ale femeilor.

Asigurarea politicilor de sănătate, inclusiv sănătate reproductivă

- Dezvoltarea în parteneriat cu societatea civilă și mass-media a unui program de formare a unui comportament responsabil față de sănătatea proprie a cetățenilor, prin explicarea importanței vizitelor regulate la medicul de familie, a controlului profilactic al sănătății etc.;
- Dezvoltarea, în parteneriat cu societatea civilă și mass-media, a unor programe de reducere a consumului de alcool de către populație, în mod special, de către tineri;
- Eficientizarea acțiunilor în domeniul sănătății reproductive a tinerilor realizate de Centrele de Sănătate Prietenoase Tinerilor, prin acțiuni concentrate pe tinerii din mediul rural, tinerii din familii vulnerabile etc.

Asigurarea politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței

- Elaborarea și adoptarea unei Strategii sectoriale privind Prevenirea și combaterea violenței în familie și a violenței față de femei, cu acțiuni concrete, prin alocarea resurselor necesare implementării acțiunilor respective;
- Adoptarea de urgență a proiectului de Lege privind modificarea și completarea unor acte legislative în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie (la moment, în a doua rundă de consultări), care asigură racordarea legislației naționale la normele europene (include introducerea ordinului de restricție de urgență; atragerea la răspundere penală pentru încălcarea ordonanței de protecție etc.);
- Ratificarea și implementarea Convenției Europene privind Prevenirea și Combaterea Violenței față de Femei și Violenței în Familie (Convenția de la Istanbul);
- Dezvoltarea standardelor minime de calitate a serviciilor adresate victimelor violenței în familie, în colaborare cu prestatorii de servicii, ținând cont de drepturile omului și necesitățile beneficiarilor. Acestea trebuie să asigure prezența unor servicii de lungă durată pentru victimele violenței în familie și a unor programe de reabilitare pentru agresori;
- Dezvoltarea, în parteneriat cu autoritățile locale și societatea civilă, a unui plan de acțiuni de schimbare a stereotipurilor și a atitudinilor de acceptare a violenței de către populație (femei, bărbați, copii etc.);
- Perfecționarea actelor legislative în domeniul prevenirii și combaterii violenței în familie, prin asigurarea unui mecanism mai eficient de eliberare a ordonanțelor de protecție în caz de urgență, prin acordarea polițistului de sector a dreptului de eliberare a acestora;
- Dezvoltarea, în parteneriat cu societatea civilă, a unui mecanism de monitorizare a executării ordonanțelor de protecție.

Pentru autoritățile publice locale:

Asigurarea egalității de gen

- Introducerea dimensiunii de gen în politicile și documentele elaborate, la nivel local și asigurarea implementării acestora, inclusiv prin alocarea resurselor necesare.

Asigurarea politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței

- Participarea, în parteneriat cu autoritățile guvernamentale și societatea civilă, la elaborarea unui plan de acțiuni de schimbare a stereotipurilor și a atitudinilor de acceptare a violenței de către populație (femei, bărbați, copii etc.);
- Implicarea în acțiunile de stopare și combatere a violenței în familie, în instituțiile de învățământ și în comunități;

- Asigurarea respectării prevederilor ordonanței de protecție emise în cazurile de violență în familie;
- Asigurarea finanțării serviciilor care oferă asistență și reabilitare victimelor violenței în familie, dar și serviciilor de reeducare a agresorilor.

Pentru societatea civilă:

Asigurarea egalității de gen

- Organizarea campaniilor de promovare continuă și constantă a drepturilor femeilor și a principiului egalității de șanse;
- Diseminarea informațiilor/studiilor/analizelor despre egalitatea de gen, pentru informarea publicului general;
- Dezvoltarea și organizarea, în parteneriat cu autoritățile guvernamentale, a campaniilor de schimbare a atitudinilor și comportamentelor populației privind rolurile femeilor și bărbaților în familie și societate;
- Instruirea reprezentanților mass-media pentru a fi sensibili, la dimensiunea de gen, și a reflecta corect informațiile;
- Implicarea bărbaților în promovarea principiului de șanse egale pentru femei și bărbați;
- Creșterea importanței paternității, promovarea participării bărbaților în procesul de îngrijire a copiilor, vârstnicilor, promovarea repartizării egale a responsabilităților familiale de către bărbați și femei.

Asigurarea dimensiunii de gen în implementarea politicilor privind creșterea și îngrijirea copilului

- Organizarea, în parteneriat cu mass-media, a campaniilor de informare a populației privind posibilitățile taților de a beneficia de concediul la nașterea copilului (3 zile), inclusiv de creștere și îngrijire a copilului și a modului de petrecere a acestuia (1,5/3 ani).

Asigurarea politicilor de sănătate, inclusiv sănătate reproductivă

- Elaborarea și orientarea politicilor de sănătate spre necesitățile femeilor și bărbaților, condiționate atât de aspectele biologice, cât socioeconomice și culturale, asigurarea accesului la informații cu privire la sănătatea sexuală și reproductivă, a accesului la informație privind metodele de contracepție și a numărului mare de sarcini neintenționate și nedorite;
- Dezvoltarea, în parteneriat cu autoritățile guvernamentale, a unui program de formare a unui comportament responsabil față de sănătatea proprie a cetățenilor, prin explicarea importanței vizitelor regulate la medicul de familie, a controlului profilactic al sănătății etc.;

- Dezvoltarea, în parteneriat cu autoritățile guvernamentale și cele locale, mass-media, a unor programe de reducere a consumului de alcool de către populație, o problemă de importanță crescândă, în mod special, în rândul tinerilor.

Asigurarea politicilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței

- Pilotarea unor modele de intervenție, în parteneriat cu autoritățile responsabile, în baza legii și în baza bunelor practici existente;
- Informarea populației despre politicile existente în domeniul combaterii violenței, serviciile dezvoltate pentru victimele violenței și posibilitățile de accesare a acestora;
- Instruirea polițiștilor în domeniul acțiunilor care trebuie întreprinse în cazurile de violență în familie;
- Dezvoltarea, în parteneriat cu autoritățile guvernamentale și locale, a unui plan de acțiuni de schimbare a stereotipurilor și a atitudinilor de acceptare a violenței de către populație (femei, bărbați, copii etc.);
- Elaborarea unui plan de acțiuni privind eliminarea violenței în cadrul instituțiilor de învățământ și monitorizarea situației;
- Mediatizarea serviciilor sociale existente pentru victimele violenței în familie și a modalității de accesare a acestora.

Asigurarea diversității

- Informarea populației despre diversitatea sexuală și educarea spiritului de toleranță față de diversitate.

Pentru mass-media:

Asigurarea egalității de gen

- Promovarea și asigurarea realizării drepturilor și responsabilităților egale a femeilor și bărbaților, în relațiile familiale;
- Implicarea mass-media în reflectarea problemelor de gen, informarea, educarea și promovarea egalității de gen prin emisiuni televizate, reportaje, articole la tema responsabilităților din gospodărie, sănătatea reproductivă, relațiile intime, violența în familie;
- Mediatizarea bunelor practici în domeniul egalității de gen în familie, la locul de muncă, în societate, pentru a arăta beneficiile și a elimina stereotipurile care domină la marea majoritate a populației;
- Promovarea modelelor unui proces participativ de luare a deciziilor în familie;
- Interzicerea și evitarea imaginilor sexiste a femeilor, care perpetuează stereotipurile față de rolul femeilor în societate și în familie.

Asigurarea dimensiunii de gen în implementarea politicilor privind creșterea și îngrijirea copilului

- Implicarea în acțiunile de informare a populației privind posibilitățile taților de a beneficia de concediu la nașterea copilului (3 zile), inclusiv de creștere și îngrijire a copilului (1,5/3 ani).

Asigurarea politicilor de sănătate, inclusiv sănătate reproductivă

- Dezvoltarea, în parteneriat cu autoritățile guvernamentale și societatea civilă, a programului de formare a unui comportament responsabil față de sănătatea cetățenilor, prin explicarea importanței vizitelor regulate la medicul de familie, a controlului profilactic etc.;
- Organizarea unor campanii, în parteneriat cu autoritățile guvernamentale și societatea civilă, de reducere a consumului de alcool de către populație, în mod special, al tinerilor.

ANEXE

Anexa 1. Date sociodemografice despre experții intervievați în cadrul studiului calitativ

Nr.	Codul	Genul	Instituția	Domeniul de activitate
1.	IIA_E_1	Feminin	Instituție guvernamentală	Prevenirea violenței domestic
2.	IIA_E_2	Feminin	Organizație internațională	Problemele egalității de gen
3.	IIA_E_3	Feminin	Instituție de învățământ	Problemele egalității de gen
4.	IIA_E_4	Feminin	Prestator de servicii	Servicii pentru victimele violenței
5.	IIA_E_5	Masculin	Instituție guvernamentală	Servicii de probațiune
6.	IIA_E_6	Masculin	Organizație internațională	Problemele migrației
7.	IIA_E_7	Feminin	Prestator de servicii	Servicii pentru victimele violenței
8.	IIA_E_8	Masculin	Prestator de servicii	Servicii sociale pentru agresori
9.	IIA_E_9	Feminin	Instituție mass-media	Problemele sociale
10.	IIA_E_10	Masculin	Organizație internațională	Problemele egalității de gen

Anexa 2. Date despre persoanele participante la discuțiile de grup

Nr.	Codul	Mediul de reședință	Nr. de participanți
1.	FG_B_1	Urban	11
2.	FG_B_2	Rural	10
3.	FG_B_3	Rural	10
4.	FG_F_4	Rural și urban	10

Centrul de Drept al Femeilor este o organizație non-guvernamentală creată în 2009 de un grup de femei juriste din Republica Moldova care promovează egalitatea de șanse dintre bărbați și femei și contribuie la prevenirea și combaterea violenței în familie și față de femei.

Ne implicăm în procesul de ajustare a legislației la standardele europene și pledăm pentru recunoașterea, respectarea și apărarea drepturilor femeilor în calitate de drepturi ale omului.

Oferim asistență directă, gratuită și confidențială (consiliere juridică, reprezentare și asistență psihologică) și acordăm suport femeilor care au rupt cercul violenței și au început o viață nouă.

CENTRUL DE DREPT AL FEMEILOR

Chișinău, MD-2012

Str. Sfatul Țării 27, of. 4

Republica Moldova

Tel./fax: +(373) 22 237 306

Mobil: +(373) 68 855 050

e-mail: office@cdf.md

www.cdf.md

Studiul "Bărbații și egalitatea de gen în Republica Moldova" a fost realizat de către Centrul de Investigații și Consultanță "SocioPolis" la cererea Centrului de Drept al Femeilor în cadrul Proiectului "IMAGES în Moldova" finanțat de către Fundația OAK.

OAK
FOUNDATION

CENTRUL DE INVESTIGAȚII ȘI CONSULTANȚĂ

SOCIOPOLIS